

ศิวไลซ์ / ไร่สำนึก

โดย

นายพิสนท์ สุวรรณภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แบบ 1.1 ปริญญาตรีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก

โดย
นายพิสนธ์ สุวรรณภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แบบ 1.1 ปริญญาคุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

CIVILIZATION / UNCONSCIOUS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2019
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก
โดย	พิสนท์ สุวรรณภักดี
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แบบ 1.1 ปริญญาตรีบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ ถาวร โกอุดมวิทย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณอิทธิพล ตั้งโฉลก)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณพิษณุ ศุภนิมิตร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ อิชฎิวรพันธ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล)

60007803 : ทักษะศิลป์ แบบ 1.1 ปรินญาคุณฐฎิบัณทิต

คำสำคัญ : ความทรงจำร่วม, ความทรงจำระดับปัจเจก, สื่อผสม, วิดีโออาร์ต, ศิลปะจัดวาง

นาย พิสนธิ์ สุวรรณภักดี: ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศาสตราจารย์ ถาวร โกอุดมวิทย์

ผลงานศิลปนิพนธ์ ชุด “ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทสนทนา ระหว่างความทรงจำร่วมของคนในสังคม (Collective Memory) กับความทรงจำส่วนบุคคล (Individual Memory) ให้ผู้ชมเกิดการมอญย้อนผ่านมุมมองส่วนตัว เนื้อหาในตัวผลงานนำเสนอ เหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศไทย พ.ศ.2540 กับความสะเทือนใจส่วนตัวของ ผู้ศึกษา ผ่านการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรีย์ผ่านการจัดวางทางทัศนศิลป์ในลักษณะสื่อผสม โดยมีองค์ประกอบของวัตถุสำเร็จรูป (Readymade) วัสดุเก็บตก (Found-Object) วิดีโออาร์ต รวมไปถึงการเปลี่ยนพื้นที่ทางศิลปะเป็นพื้นที่ความทรงจำบนสภาวะการณั้ปัจจุบัน ผ่านการ ศึกษาวิจัยแนวคิดความทรงจำ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และศึกษาวิธีการนำเสนอของศิลปินร่วม สมัยหลากหลายที่นำเสนอการประกอบสร้างทางความทรงจำ นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดใน การศึกษาและพัฒนาไปสู่การฝึกปฏิบัติการทางศิลปะเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ชุด “ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก” ซึ่งได้พัฒนาผลงานตลอดหลักสูตรจำนวน 4 ชุดและได้เผยแพร่ผลงานสู่ สาธารณชนในท้ายที่สุด นำไปสู่การค้นพบผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) ผู้ชมเกิดบท สนทนาระหว่างอดีตกับปัจจุบันผ่านการชม การฟังและการมีปฏิสัมพันธ์กับผลงานทัศนศิลป์ที่ สร้างบรรยากาศทางความทรงจำ 2) การค้นพบแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถนำเสนอด้วยศักยภาพ ของวัตถุสำเร็จรูป วัสดุเก็บตก เสียงและภาพเคลื่อนไหวในแง่ของการถ่ายทอดความเป็น ประวัติศาสตร์ของสื่อที่นำเสนอลักษณะของความทรงจำส่วนตนและส่วนรวมได้ และ 3) สามารถ สร้างผลงานทัศนศิลป์ที่ทำให้ผู้ชมติดอยู่ในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ชั่วขณะ เกิดการนำกลับไป พิจารณาถึงความทรงจำร่วมและความทรงจำของตนเองด้วยการพิจารณาวัตถุและสื่อต่างๆผ่าน ช่วงเวลาประวัติศาสตร์ที่นำเสนอ เป็นการประกอบสร้างทางประวัติศาสตร์ส่วนตนในสภาวะการณั้ ปัจจุบัน

60007803 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Collective Memory, Individual Memory, Mixed Media, Video Art, Installation
Art

MR. PISON SUWANPAKDEE : CIVILIZATION / UNCONSCIOUS THESIS
ADVISOR : PROFESSOR THAVORN KO-UDOMVIT

The art thesis of "Civilization / Unconscious" artwork series aims to present the dialogue between collective memory and individual memory for viewers to establish self-recollection of the past reflected by the researcher's perspective. The content of the work introduces the researcher's personal dependency on Thailand's 1997 major economic crisis through the creation of aesthetic experiences of the visual art in mixed media, consisting of readymade, found-objects, video art, and transformation of artistic space into archived personal memory space positioned in modern situation. The concept for study framework, derived from conceptual memory, historical information and academic research on chronicled presentation by various contemporary artists, is intensely contrived and developed into artistic practice which resulted in the art thesis series, "Civilization / Unconscious". The researcher had been continuously fabricated four sets of artwork throughout the PhD. program and ultimately displayed the final artwork in public with art exhibition. The academic study and publication achievement are recognized in 3 aspects: 1) Art viewers have dialogue between the past and the present through sighting, listening and having interaction with visual artworks that aesthetically construct a reminiscing atmosphere. 2) The discovery of concepts and theories that can be presented by the potentiality of readymade, found-object, soundscape, and video art, in connection with the transmission of the media history, presenting in the characteristics of personal and collective memory. 3) Accomplishment in creating visual art series that captivated viewers in a momentary realm which brings deep self-contemplation in shared memory and one's own memory by reflecting objects and media through the proposed historical portion of time which is a personal reconstruction of history in the current situation.

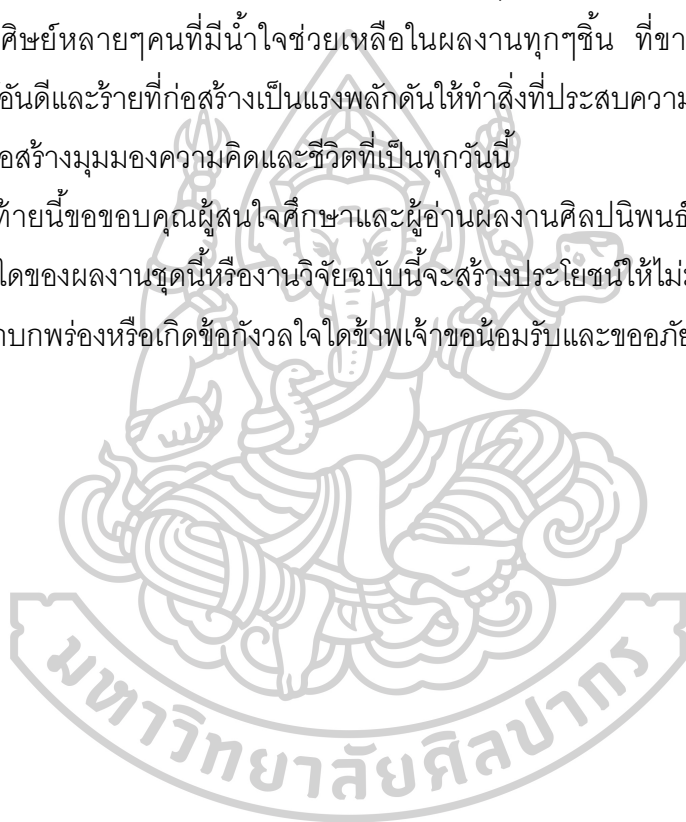

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานศิลปนิพนธ์และงานวิจัยฉบับนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไปไม่ได้ถ้าขาดการอบรมชี้แนะ ถ่ายทอดองค์ความรู้ สร้างประสบการณ์ ให้คำปรึกษาและแนะนำจากอาจารย์หลากหลาย สาขาวิชาทั้งในกาลอดีตและปัจจุบัน กราบขอบพระคุณและระลึกถึงด้วยจิตศรัทธายิ่ง

ขอขอบคุณพ่อแม่ ป้าและน้องสาวที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นแรงบันดาลใจ ญาติพี่น้องที่คอยถามไถ่และสง่ากำลังใจ เพื่อนพี่น้องสำหรับมิตรภาพดีๆ การช่วยเหลือ กำลังใจดีๆ และการอยู่ข้างกันเสมอ ลูกศิษย์หลายๆคนที่มีน้ำใจช่วยเหลือในผลงานทุกๆชิ้น ที่ขาดไปไม่ได้เลยขอขอบคุณประสบการณ์อันดีและร้ายที่ก่อสร้างเป็นแรงผลักดันให้ทำสิ่งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวเพราะทั้งหมดล้วนก่อสร้างมุมมองความคิดและชีวิตที่เป็นทุกวันนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณผู้สนใจศึกษาและผู้อ่านผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ส่วนหนึ่งส่วนใดของผลงานชุดนี้หรืองานวิจัยฉบับนี้จะสร้างประโยชน์ให้ไม่มากก็น้อย แต่ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดขาดตกบกพร่องหรือเกิดข้อกังวลใจได้เข้าพบเจ้าขอโน้มรับและขออภัยความผิดพลาดนั้นมา ณ ที่นี้

พิศณท์ สุวรรณภักดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ	ฒ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 คำถามสำคัญของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5 ขั้นตอนของการศึกษา.....	4
1.6 วิธีการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน.....	5
1.7 อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน.....	6
1.8 วิธีการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน.....	6
1.9 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน	7
1.10 นิยามศัพท์.....	7
1.11 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2.....	10
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10

2.1 แนวคิดและทฤษฎีความทรงจำกับการประกอบสร้าง	10
2.2 ความทรงจำระดับปัจเจก (Individual Memory) กับความทรงจำร่วมของคนในสังคม (Collective Memory)	13
2.3 วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกกับการวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายตรงและ ความหมายแฝงกับแนวคิดความทรงจำ.....	14
2.3.1 ลักษณะของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตก	14
2.3.2 การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในผลงานศิลปินที่นำเสนอวัตถุ สำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกกับแนวคิดความทรงจำ.....	15
2.3.3 วิเคราะห์ผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare (1965) ของ โจเซฟ บอยส์ Joseph Beuys	16
2.3.4 วิเคราะห์ผลงาน Balkan Baroque (1997) ของ มารีนา อบราโมวิก (Marina Abramovic).....	20
2.4 ความทรงจำของสังคมไทยกับเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 และศิลปินที่ได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์นี้.....	24
2.5 ศึกษาศิลปินที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวข้องกับความทรงจำ	29
2.5.1 ดักลาส กอร์ดอน.....	29
2.5.2 วาเนสซา บีครอฟต์	32
2.5.3 ฟิโลนา ตัน.....	34
2.5.4 อริญชัย รุ่งแจ้ง.....	36
2.5.5 อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล	40
2.5.6 วิเคราะห์ศิลปินที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความทรงจำ.....	42
2.6 สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	44
บทที่ 3.....	45
แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	45

3.3.3.2 ผลสำเร็จของผลงานในระยะ 3	82
3.3.3.4 บทสรุปของการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 3.....	88
3.4 สรุป.....	88
บทที่ 4.....	85
ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	85
4.1 ชุดที่ 1 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: กาลล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Collapse)...	86
4.1.1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์รูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ.....	87
4.1.2 วิเคราะห์ภาพยนตร์และสื่อที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ	90
4.1.3 วิเคราะห์เสียงจากเทปคาสเซ็ทที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ.	92
4.1.4 การจัดวางและการสื่อความหมาย.....	94
4.2 ชุดที่ 2 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ (Civilization / Unconscious: Lost).....	96
4.2.1 วิเคราะห์ภาพยนตร์และสื่อที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ.	97
4.2.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์รูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในชิ้นงาน “ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ” กับแนวคิดของความทรงจำ	100
4.2.3 วิเคราะห์การจัดวางและการสื่อความหมาย	102
4.3 ชุดที่ 3 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญและล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Lost and Collapse)	105
4.3.1 วิเคราะห์พื้นที่ความทรงจำกับแนวคิดความทรงจำ	106
4.3.2 วิเคราะห์พื้นที่แสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับแนวคิดความทรงจำ.....	108
4.4 ชุดที่ 4 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: เงาสะท้อนกาล (Civilization / Unconscious: A Reflection of the Time)	110
4.4.1 เนื้อหาส่วนที่ 1 พื้นที่ความสะท้อนใจในความทรงจำ	112

4.4.2 เนื้อหาส่วนที่ 2 ข้อมูลความสะท้อนใจของประวัติศาสตร์ส่วนตัวและ ประวัติศาสตร์ส่วนรวม	114
4.4.3 เนื้อหาส่วนที่ 3 ภาพสะท้อนความสะท้อนใจในปัจจุบันในผลงานภาพยนตร์ 2 จอ The Reflections	123
4.5 บทสรุปการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	124
บทที่ 5.....	125
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
5.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีและแนวความคิด.....	125
5.2 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน.....	126
5.3 ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	128
5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา.....	130
5.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	130
รายการอ้างอิง.....	132
ประวัติผู้เขียน.....	135

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางขั้นตอนการศึกษาตามหลักสูตร	5
ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายผลงานทั้งหลักสูตร	7
ตารางที่ 3 ตารางแสดงการใช้การนำเสนอวัสดุและองค์ประกอบในผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare โดย โจเซฟ บอยล์.....	19
ตารางที่ 4 ตารางแสดงการใช้การนำเสนอวัสดุและองค์ประกอบในผลงาน Balkan Baroque โดย มารีน่า อปราโมวิก.....	23
ตารางที่ 5 วิเคราะห์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความทรงจำ	43
ตารางที่ 6 แสดงองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ในผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ”	74
ตารางที่ 7 ตารางแสดงการวิเคราะห์วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในงาน ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย.....	89
ตารางที่ 8 ตารางแสดงการวิเคราะห์สื่อที่นำมาใช้ประกอบสร้างกับแนวคิดความทรงจำ	91
ตารางที่ 9 ตารางแสดงการวิเคราะห์เสียงที่ถูกบันทึกกับแนวคิดความทรงจำ	93
ตารางที่ 10 ตารางวิเคราะห์ภาพยนตร์ในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” กับแนวคิดความทรงจำ	97
ตารางที่ 11 ตารางแสดงการวิเคราะห์วิดีโอโฆษณาที่ปรากฏในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” กับแนวคิดความทรงจำ.....	99
ตารางที่ 12 ตารางแสดงภาพการวิเคราะห์วัตถุและวัสดุในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” กับแนวคิดความทรงจำ.....	100
ตารางที่ 13 ตารางแสดงรายละเอียดของการจัดวางและการวิเคราะห์แนวคิดความทรงจำในผลงานชุด ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญและล่มสลาย	107
ตารางที่ 14 ตารางแสดงเนื้อหาในเทพาคาสเซ็ทโดยเรียงช่วงเวลาตามเวลาของเหตุการณ์	116

ตารางที่ 15 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกในการประกอบสร้าง เพื่อแนวคิดความทรงจำ.....	128
ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์การวิเคราะห์ศักยภาพของภาพเคลื่อนไหวกับแนวคิดความทรงจำ	129

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพจากเหตุการณ์ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519	12
ภาพที่ 2 ภาพจำลองเหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม 2519	12
ภาพที่ 3 ภาพผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare ของ โจเซฟ บอยล์	17
ภาพที่ 4 ภาพแสดงวัตถุในผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare ของ โจเซฟ บอยล์	18
ภาพที่ 5 ภาพผลงาน Balkan Baroque (1997).....	21
ภาพที่ 6 ภาพผลงาน Balkan Baroque (1997).....	21
ภาพที่ 7 ภาพแสดงการจัดวางงานวิดีโอในผลงาน Balkan Baroque (1997).....	22
ภาพที่ 8 ภาพนิ่งจากภาพยนตร์ เรื่อง ผีน บ้า คาราโอเกะ, 101 นาที, สี, ฟิล์ม 35 มม., 2540	25
ภาพที่ 9 ภาพนิ่งจากภาพยนตร์ เรื่องตลก 69, 118 นาที, สี, ฟิล์ม 35 มม., 2542	26
ภาพที่ 10 Manit Sriwanichpoom, This Bloodless War # 3, 1997,	27
ภาพที่ 11 Manit Sriwanichpoom, Pink Man Begins # 5, 1997,	28
ภาพที่ 12 ภาพนิ่งการจัดวางงาน 24 Hour Psycho (1993)	30
ภาพที่ 13 ภาพนิ่งการจัดวางงาน Something between my mouth and your ear, 1994.....	31
ภาพที่ 14 ภาพนิ่งการแสดงสด VB52 ปี 2003	33
ภาพที่ 15 ภาพนิ่งการแสดงสด VB65 ปี 2009	34
ภาพที่ 16 Fiona Tan, May You Live in Interesting Times, 1997,	35
ภาพที่ 17 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none, 2017, 37	
ภาพที่ 18 ภาพสมุดเยี่ยมฮิตเลอร์	38
ภาพที่ 19 ภาพนิ่งจากฉากที่ตัวละครอยู่ในสถานที่ที่เคยเป็นหลุมหลบภัยของฮิตเลอร์ในปัจจุบัน	39

ภาพที่ 20 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none , 2017,	39
ภาพที่ 21 ภาพแสดงการจัดวางงาน Primitive ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล	41
ภาพที่ 22 ภาพชาวบ้านร่วมสร้างยานอวกาศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงาน Primitive (2009)	41
ภาพที่ 23 พาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14417 วันเสาร์ที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2540	46
ภาพที่ 24 พาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14411 วันอาทิตย์ที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2540	47
ภาพที่ 25 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 1 แสดงภาพวัยรุ่นล่องเรือขณะที่มีศพนักธุรกิจลอยเกลื่อน.....	49
ภาพที่ 26 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 2 แสดงภาพใกล้ภาพคูร์กวัยรุ่น	50
ภาพที่ 27 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 3-4 แสดงภาพคูร์กวัยรุ่นแสดงความอาลัยต่อกัน.....	51
ภาพที่ 28 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 5 - 6 แสดงภาพคูร์กวัยรุ่นเรือล่มต่างจมกันไปคนละทิศละทาง.....	52
ภาพที่ 29 ภาพการ์ตูนล้อเรื่อง “เงินบาทลอยตัว” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ	53
ภาพที่ 30 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 1	55
ภาพที่ 31 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 2.....	55
ภาพที่ 32 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 3.....	56
ภาพที่ 33 ภาพ TV 14” ระบบ CRT ที่ถูกนำมาฉายผลงานภาพเคลื่อนไหว.....	57
ภาพที่ 34 ส่วนที่ 1 ความตายของนักธุรกิจชาย.....	57
ภาพที่ 35 ส่วนที่ 2 ความตายของพนักงานสาว	58
ภาพที่ 36 ส่วนที่ 3 ตัวละครแม่.....	58
ภาพที่ 37 ส่วนที่ 4 ตัวละครพ่อ	59
ภาพที่ 38 ส่วนที่ 5 ภาพข่าวนักธุรกิจยิงตัวตายที่ตลาดหลักทรัพย์.....	59
ภาพที่ 39 ภาพเทพคาสเซ็ทเปล่าสีขาวที่นำมาใช้เป็นวัตถุในงาน	60
ภาพที่ 40 ปกเทพคาสเซ็ทถูกพิมพ์ต่อกันเป็นรูปพ่อและแม่ รูปละ 25 ม้วน.....	61

ภาพที่ 41 เครื่องรับ FM/AM และขยายเสียง Stereo ยี่ห้อ Technics รุ่น SA-120 ออกจำหน่ายปี พ.ศ.2527	61
ภาพที่ 42 ภาพเครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท Technics รุ่น M205 ผลิตปี พ.ศ.2527.....	61
ภาพที่ 43 ภาพเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ถูกจัดวางในชั้นงาน	62
ภาพที่ 44 ภาพร่างแบบที่ 1	63
ภาพที่ 45 ภาพร่างแบบที่ 2.....	64
ภาพที่ 46 ภาพรวมการจัดวางผลงาน ศิวิลไฮซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย, พ.ศ.2560.....	65
ภาพที่ 47 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิลไฮซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย (Content #1),.....	65
ภาพที่ 48 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิลไฮซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย (Content #2),.....	66
ภาพที่ 49 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิลไฮซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย,.....	66
ภาพที่ 50 ภาพการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	67
ภาพที่ 51 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 1	69
ภาพที่ 52 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 2.....	70
ภาพที่ 53 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 3.....	71
ภาพที่ 54 แสดงการพัฒนาภาพร่างที่ 4	71
ภาพที่ 55 แบบจำลอง (1).....	72
ภาพที่ 56 แบบจำลอง (2).....	73
ภาพที่ 57 แบบจำลอง (3).....	73
ภาพที่ 58 ภาพร่างสุดท้ายของวัสดุหลักในการจัดวางคือ ไม้แผ่นเรียงตัดเป็นรูปทรงรอยปลวก... 74	
ภาพที่ 59 ใจนดจำลอง	74
ภาพที่ 60 ภาพนิตยสาร พ.ศ.2540.....	75
ภาพที่ 61 ภาพนิตยสาร พ.ศ.2540 (2)	75
ภาพที่ 62 ภาพรวมบรรยากาศชั้นงาน.....	76

ภาพที่ 63	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ “แม่” (Content#1),	76
ภาพที่ 64	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ “ฉัน” (Content#1),	77
ภาพที่ 65	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ “น้อง” (Content#1),	77
ภาพที่ 66	ภาพของพ่อถูกถ่ายในห้องบรรยากาศที่มีดมมมีแสงแต่เพียงน้อย	77
ภาพที่ 67	ภาพแสดงการจัดวางวัตถุในชิ้นงาน.....	78
ภาพที่ 68	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ (Content#2),.....	78
ภาพที่ 69	การปรับปรุงผลงานอีกครั้งเพื่อขอสอบเปิดหัวข้อ	79
ภาพที่ 70	ภาพการนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ	79
ภาพที่ 71	ภาพร่างของผลงาน “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(1)	81
ภาพที่ 72	ภาพร่างของผลงาน “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(2)	81
ภาพที่ 73	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content1),	83
ภาพที่ 74	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content1),	83
ภาพที่ 75	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content1),	84
ภาพที่ 76	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content1),	84
ภาพที่ 77	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content2),	85
ภาพที่ 78	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content3),	86
ภาพที่ 79	พิสนธ์ สุวรรณภักดี, “ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล้มสลาย”(content3),	86
ภาพที่ 80	ภาพการนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ	87
ภาพที่ 81	ภาพร่างแสดงการจัดวางผลงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก : กาลล้มสลาย.....	88
ภาพที่ 82	ภาพหนึ่งแสดงเรื่องราวของภาพยนตร์ที่ดีความมาจากชีวิตรักพ่อกับแม่	90
ภาพที่ 83	ภาพหนึ่งแสดงเรื่องราวของภาพยนตร์ที่ดีความมาจากบรรยากาศไดกนาถกรรม เนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจล้มสลาย พ.ศ.2540	91
ภาพที่ 84	ภาพจาก video 1	91

ภาพที่ 85 ภาพจาก video 2	92
ภาพที่ 86 ภาพจาก video 3	92
ภาพที่ 87 ภาพจาก video 4	92
ภาพที่ 88 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่	95
ภาพที่ 89 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14”, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561	96
ภาพที่ 90 ภาพชุดที่ 2 video 1	97
ภาพที่ 91 ภาพชุดที่ 2 video 2	97
ภาพที่ 92 ภาพชุดที่ 2 video 3	98
ภาพที่ 93 ภาพชุดที่ 2 video 4	98
ภาพที่ 94 ภาพนิ่งแสดงภาพของโขนนาข้าวและฟุตเตจจากภาพยนตร์ช่วงปี พ.ศ.2540	99
ภาพที่ 95 ภาพรูปทรงร่องรอยปลวกวัสดุเป็นตักรูป	100
ภาพที่ 96 ภาพไฟตัดรูปทรงปลวก	100
ภาพที่ 97 ภาพโหนดโดนปลวกกิน	101
ภาพที่ 98 หนังสือแต่งงานยุคปี พ.ศ.2540	101
ภาพที่ 99 นิตยสารคู่สร้างคู่สมปี พ.ศ.2540 ฉลุรอยปลวก	101
ภาพที่ 100 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่	102
ภาพที่ 101 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14”, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, , ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (3).....	103
ภาพที่ 102 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14”, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, , ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (4).....	104
ภาพที่ 103 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14”, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, , ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (5).....	104

ภาพที่ 104 พิสนท์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14”, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป , ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (6).....	105
ภาพที่ 105 ภาพแผนผังแสดงการจัดวางชิ้นงาน	106
ภาพที่ 106 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่ พิสนท์ สุวรรณภักดี, “คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและ ล่มสลาย”(content1),.....	107
ภาพที่ 107 ภาพผลงานชุดที่ 3#1	107
ภาพที่ 108 ภาพผลงานชุดที่ 3#2	107
ภาพที่ 109 ภาพผลงานชุดที่ 3#3	108
ภาพที่ 110 ภาพผลงานชุดที่ 3#4	108
ภาพที่ 111 ภาพแสดงรายละเอียดชิ้นงาน พิสนท์ สุวรรณภักดี, “คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและ ล่ม สลาย”(content2),	109
ภาพที่ 112 ภาพแสดงการจัดวาง	110
ภาพที่ 113 แผนผังแสดงการจัดวางผลงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล.....	112
ภาพที่ 114 ภาพภายนอกของผลงาน.....	113
ภาพที่ 115 ภาพภายในของผลงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล Content#1, 2563,	113
ภาพที่ 116 คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล Content#1(2), 2563,.....	114
ภาพที่ 117 คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล Content#2, 2562,	115
ภาพที่ 118 คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล Content#2(2), 2563,.....	120
ภาพที่ 119 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2522 - 2527.....	120
ภาพที่ 120 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2528 – 2531	121
ภาพที่ 121 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2534 - 2537.....	121
ภาพที่ 122 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2539 - 2540.....	122
ภาพที่ 123 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2540 - 2543.....	122
ภาพที่ 124 ภาพนิ่ง คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เกาสะท่อนกาล “The Reflections”, 2563,.....	123

บทที่ 1

บทนำ

เหตุการณ์ในความทรงจำเป็นสิ่งที่เราระลึกถึงได้แม้ไม่กระจ่างนัก มันล้วนเป็นเหตุการณ์ในอดีตที่กระจัดกระจายไร้ความต่อเนื่อง เป็นรูปเป็นร่างเมื่อเกิดการตีความเฉพาะบุคคลในแต่ละช่วงของเวลา ความทรงจำจึงไม่มีรูปลักษณะที่ชัดเจนตายตัว ไม่ใช่สิ่งที่จับต้องได้ เพราะความทรงจำนั้นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล จะถูกคัดสรรและคัดทิ้งเพื่อการจดจำ ซึ่งในภาวะปัจจุบันการจดจำอดีตนั้นแตกต่างกันออกไป ถึงเรื่องราวเหล่านั้นจะเป็นเรื่องจริงทั้งหมด แต่ก็ก็เป็นอดีตที่ถูกเติมแต่งประกอบสร้างขึ้นใหม่ตามมุมมองของบุคคลในปัจจุบัน แม้ว่าจะเป็นบุคคลร่วมสมัยร่วมเหตุการณ์เดียวกัน การจดจำก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ชุดความทรงจำทางสังคมนั้นจะมีความทรงจำ 2 ชุดที่เกิดร่วมกัน คือ ความทรงจำส่วนบุคคล (Individual Memory) และ ความทรงจำร่วมของคนในสังคม (Collective Memory) จะมีการระลึกถึงด้วยการตีความที่แตกต่างกันไปเสมอ จะเกิดการย้อนระลึกถึงเพื่อการกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศอันชวนให้ต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ร่วมกันในลักษณะของการโหยหาอดีต (Nostalgia) ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องส่วนตัวบุคคลในแต่ละสังคมจะมองเหตุการณ์อดีตเหล่านั้นอย่างไร ดังนั้นความทรงจำจึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่สามารถหรือสร้างเพื่อผลทางความคิด ความรู้สึกและมุมมองในปัจจุบัน

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แรงบันดาลใจแรกของผลงานเกิดขึ้นจากความสะเทือนใจส่วนตัวจึงเริ่มศึกษาจากประวัติและความทรงจำส่วนตัวก่อนจะเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ในภายหลัง ข้าพเจ้าเกิดในปี พ.ศ. 2527 ที่จังหวัดพัทลุง จังหวัดเกือบใต้สุดของประเทศ ขณะนั้นห่างไกลความศิวิไลซ์จากเมืองหลวงอย่างมาก เป็นลูกคนแรกในครอบครัว ซึ่งพ่อกับแม่จดทะเบียนอยู่กินด้วยกันโดยไม่ได้จัดพิธีแต่งงาน พ่อกับแม่ต่างใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย พ่อมีอาชีพช่างไฟชลประทานและแม่เป็นแม่บ้าน เมื่อข้าพเจ้าโตพอที่จะดูแลตัวเองได้ แม่ก็รับอาชีพเป็นครูสอนเด็กอนุบาลตามที่ได้เรียนจบมา ช่วงเวลานั้นความบันเทิงในวัยเด็กสิ่งเดียวคือโทรทัศน์จอแก้ว 14 นิ้วมือสองจากญาติ และในบรรยากาศเหล่านั้นมักมี เสียงเพลงร่วมสมัยแว่วดังอยู่ในบ้านทุก ๆ เข้าก่อนไปโรงเรียน ในวัยเด็กเปรียบเหมือนช่วงเวลา

น่าจดจำ ก่อนที่มันจะพังทลายแตกสลายกันไปคนละทิศคนละทางเพียงไม่กี่ปีต่อจากนั้น จากผลของเหตุการณ์ของสังคมอย่างวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 คนทั่วไปอาจจะจดจำได้ถึงสิ่งทีล่มสลายของโครงการต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งรับรู้ได้ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ในยุคนั้นได้ แต่สำหรับช่วงเวลาเหล่านั้นคือช่วงเวลาทีล่มสลายในชีวิตครอบครัวข้าพเจ้าเอง และไม่เคยได้ย้อนคืนมาพร้อมหน้ากันอีกเลย

ใน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก เป็นผลงานทีแตกย่อยเป็น หลายชิ้นหลายเรื่องเล่าซึ่งถูกถ่ายทอดอยู่บนความสะเทือนใจในบริบททางสังคมช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของเมืองไทย พ.ศ.2540 (ถูกขนานนามว่าเป็นยุคต้มยำกุ้ง) แรกเริ่มศึกษาหาข้อมูลและเหตุการณ์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์นั้นมีความคิดทีจะสร้างผลงานวิดีโอจัดวาง (Video Installation) ทีมีส่วนประกอบจากวัตถุแห่งยุคสมัย การตั้งคำถามในความสะเทือนใจของตนนำไปสู่การค้นหาวัตถุทีเชื่อมต่อกับประวัติศาสตร์ทีมีความสะเทือนใจส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ซึ่งได้ค้นพบบางชิ้นส่วนจากการนึ้ยย้อนสู่สถานการณ์ในความทรงจำกลับไปสู่ประการณ์ในช่วงปี พ.ศ.2540 ขณะนั้นบรรยากาศในชีวิตค่อนข้างยากลำบากหลังจากประสบแรงสะท้อนของเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ บ้านทีเคยใหม่ก็ค่อย ๆ มีปลวกคอยกัดกินทีละเล็กทีละน้อยทั้งในช่วงเวลากลางวันและกลางคืน ซึ่งช่วงเวลากลางคืนนั้นได้ยินเสียงปลวกกัดกินชิ้นส่วนของบ้านอย่างชัดเจน และในวิกฤติเดียวกันนั้นก็เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ดินทีเป็นที่ตั้งของบ้านทีอาศัยอยู่ได้ติดจำนองเพื่อกำมาลงทุนธุรกิจของครอบครัวและล้มไปพร้อมกับเศรษฐกิจของประเทศ พอตงานแม่ตงานไม่มีเงินจวบเจือครอบครัว ดอกเบียก็ผลิตดอกออกผล การใช้ชีวิตเพื่อผ่านวัน โดยทีครอบครัวไม่ทันรู้ตัวว่ากำลังจะเสียที่ดินแห่งนี้ภายในเร็ววันซึ่งทางออกของปัญหามีดมนมากในขณะนั้น เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้านึกถึงแล้วสะเทือนใจอยู่เสมอ ข้าพเจ้าจึงได้จำลองภาพเคลื่อนไหวและวัตถุทางศิลปะ ทีสะท้อนช่วงเวลาเหล่านั้นด้วยสัญลักษณ์ทีเกี่ยวข้องกับร่องรอยของสัตว์ทีเรียกว่า “ปลวก” เพื่อสะท้อนความล่มสลายทั้งทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของครอบครัวโดยไม่รู้ตัว

ลักษณะของ “อดีต” ในความเป็นจริงแล้วดูเหมือนจะค่อย ๆ เลือนหายตามกาลเวลากับสิ่งทีเรียกว่า “การลืม” แต่แท้จริงแล้วอดีตเหล่านั้นก็ยังมีฝังอยู่ในตัวบุคคลและสังคม อยู่ทีว่าใครจะ “จดจำ” อย่างไร ดังเช่นเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้งปี พ.ศ.2540 กว่า 20 ปีทีผ่านมา เรายังคงเห็นร่องรอยของเหตุการณ์ทีเคยเกิดขึ้น ในสถานะทีเป็นส่วนหนึ่งในเหตุการณ์สำคัญของสังคมไทยร่วมสมัย และยังคงมีการกล่าวถึงอยู่เสมอ ดังนั้นความทรงจำจากอดีตจึงมีส่วนสำคัญต่อความทรงจำร่วมของคนในสังคมและความทรงจำส่วนบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลงานของข้าพเจ้าเป็นการศึกษาโดยนำความทรงจำส่วนตัวและประวัติศาสตร์ทางสังคม มาสร้างสุนทรียะบนพื้นที่ทางศิลปะ ด้วยการใช้เครื่องมือ “วัตถุทางประวัติศาสตร์” ที่ถูกหยิบความ สะเทือนใจในความทรงจำและความสะเทือนใจในอดีตมาค้นคว้าหาวิธีการนำความทรงจำมา ประกอบสร้างใหม่ ด้วยวิธีการนำเสนอที่สอดคล้องประสานความหมายระหว่าง ภาพเคลื่อนไหว วัตถุ จากอดีตและพื้นที่ความทรงจำผ่านพื้นที่ทางศิลปะ และเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมทางความทรงจำ ของผู้ชมต่อเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540

“ศิริไลซ์ / ไร้สำนึก” จึงเป็นผลงานสะท้อนผลกระทบที่เกิดจากการพยายามสร้างความ เจริญทางวัตถุของสังคมไทยในอดีตจากเหตุการณ์การล่มสลายทางเศรษฐกิจครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดใน ช่วงปี พ.ศ.2540 ซึ่งสร้างความทรงจำอันเลวร้ายทั้งความทรงจำส่วนตัวและความทรงจำ ส่วนรวม ความศิริไลซ์ที่ไร้สำนึกจึงหมายถึงโลกของความเจริญทางวัตถุที่ไม่มีจิตสำนึกใน ความรู้สึกในของความเป็นมนุษย์ มันไม่ได้ล่มสลายเพียงแค่วัตถุเท่านั้นหากแต่สร้างผลกระทบสู่ การล่มสลายในจิตใจและความสัมพันธ์เช่นกัน การจัดวางบาดแผลในอดีตบนพื้นที่ปัจจุบันจึงนำ ศิลปินและผู้ชมไม่สู่ความทรงจำที่ความศิริไลซ์ล่มสลาย การระลึกถึงช่วงเวลาเหล่านั้นจึงสามารถ เป็นได้ทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์ บทเรียนและภูมิคุ้มกันทางความคิดในเหตุการณ์แบบเดียวกันนี้ ในอนาคตอันใกล้

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. นำเสนอการสนทนาระหว่างความทรงจำส่วนบุคคลกับความทรงจำส่วนรวม โดยยก กรณีสที่มีผลกระทบต่อตนเองในอดีต และยังส่งผลมาถึงปัจจุบัน
2. ผู้ชมเกิดการมองย้อนในมุมส่วนตัวในสถานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมและ ความศิริไลซ์ เพื่อเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ส่วนตนและความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ดังกล่าว
3. ผู้ชมจะเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านการจัดวางทางทัศนศิลป์ โดยมี องค์ประกอบของวัตถุและวัสดุจากอดีต ภาพเคลื่อนไหวและแสงเงาในผลงานบรรยากาศของการ แปรเปลี่ยนสถานที่สถานที่ศิลปะเป็นพื้นที่ความทรงจำ ความรู้สึกในพื้นที่แสดงศิลปะจะเกิดขึ้น ด้วยประสบการณ์ร่วม นำไปสู่ความคิดริเริ่มต่อยอดไปสู่แนวความคิดทางสังคมหรืองาน สร้างสรรค์อื่น ๆ

1.3 คำถามสำคัญของการศึกษา

1. การสร้างสรรค์ผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร้สำนึก” ซึ่งประกอบสร้างจากศิลปะภาพเคลื่อนไหว (Video Art) วัตถุสำเร็จรูป (Readymade) วัตถุเก็บตก (Found Object) จากอดีต และการสร้างพื้นที่ความทรงจำบนพื้นที่ศิลปะในปัจจุบันนั้น สร้างสุนทรียทางทัศนศิลป์ได้อย่างไร

2. ลักษณะของ วัตถุสำเร็จรูป และวัตถุเก็บตก มีศักยภาพต่อแนวความคิดความทรงจำร่วม และความทรงจำระดับปัจเจกอย่างไร

3. การประกอบสร้างอดีตด้วยการจัดวางทางทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยสื่อที่หลากหลาย และวัตถุจากอดีตนั้นสร้างประสบการณ์ร่วมหรือการคิดต่อยอดทางความคิดของผู้ชมในปัจจุบัน ต่อชิ้นงานที่เป็นองค์ประกอบจากวัตถุจากอดีตได้อย่างไร

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาศิลปะนิพนธ์ชุดนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นโดยแบ่งเป็นทฤษฎี แนวคิดและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานและบริบทที่ปรากฏในชิ้นงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการสร้างสรรค์ที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎีทางความทรงจำที่ประกอบด้วยความทรงจำ 2 ส่วน คือความทรงจำร่วม และความทรงจำระดับปัจเจก

1.4.2 ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัตถุเก็บตกที่ถูกนำมาใช้ในแง่ของความทรงจำ

1.4.3 ความทรงจำของสังคมไทยกับเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 และศิลปินที่ได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์นี้

1.4.4 ศึกษาศิลปินที่ใช้แนวคิดความทรงจำในการสร้างผลงาน

1.5 ขั้นตอนของการศึกษา

การค้นคว้าและศึกษาวิทยานิพนธ์ ศิริไลซ์ / ไร้สำนึก ได้ยึดตามระเบียบและมีลำดับขั้นตอนในการศึกษาตามหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางขั้นตอนการศึกษาตามหลักสูตร

เทอม / ปีการศึกษา	กิจกรรม
1/2561	พัฒนางานสร้างสรรค์ในรายวิชาเตรียมวิทยานิพนธ์ 1
2/2561	พัฒนางานสร้างสรรค์ในรายวิชาเตรียมวิทยานิพนธ์ 2
1/2562	- ปรับปรุงและพัฒนางานสร้างสรรค์ - นำเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ - แสดงงานสู่สาธารณชนเพื่อการประเมิน ครั้งที่ 1
2/2562	ปรับปรุงและพัฒนางานสร้างสรรค์
1/ 2563	- แสดงงานสู่สาธารณชนเพื่อการประเมิน ครั้งที่ 2 - เสนอผลงานวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ
2/ 2563	สอบปิดเล่ม และจัดทำหนังสือวิทยานิพนธ์

1.6 วิธีการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน

1.6.1 ศึกษาแนวคิดที่ด้วยความทรงจำแบบส่วนตัวและส่วนรวม

1.6.2 ศึกษาลักษณะเฉพาะกรณีของความทรงจำในสังคมไทย การจำ/การลืม จากกรณีศึกษาจากชุดของเหตุการณ์ วิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศ พ.ศ.2540

1.6.3 ศึกษาลักษณะของสื่อประเภทต่าง ๆ ในลักษณะของวิธีการ, การสื่อความหมาย และศักยภาพในการแปรรูปแบบศิลปะทัศนศิลป์ของแต่ละสื่อ

1.6.4 วิเคราะห์ลักษณะของสื่อร่วมสมัยในอดีตกับการตกค้างกลายเป็นความทรงจำและสะท้อนความหมายในปัจจุบัน

1.6.5 สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์จัดวางโดยอาศัยสื่อผสมหลากหลายประเภทเพื่อสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับความทรงจำของตนเองและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความคิดและความรู้สึกของผู้คนในปัจจุบัน

1.7 อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน

- 1.7.1 สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสร้างแนวคิดและภาพร่างงานสร้างสรรค์
- 1.7.2 การลงมือถ่ายทำภาพยนตร์ ตัดต่อและทำสี
- 1.7.3 ทดลองวัสดุและการจัดวาง
- 1.7.4 ประกอบชิ้นงานในลักษณะสื่อผสม ดังต่อไปนี้
 - วัตถุจากความทรงจำ
 - ภาพเคลื่อนไหว
 - แสงเงาและการส่องสะท้อน
 - บรรยากาศ
 - การเล่าเรื่อง

1.8 วิธีการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน

วิธีการศึกษาเพื่อถ่ายทอดแนวความคิดและทฤษฎีจนนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางชุด คิวไลซ์ / ไร่สำนึก ซึ่งได้ถ่ายทอดเนื้อหาที่ประกอบสร้างด้วยแนวคิดทางความทรงจำทางสังคม (Memory in Culture) ซึ่งประกอบด้วยความทรงจำใน 2 ระดับ คือ ความทรงจำระดับปัจเจกและความทรงจำร่วมในสังคม เพราะผลงานชิ้นนี้สะท้อนภาพของสังคมในช่วงเศรษฐกิจล่มสลายครั้งใหญ่ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งต่อเกี่ยวเนื่องกันอยู่ เป็นความสะเทือนใจระดับปัจเจกที่ถูกแรงกระเพื่อมมาจากความทรงจำในกระแสหลัก

โดยชิ้นงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก นั้นเป็นผลงานจัดวางที่ประกอบด้วยวัตถุและวัสดุจากความทรงจำที่ประกอบขึ้นมาใหม่ อีกทั้งการหยิบยืมสื่อโฆษณาจากอดีต รวมไปถึงการสร้างภาพยนตร์ที่สะท้อนมาจากความทรงจำ เพื่อประกอบสร้างเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนความทรงจำทั้ง 2 ระดับในการศึกษาวิจัยจึงนำแนวคิดวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในงานศิลปะเชิงแนวคิด (Conceptual Art) โดย มาร์แซ็ล ดูชองป์ (Marcel Duchamp, 1887-1968) ในการศึกษาและนำเสนอ เขากล่าวว่า “การจัดวางและตั้งชื่อให้แก่วัตถุต้องทำให้เกิด “ความคิดใหม่” และ “ความหมายใหม่” การผันตัวจากศิลปินในฐานะผู้สร้างมาเป็นศิลปินในฐานะผู้เลือก”

ในการสร้างสรรค์ผลงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก นั้นในแง่ของแนวคิดและทฤษฎีได้นำแนวความคิดความทรงจำในลักษณะของความทรงจำของสังคม (Memory in Culture) ของ แอสท

ริต แอลริล (Astrid Erll) ในแง่ของการถ่ายทอดเนื้อหาของชิ้นงานผนวกรวมกับการถ่ายทอดผ่านวัตถุและวัสดุจากแนวคิดการใช้วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตก โดย มาร์แชล ดูซงปี และในขั้นตอนวิเคราะห์ผลงานนั้น จะนำทั้ง 2 แนวคิดกับองค์ประกอบของผลงาน คิวไลซ์ / ไรส์สำนัก มาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงวิชาการด้วยการใช้เครื่องมือวิธีการอ่านความหมายแฝงแบบสัญศาสตร์โครงสร้าง (Structural Linguistics) เพื่อแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ของชิ้นงานในท้ายสุด

1.9 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงาน

ค่าใช้จ่ายผลงานทั้ง 4 ชุด ประมาณ 350,000 บาท

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายผลงานทั้งหลักสูตร

รายการ	งบประมาณ (บาท)
1. ค่าถ่ายทำวิดีโอและภาพยนตร์ในผลงาน	70,000
2. ค่าวัตถุและจัดทำวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	80,000
3. ค่าจัดพิมพ์และค่าออกแบบสูจิบัตรสำหรับเผยแพร่ผลงาน	50,000
4. ค่าติดตั้งผลงาน และจัดนิทรรศการศิลปะ	100,000
5. ค่าเอกหนังสือและเอกสารสำหรับการวิจัย	20,000
6. ค่าเอกสารและเล่มวิจัยสรุป	30,000
รวม	350,000

1.10 นิยามศัพท์

ความทรงจำร่วม (Collective Memory) หมายถึง เป็นความทรงจำที่เกิดจากประสบการณ์ที่มีร่วมกันของกลุ่มคนในสังคม ปรากฏในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่สิบเก้า โดยนักปรัชญาและนักสังคมวิทยา Maurice Halbwachs ได้วิเคราะห์และสร้างแนวคิดความทรงจำร่วม โดยรวบรวมไว้ในหนังสือ "Les cadres sociaux de la mémoire"(2468) ความทรงจำร่วมสามารถสร้าง แบ่งปันและส่งต่อโดยกลุ่มสังคมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ตัวอย่างของกลุ่มเหล่านี้อาจรวมถึงระดับชาติ ยุคสมัย ชุมชนและอื่น ๆ

ความทรงจำระดับปัจเจก (Individual Memory) เป็นแนวคิดที่ตรงไปตรงมา มันเป็นความทรงจำส่วนตัวของประสบการณ์ครั้งหนึ่ง จากปรากฏการณ์เดียวกันกับความทรงจำร่วมเสมอ โดยความทรงจำส่วนบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลนั้น ๆ เลือกรับผ่านมุมมองและประสบการณ์ย่อยของตนเอง

คอนเซ็ปชวลอาร์ตหรือศิลปะเชิงแนวคิด (Conceptual Art) เป็นศิลปะที่ใช้ความคิดที่เกี่ยวข้องกับผลงานโดยมีความสำคัญเหนือกว่าความงามแบบดั้งเดิม การใช้เทคนิคและวัสดุ อาจจะเป็นวัสดุสำเร็จรูป (Readymade) เพื่อลดทอนความงามดั้งเดิมหรืออาจจะไม่มีรูป ไม่มีวัตถุ แต่มีเพียงความคิดเพียงอย่างเดียวเท่านั้นก็ได้ โดย Sol LeWitt ได้ให้คำนิยามของศิลปะประเภทนี้ไว้ในหัวข้อ "Paragraphs on Conceptual Art" จากวารสาร Artforum ปี 1967 ไว้ว่า "ในศิลปะเชิงแนวคิด ความคิดหรือแนวคิดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของงาน เมื่อศิลปินใช้รูปแบบการสร้างศิลปะเชิงแนวคิดก็หมายความว่า การวางแผนและการตัดสินใจทั้งหมดจะเกิดขึ้นก่อนโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีชิ้นงานออกมาก่อน ความคิดกลายเป็นกลไกที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะ"

วิดีโออาร์ต (Video Art) เป็นรูปแบบศิลปะที่อาศัยการใช้เทคโนโลยีวิดีโอเป็นสื่อภาพและเสียง วิดีโออาร์ตเริ่มมีการสร้างสรรค์ออกมาในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่สามารถจับช่วงเวลาหรือบันทึกภาพเคลื่อนไหวและสามารถฉายได้ด้วยวิธีการที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน วิดีโออาร์ตนั้นได้รับการตั้งชื่อตามเทปวิดีโอชนิดดั้งเดิมซึ่งเป็นเทคโนโลยีและรูปแบบการบันทึกที่ใช้กันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษ 1990 เป็นการถือกำเนิดของอุปกรณ์บันทึกดิจิทัลยุคสมัยใหม่ ศิลปินหลายคนเริ่มสำรวจเทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบใหม่นี้ และหยิบมาสร้างสรรค์ หนึ่งในความแตกต่างที่สำคัญระหว่างวิดีโออาร์ตและภาพยนตร์โดยทั่วไปก็คือวิดีโออาร์ตไม่จำเป็นต้องอาศัยการชมในโรงมหรสพ วิดีโออาร์ตอาจไม่ใช้การแสดงของนักแสดง อาจไม่มีบทสนทนา การบรรยายหรือพล็อตเรื่อง เป็นการสร้างสรรค์ที่ไม่ได้กำเนิดมาเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างสรรค์ที่ศิลปินถ่ายทอดภาพเคลื่อนไหวดังผลงานศิลปะ ความแตกต่างนี้ยังทำให้วิดีโออาร์ตแตกต่างจากหมวดหมู่ย่อยของภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์อวองการ์ด หนังสือหรือภาพยนตร์ทดลอง

ศิลปะจัดวางหรือศิลปะติดตั้ง (Installation art) หมายถึงประเภทของงานศิลปะที่มีที่ตั้งเฉพาะจุด เป็นงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม (perception of a space) โดยทั่วไปแล้ว "ศิลปะจัดวาง" จะหมายถึงศิลปะภายในตัวสิ่งก่อสร้าง ถ้าตั้งอยู่ภายนอกก็มักจะเรียกว่า "ศิลปะภูมิทัศน์" (Land art) และศิลปะสองประเภทนี้คาบเกี่ยวกัน ศิลปะจัดวาง

อาจจะเป็นไปได้ทั้งศิลปะที่ติดตั้งอย่างถาวรหรือเพียงชั่วคราวก็ได้ ศิลปะจัดวางได้รับการติดตั้งในการแสดงงานนิทรรศการศิลปะ เช่นในพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ หรือในบริเวณทั้งที่เป็นของส่วนบุคคลและของสาธารณชน ประเภทของงานก็ครอบคลุมตั้งแต่การใช้วัสดุที่พบโดยทั่วไป ที่มักจะเลือกสรรจากวัสดุที่ทำให้มีความกระทบอารมณ์ รวมไปถึงวัสดุสมัยใหม่เช่น วิดีโอ, เสียง, การแสดง, ความเสมือนจริงแบบเต็มตัว (Immersive virtual reality) และอินเทอร์เน็ต ศิลปะจัดวางหลายชิ้นเป็นศิลปะเฉพาะที่ (Site-Specific Art) ซึ่งหมายความว่าเป็งานที่ออกแบบให้ติดตั้งตรงตำแหน่งหรือสถานที่ที่สร้างงานศิลปะโดยเฉพาะเท่านั้น

1.11 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.11.1 เพื่อเกิดการสนทนาระหว่างความทรงจำส่วนบุคคลกับความทรงจำส่วนรวมของสังคมผ่านประสบการณ์ของผู้ชมและตัวผลงาน

1.11.2 เกิดการสังเคราะห์แนวคิดและประสบการณ์จากผลงานที่ได้ นำไปสู่การพิจารณาปัจจุบัน และมองไปยังอนาคตผ่านมุมมองเหตุการณ์ในอดีต

1.11.3 ให้ผู้ชมตระหนักถึงผลร้ายของวิกฤติเศรษฐกิจที่มีผลต่อเนื่องอย่างมหาดศาลทั้งในระดับปัจเจกและระดับมหภาค ซึ่งเป็นบทเรียนต่อความรู้สึกความทรงจำของประชาชนและการบริหารการเงินของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ชมจะเกิดประสบการณ์ร่วมทางความทรงจำและนำไปสู่สุนทรียะในผลงานทัศนศิลป์ “ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก”

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสรรคผลงานศิลปะกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำ ข้าพเจ้าได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาที่ประกอบไปด้วย ความทรงจำกับการประกอบสร้าง ความทรงจำระดับปัจเจกและความทรงจำส่วนรวมระดับสังคม การนำเสนอวัตถุประสงค์และวัตถุประสงค์กับแนวคิด ความทรงจำ ความทรงจำของสังคมไทยกับเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และศิลปินที่ได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์นี้ สุดท้ายคือการศึกษาศิลปินที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำหรือมีแนวคิดใกล้เคียง เพื่อนำแนวคิดทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์ชุด ศิวิลไลท์ / ไร้สำนึก (Civilization / Unconscious) ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นในการอธิบายแนวคิดข้างต้นได้ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีความทรงจำกับการประกอบสร้าง

แอสทริด แอริล (Astrid Erll) จากหนังสือ *Memory in Culture* ได้อธิบายเรื่องความทรงจำไว้อย่างน่าสนใจ ไว้ว่า “ความทรงจำที่ไม่ใช่ภาพลักษณ์แบบวัตถุวิสัยหรือสิ่งที่จับต้องได้ในการรับรู้อดีต หรือไม่ใช่แม้แต่ความเป็นจริงในอดีต ความทรงจำนั้นเป็นลักษณะอัตวิสัยหรือเป็นเรื่องส่วนบุคคล และเป็นการประกอบสร้างใหม่ผ่านการคัดสรร/คัดทิ้ง...” (Erll, 2011) หมายความว่า ลักษณะของความทรงจำนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ มันไม่ได้มีลักษณะเป็นวัตถุที่เราหยิบมาใช้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพราะว่าความทรงจำไม่ใช่สิ่งของที่เราเห็นได้สมบูรณ์ หากแต่เป็นเพียงความนึกคิดของแต่ละบุคคล มันไม่สามารถยืนยันได้ว่าความทรงจำทั้งหมดนั้นล้วนเป็นเรื่องจริง เมื่อนำความทรงจำในอดีตกลับมาใช้ในปัจจุบัน เพราะว่าความทรงจำเหล่านั้นจะถูกตัดต่อแต่งเติมเสมอ ผ่านมุมมองและจินตนาการของผู้ที่ต้องการระลึกถึง การนำความทรงจำกลับมาถ่ายทอดจะมีส่วนที่ถูกเลือกไว้และคัดออก ผ่านการลืมเลือนโดยธรรมชาติและการเลือกลืม

แอริลยังหยิบมุมมองในเรื่องการจดจำหรือการเลือกจำของตัวบุคคล ถึงเหตุการณ์ในอดีต ชุดนั้นควรจดจำอย่างไร? ไว้ว่า “การจดจำ (Re-membering) เป็นการประมวลข้อมูล เท่าที่มีในปัจจุบัน กับชุดความคิดและหลักฐานต่าง ๆ ที่หลงเหลือของอดีตนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงในทุกครั้งที่รื้อฟื้นขึ้นมา โดยผันแปรตามสถานการณ์ในปัจจุบัน” (นัทธนัย ประสานนาม,

2557) หมายความว่า สภาวะในปัจจุบัน ทำให้เราเลือกจดจำเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งแตกต่างกันออกไป

แอสทริด แอริล ยังมองความทรงจำที่สัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบันไว้ว่า “ความทรงจำไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือความทรงจำร่วมของกลุ่ม มิได้เป็นกระจกเงาส่องสะท้อนอดีต แต่กลับแสดงให้เห็นประโยชน์หรือความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มคนที่จดจำในปัจจุบัน” (Erlil, 2011) โดยสามารถยกตัวอย่างได้จากทุกช่วงวันที่ 6 ตุลาคมของทุกปี ผู้คนหลากหลายแนวคิดจะมีการแชร์ความเห็นถึงเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์การล้อมจับผู้ประท้วงในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จนนำไปสู่โคกนาฏกรรมการสังหารหมู่นักศึกษาและประชาชนผู้ชุมนุมซึ่งมูลเหตุมาจากการปลุกระดมใส่สี่ตีข่าวของวิทยุยานเกราะและข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ดาวสยามเป็นเหตุการณ์ที่เปรียบได้กับน้ำผึ้งหยดเดียวที่กลายเป็นข้อพิพาทกันมาจนถึงทุกวันนี้ และที่สำคัญเหตุการณ์ในวันนั้นเป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกลบเลือนจากประวัติศาสตร์กระแสหลัก และรัฐบาลก็เพิกเฉยการเอาผิดต่อผู้สั่งการและผู้การก่อการสังหารในครั้งนี้ จนเป็นเหมือนประวัติศาสตร์ที่ถูกลืมนำไปจากสังคมไทย แต่พลังความสะเทือนใจจากเหตุการณ์เหล่านั้นก็สร้างกลุ่มคนที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องให้รัฐนำคดีความอาชญากรรมนี้มาชำระความใหม่และหาคนผิดมาลงโทษ จากประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้ถูกเขียนกว่า 40 ปี จึงถูกปะติดปะต่อเรื่องราวจากประสบการณ์ส่วนตัวและการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาเป็นประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ที่ถูกเผยแพร่ลงสื่อออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จนเกิดการถกเถียงและสร้างกระแสได้เสมอในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่นภาพยนตร์เรื่อง ดาวคะนอง (By Time it Get Dark, พ.ศ.2559) ของ อโนชา สุวิชากรพงศ์ มีการจำลองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เป็นการสร้างฉากขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของเรื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความทรงจำที่ทับซ้อนกันไปมาระหว่างอดีตปัจจุบันอนาคต ความทรงจำของผู้กำกับและนักแสดงที่แทรกระหว่างเรื่องเล่าด้วย จากเหตุการณ์นี้จึงเป็นตัวอย่างของการประกอบสร้างประวัติศาสตร์จากลักษณะของความทรงจำส่วนตัว (Individual Memory) ที่ข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์อาจจะถูกเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามยุคสมัย

ภาพที่ 1 ภาพจากเหตุการณ์ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519
ที่มา : (ข่าวสด, 2561)

ภาพที่ 2 ภาพจำลองเหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม 2519
ในภาพยนตร์เรื่อง ดาวคะนอง (พ.ศ.2559) ของ อโนชา สุวิชากรพงศ์
ที่มา : (อโนชา สุวิชากรพงศ์, 2559)

การตีความของ แอสทริด แอริล นั้นได้บอกอย่างชัดเจนว่าความทรงจำจากอดีตที่กลับมาถ่ายทอดในปัจจุบันนั้นล้วนถูกนำเสนอและตีความผ่านตัวบุคคลแทบทั้งสิ้น ดังนั้นการพิจารณาถึงเรื่องความจริงแท้ในอดีตจึงเป็นไปได้ แต่การศึกษาอดีตอันเป็นภาวะของวิชาประวัติศาสตร์

นั่น เป็นเรื่องจำเป็นเพราะสามารถสะท้อนให้เห็นว่าตัวตนของปัจเจกบุคคลและสังคมในปัจจุบันนั้นเป็นอย่างไร? มองประเด็นประวัติศาสตร์กับความทรงจำอย่างไร? นอกจากนี้การ “เอ่ย” ถึงอดีตด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น สร้างสรรค์เป็นงานศิลปะยิ่งน่าสนใจ เพราะสามารถนำเสนอแง่มุมที่เป็น “ความรู้สึก” ของคนปัจจุบันที่มีต่ออดีตได้อย่างคมคายและสร้างอารมณ์ร่วมได้มากกว่างานประวัติศาสตร์ด้วยซ้ำ

2.2 ความทรงจำระดับปัจเจก (Individual Memory) กับความทรงจำร่วมของคนในสังคม (Collective Memory)

ความทรงจำ เป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งที่ศิลปินมาปรับใช้ในงานสร้างสรรค์ เพราะอดีตที่ฝังใจเปรียบได้เป็นขุมพลังอย่างหนึ่งในความรู้สึก ไม่ว่าจะอดีตจะดีหรือร้ายถ้ามันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกจนฝังใจ สิ่งนั้นอาจจะออกมาในชิ้นงานสร้างสรรค์โดยศิลปินจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และการเล่าผ่านความทรงจำยังเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมเกิดการแลกเปลี่ยนความทรงจำร่วม เกิดเป็นบทสนทนาในห้วงคำนึงระหว่างศิลปินและผู้ชม

การโหยหาอดีต หรือ Nostalgia ตามความหมายของ Diane Lamude (1946-2000) กล่าวว่า Johannes Hofer (1669–1752) นักจิตวิทยาชาวสวิสเป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า “Nostalgia” เป็นครั้งแรกในปี 1688 ซึ่งเป็นคำนาม แปลว่า โรคคิดถึงบ้าน, ความคิดถึง มีรากศัพท์มาจากคำว่า “nostros” ในภาษากรีกที่แปลว่า “การกลับบ้าน” (to return home) รวมกับคำว่า “-algia” ที่หมายถึง “สภาวะอันเจ็บปวด” (a painful condition)

นอสตัลเจียมีความเกี่ยวข้องกับ “อดีต” ใน 2 มิติ คือ อดีตแห่งภววิสัย (Objective) และอดีตแห่งอัตวิสัย (Subjective) กล่าวคือ “อดีตแห่งภววิสัย” เป็นเหตุการณ์อดีตเก่า ๆ ของสังคมเป็นเหตุการณ์ที่ผู้คนในระดับสังคมมีส่วนร่วมกันมา ประสบการณ์ที่ถูกบันทึกในระดับสังคมเรียกว่า “Collective Memory” ในขณะที่ “อดีตแห่งอัตวิสัย” เป็นประสบการณ์อดีตเฉพาะบุคคล เหตุการณ์จึงถูกบันทึกไว้ในความทรงจำของปัจเจกเพียงผู้เดียว “Individual Memory” เท่านั้น

พัฒนา กิติอาษา อธิบายถึงการโหยหาอดีตในระดับปัจเจกและในระดับสังคมว่า การโหยหาอดีตเป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคน เช่นเดียวกับสังคมซึ่งเป็นภาพสะท้อนในองค์กรวม ผู้คนและสังคมต่างก็โหยหาหรืออยากย้อนเวลากลับไปอดีต เพราะอดีตมีเสน่ห์และมีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึกและจินตนาการ ดังนั้นการโหยหาหรือถวิลหาใน

รูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำได้และมักกระทำอยู่เสมอ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคล และวิถีวัฒนธรรมของสังคมโดยทั่วไป (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ , 2554)

ปรากฏการณ์โยยหาอดีตในสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการที่ซับซ้อนของการรื้อสร้าง การให้ความหมายใหม่หรือการประดิษฐ์วัฒนธรรม (culture invention) ในสังคมโลกสมัยใหม่ พัฒนา กิติอาษา ชีว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากการใช้ชีวิตโดยเฉพาะประสบการณ์ในอดีต เป็นฐานที่มั่นที่สำคัญของอาการโยยหาหรือถวิลหาอดีต ประสบการณ์ตรงนี่เองที่เป็นวัตถุประสงค์ของการโยยหา เป็นพื้นที่ของความคิดคำนึงและจินตนาการ รวมทั้งเป็นที่มาของแรงบันดาลใจ เรื่องเล่า หรือวิธีการที่จะสร้าง รื้อฟื้น หรือจำลอง เพื่อให้การเรียกหาอดีตให้วนคืนมานั้นบังเกิดผลในความเป็นจริง เราต้องถวิลหาอดีตก็เพราะมันเป็นไปได้ที่จะย้อนกลับไปหาอดีตในโลกของความเป็นจริง นอกเสียจากการสร้างหรือจำลองขึ้นมาใหม่ในรูปแบบของเรื่องเล่า งานสร้างสรรค์และผลผลิตจากความทรงจำในรูปแบบต่าง ๆ (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2554)

2.3 วัตถุประสงค์รูปและวัสดุเก็บตกกับการวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายตรงและความหมายแฝงกับแนวคิดความทรงจำ

2.3.1 ลักษณะของวัตถุประสงค์รูปและวัสดุเก็บตก

วัตถุประสงค์รูปและวัสดุเก็บตกนั้นมีลักษณะแตกต่างกันเล็กน้อย โดยงานศิลปะที่น่าเสนอด้วยวัตถุประสงค์รูปนั้น จะเป็นงานที่ประกอบสร้างจากวัสดุสำเร็จรูปที่ถูกผลิตขึ้นในโรงงาน (manufactured) โดย มาร์แชล ดูชองปี (Marcel Duchamp, 1887-1968) เป็นศิลปินฝรั่งเศสคนแรกที่ใช้คำนี้ ดูชองปีเลือกคำนี้เพราะในปลายศตวรรษที่ 19 ready-made มีความหมายถึงของที่ผลิตในโรงงานซึ่งตรงข้ามกับ hand-made คำนี้ปรากฏครั้งแรกในนิตยสารของกลุ่มศิลปินหัวก้าวหน้า (Avant-Garde) ในชื่อ Blind Man (ออกโดยดูชองปีและเพื่อน) มีบทบรรณาธิการที่ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน ได้กล่าวถึงผลงานศิลปะชื่อ Fountain ว่า “ไม่ว่าคุณมัตต์ (Mutt) จะเป็นผู้ผลิต Fountain นี้หรือเปล่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ เขาเป็นคน ‘เลือก’ มันขึ้นมา เขาเลือกใช้วัตถุในชีวิตประจำวันและจัดวาง แล้วทำให้ความหมายในการใช้สอยของมันหายไปภายใต้ชื่อและมุมมองใหม่ ก่อให้เกิดองค์ความคิดใหม่ของวัตถุชิ้นนั้น” (Duchamp, 2019) วัตถุประสงค์รูปแบบดูชองปียังแทรกหลักการที่ว่าอะไรเป็นศิลปะนั้นจะต้องถูกกำหนดโดยศิลปิน การเลือกวัตถุจึงเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ 3 ส่วนในการใช้วัสดุสำเร็จรูป คือ 1) การเลือก

วัตถุนั้นเป็นการสร้างสรรค์ในตัวเอง 2) โดยการยกเลิกด้านประโยชน์ใช้สอยของตัววัตถุทำให้วัตถุนั้นกลายเป็นศิลปะ 3) การนำเสนอ การจัดวางและตั้งชื่อให้แก่วัตถุต้องทำให้เกิด “ความคิดใหม่” และ “ความหมายใหม่”

การผันตัวจากศิลปินในฐานะผู้สร้าง มาเป็นศิลปินในฐานะผู้เลือกนั้นถูกมองกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเคลื่อนไหวของ คอนเซ็ปชวลอาร์ตศิลปะแนวความคิด เพราะสถานะของศิลปินและวัตถุถูกตั้งคำถามขึ้นมาใหม่

วัตถุเก็บตกเป็นวัสดุธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือชิ้นส่วนของวัตถุนั้นถูกพบโดยศิลปิน แล้วนำมาใช้เพราะมีเนื้อหากลางในบางอย่างที่ศิลปินสังเกตเห็น การใช้วัตถุเก็บตก (บางครั้งอ้างอิงถึงคำในภาษาฝรั่งเศส *Objet trouvé*) นั้น จะถูกนำมาวางบนชั้นและกลายเป็นศิลปะ ในขณะที่เดียวกันกับสิ่งที่ให้แรงบันดาลใจแก่ศิลปิน ตัวอย่างเช่น ประติมากรเฮนรี มัวร์ (Henry Moore) ใช้วิธีการเก็บกระดูกและหินที่มองว่าเป็นประติมากรรมจากธรรมชาติและเป็นแหล่งวัสดุกับแรงบันดาลใจในงานตัวเอง อาจจะถูกกล่าวได้ว่าปีกลโซเป็นศิลปินคนแรกที่ใช้วัตถุเก็บตกในลักษณะนี้ ตั้งแต่ ค.ศ. 1912 ปีกลโซเริ่มแทรกหนังสือพิมพ์หรือวัสดุอื่นเช่น กลองไม้ขีดไฟ ในงานคอลลาจแบบคิวบิสต์ วัตถุเก็บตกอาจจะถูกปรับเปลี่ยนแปลงโดยศิลปินแล้วนำเสนอเป็นผลงานศิลปะ โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องไม่มากนักยกกับมาร์แชล ดูซงปี ศิลปินในกลุ่มดาดาและเซอร์เรียลลิสม์มีในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการปะติดหรือ *assemblage*

2.3.2 การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในผลงานศิลปินที่นำเสนอวัตถุสำเร็จรูปและวัตถุเก็บตกกับแนวคิดความทรงจำ

การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในการนำเสนอวัตถุและวัตถุสำเร็จรูปกับแนวคิดความทรงจำ ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างผลงานศิลปินชื่อดัง 2 ท่านซึ่งผลงานมีลักษณะสื่อผสมที่มีความโดดเด่นและมักถูกกล่าวถึงเสมอในแง่ผลทางสังคมในการนำเสนอและการสร้างสรรค์ คือ โจเซฟ บอยส์ (Joseph Beuys ค.ศ.1921-1986) กับผลงาน *How to Explain Pictures to a Dead Hare* (1965) และ มาร์รีนา ออบราโมวิก (1946-ปัจจุบัน) กับผลงาน *Balkam Baroque* (1997) นำมาวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายตรงความหมายแฝงในผลงานและการใช้สัญลักษณ์ของวัตถุสำเร็จรูปและวัตถุเก็บตกกับแนวคิดความทรงจำได้ดังนี้

2.3.3 วิเคราะห์ผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare (1965) ของ โจเซฟ บอยส์ Joseph Beuys

โจเซฟ บอยส์ มักเล่าถึงความทรงจำในสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่า เขารอดชีวิตจากเครื่องบินรบตกแต่ได้รับบาดเจ็บอย่างหนัก ในเหตุการณ์นี้ได้รับการช่วยเหลือจากชาวตาตาร์ ในหมู่บ้านแถบไครเมีย เขาได้รับการรักษาพยาบาลด้วยวิธีทางประเพณี ด้วยการห่อหุ้มให้ความอบอุ่นเขาด้วยไขมันและผ้าสักหลาด ซึ่งต่อมากลายเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างผลงานศิลปะของเขา และจากเหตุการณ์นี้ทำให้เกิดชิ้นงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare (Wie man dem toten Hasen die Bilder erklärt) (ภาพที่ 3) เป็นศิลปะแสดงสดในแกลเลอรีชเมลลา เยอรมันนี้ บอยส์ซึ่งตัวเองอยู่ในแกลเลอรีที่ปิดล็อกไว้ให้คนดูมองเห็น ได้แค่จากหน้าต่าง เขานั่งอยู่บนม้านั่งทั่วทั้งศีรษะปกด้วยน้ำผึ้งและปิดทับด้วยทองคำเปลว มือระกอกกอดซากกระต่ายป่าเอาไว้ในอ้อมแขน ทำซ้ำๆ ซากถูกมัดด้วยเหล็กกับแผ่นกระดานคล้ายสกี ทำด้านซ้ายเหยียบย่ำอยู่บนแผ่นสักหลาด มีกระดุกและลวดวิทย์ได้ที่นั่ง พร้อมด้วยผ้าสักหลาดที่ห่อไว้กับขาเก้าอี้ข้างหนึ่งและบนพื้นห้องมีผ้าสักหลาดม้วนใหญ่ถูกคลี่ออก เขาเริ่มกระซิบกระซาบอธิบายภาพวาดในแกลเลอรีให้กระต่ายที่ตายแล้วตัวนั้นฟังเป็นเรื่องเป็นราว ทั้งยังจับเปลี่ยนท่าทางกระต่ายตัวนั้นให้ราวกับมันมีชีวิต เขาใช้เวลา 3 ชั่วโมงในการแสดง ถูกนำเสนอเป็นงานแสดงสด พร้อมกับบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพถ่าย

ภาพที่ 3 ภาพผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare ของ โจเซฟ บอยส์
ที่มา: (Ute Klophaus, 1965b)

เมื่อพิจารณาความหมายของผลงาน ลักษณะการนั่งของบอยส์ที่ประคองกอดกระต่ายที่ตายแล้วคล้ายกับลักษณะของพระแม่มารีย์ที่ประคองกอดร่างไร้ลมหายใจของพระเยซูในประติมากรรม Pieta โดย Michelangelo ที่เป็นภาพแทนของความรัก ความสะเทือนใจอันยิ่งใหญ่ของพระแม่มารีย์ (Antliff, 2014) แต่ในงานของบอยส์ความหมายมีความซับซ้อนกว่านั้น ลักษณะของกระต่ายป่าแสดงถึงภาพความตายที่เหนือขอบเขตของมนุษย์ ขณะเดียวกันมันก็มีลักษณะของเหยื่อจากนักล่า ความตายเป็นสัญลักษณ์ของการล่าที่สำเร็จถือเป็นชัยชนะของพรานป่า แต่การประคองกอดศพกระต่ายของบอยส์แสดงถึงความสูงส่งของสิ่งที่ประคองกอดมากกว่าแค่เหยื่อ หากมีความหมายถึงจิตวิญญาณที่ดำรงอยู่รวมไปถึงการพูดคุยที่แสดงให้เห็นว่าความตายของกระต่ายป่าไม่ได้เป็นจุดสิ้นสุด ลักษณะของทองคำเปลวที่ถูกปิดแคปหน้าของบอยส์

แสดงความส่องสว่างของใบหน้าศิลปินอาจแสดงถึงความส่องสว่างทางความคิด และสิ่งที่เป็นเหมือนการหิบบความทรงจำของตนเองมาสร้างความหมายใหม่ผ่านอุปกรณ์ที่อยู่ในความทรงจำของเขาอย่าง ผ้าสักหลาด การห่อหุ้ม ลักษณะสิ่งของที่ผูกติดร่องเท้าคล้ายสกี หรือแม้แต่ลวดสัญญาณวิทยุล้วนแต่หมายถึงการผ่านพ้นจากความตาย จากการสังเกตเราจะเห็นว่างานชิ้นนี้มีการพูดถึงความตายและการมีชีวิต การดำรงอยู่ เป็นสื่อความคิดที่บอยส์นำประสบการณ์ความทรงจำมาสร้างความหมายเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้ชมเกิดความสงสัยและตั้งคำถามต่อสิ่งรอบตัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ภาพที่ 4 ภาพแสดงวัสดุในผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare ของ โจเซฟ บอยส์
ที่มา: (Ute Klophaus, 1965a)

ซึ่งในที่นี้ขอแยกย่อยวัสดุต่าง ๆ ที่บอยส์ใช้ในผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare ด้วยการจำแนกลักษณะตามแนวคิดความทรงจำระดับปัจเจกซึ่งมาจากความทรงจำของบอยส์ที่นำมาปรากฏในชิ้นงานเพื่อสร้างความหมาย และความทรงจำร่วมในสังคม

เปรียบเทียบกับบริบทในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะเป็นช่วงเวลาที่ยอดฮิตจำเหตุการณ์ เจ็ดตายและนำมาปรากฏบนชิ้นงานสม้าเสมอ จึงขอจำแนกในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการใช้การนำเสนอวัสดุและองค์ประกอบในผลงาน How to Explain Pictures to a Dead Hare โดย โจเซฟ บอยส์

การนำเสนอ/ วัสดุ	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
การทำน้ำผึ้งที่ ใบหน้าแล้วห่อหุ้ม ด้วยทองคำเปลว	ความทรงจำของบอยส์ที่ถูกห่อหุ้ม เพื่อการรักษาจากชาวตาตาร์ โดยนำ ลักษณะเดียวกันนี้เพื่อสร้าง ความหมายใหม่ในวัสดุที่ต่างออกไป และการห่อหุ้มด้วยทองคำเปลวจึง หมายถึงการเกิดใหม่	น้ำผึ้งมีความหมายในศาสนา อย่างเช่นวรรค หนึ่งในคัมภีร์ไบเบิล ให้ความหมายของน้ำผึ้งไว้ ว่า “น้ำผึ้งสามารถเปิดดวงตาแห่งจิตวิญญาณ” ส่วนของทองคำเปลวโดยรูปลักษณะของวัสดุนั้น แทนความมั่งคั่ง ในสงครามโลกครั้งที่ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือการหล่อทองคำชิ้นใหม่ จากทรัพย์สินของเชลยศึกที่พ่ายสงครามหรือ ถูกจับ เช่น ชาวยิว เป็นต้น
กระต่ายป่าที่ตาย แล้ว	บอยส์ใช้กระต่ายป่าที่ตายแล้ว แทน การรับรู้ในโลกที่เหนือกว่าการมีชีวิต ดังเช่นการเจ็ดตายของเขาที่ทำให้ เห็นโลกทางสำนักอีกด้านที่ดีขึ้น	ในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นภาวะขาดแคลน อาหาร กระต่ายป่าจึงเป็นสัญลักษณ์ของอาหาร เพื่อการดำรงอยู่ของผู้คนและทหารในสนามรบ
ผ้าสักหลาด	ชาวตาตาร์ใช้ผ้าสักหลาดห่อหุ้มไขมัน สัตว์ บนร่างบาดเจ็บของบอยส์ หลังจากประสบอุบัติเหตุ ตอน สงครามโลกครั้งที่ 2 การห่อหุ้ม ร่างกายด้วยผ้าสักหลาด จึงอาจ หมายถึงการรักษาและเพื่อรอเวลา การเกิดใหม่	ดั้งเดิมผ้าสักหลาดคือผ้าที่ถูกทอมาจากขนสัตว์ ใช้เพื่ออบอุ่นร่างกาย และอีกนัยหนึ่งผ้า สักหลาดคือวัสดุส่วนประกอบของเครื่องบิน ทหารเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่ 2

ผลงานชิ้นนี้แสดงได้อย่างชัดเจนว่าเป็นชิ้นงานที่หยิบความทรงจำและประสบการณ์ของ
เขาในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นโคกนาฏกรรมของคนทั่วไปเป็นลักษณะของความทรงจำร่วมใน
สังคม คงเป็นภาพสงครามที่สะเทือนใจและเป็นบาดแผล แต่สิ่งที่บอยส์หยิบออกมาแสดงนั้นเป็น

ลักษณะความทรงจำระดับปัจเจก ความทรงจำส่วนตัวที่ผู้ชมอาจจะไม่รู้ถ้าไม่ได้ศึกษาประวัติชีวิตของเขา การนำความทรงจำมาแสดงในครั้งนี้เป็น การสร้างความหมายใหม่ เป็นการปะทะกันระหว่างอดีตกับสิ่งบอยส์เจอในปัจจุบัน คือ การถูกวิจารณ์ในด้านลบเกี่ยวกับสุนทรียะในผลงานของเขา ในช่วงเวลาของการแสดงผู้ชมถูกกันไว้ในพื้นที่ภายนอกการแสดง ซึ่งเป็นคนที่มองเขาจากภายนอกไม่ได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ (การแสดง) ของเขา ขณะที่ร่างกายถูกห่อหุ้มไว้ด้วยความทรงจำ การรักษาบาดแผลในอดีต ซึ่งนำไปสู่ความคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงานของบอยส์ที่มีการนำเสนอสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกผิดและการรักษา จากประสบการณ์เฉียดตายด้วยวัสดุที่สื่อถึงความทรงจำของเขาขณะถูกรักษาจะเห็นได้ว่าบอยส์ก็สร้างผลงานที่ถ่ายทอดประวัติศาสตร์ส่วนตัวและเชื่อมโยงกับแนวคิดปัจจุบัน เพื่อสร้างผลงานที่มีสุนทรียะแบบใหม่ขึ้นมา

2.3.4 วิเคราะห์ผลงาน Balkan Baroque (1997) ของ มารินา อบราโมวิก (Marina Abramovic)

งานแสดงสดของอบราโมวิกหลายชิ้นมีการถ่ายทอดความสะท้อนใจของตนเองต่อความเจ็บปวด ในความทรงจำจากการเติบโตในครอบครัวที่มีแม่เข้มงวด สภาวะประเทศยูโกสลาเวีย (ปัจจุบันคือประเทศเซอร์เบีย) ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ และการชนชกกันของคนในชาติยูโกสลาเวีย จุดสะท้อนใจอย่างที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติยูโกสลาเวีย คือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในสงครามยูโกสลาเวียจนทำให้ประเทศชาติล่มสลาย โดยแนวคิดนี้ถ่ายทอดในผลงานชิ้นสำคัญ Balkan Baroque (1997) (ภาพที่ 5-7) ซึ่งทำให้เธอได้รับรางวัลศิลปินยอดเยี่ยม (The Golden Lion) จากเทศกาลศิลปะเวนิสเบียนนาเล่ (Venice Biennale) ในปีที่ออกแสดง โดยผลงานดังกล่าวประกอบด้วย ภาพวิดีโอขนาดเท่าจริงของแม่กับพ่อและตัวศิลปินเอง ฉายบนผนังด้านหน้าจัดวางโครงกระดูกสัตว์จำนวนมหาศาลกองอยู่บนพื้นกลางพื้นที่แสดงงาน โดยอบราโมวิกนั่งอยู่ในผลงานตลอดระยะเวลาทำการแสดง ในขณะที่ทำการแสดงนั้นอบราโมวิกจะทำการลอกเนื้อสัตว์ออกจากกระดูก ทำความสะอาดโครงกระดูก และร้องเพลงพื้นถิ่นของยูโกสลาเวีย

ภาพที่ 5 ภาพผลงาน Balkan Baroque (1997)
ที่มา: (Abramovic, 1997b)

ภาพที่ 6 ภาพผลงาน Balkan Baroque (1997)
ที่มา: (Maranzano, 1997)

ภาพที่ 7 ภาพแสดงการจัดวางงานวิดีโอในผลงาน Balkan Baroque (1997)
ซึ่งจัดแสดงอีกครั้งเป็นผลงานวิดีโอจัดวางที่ MOMA ในปี ค.ศ.2010
ที่มา : (Abramovic, 1997a)

ในงานจัดแสดงประกอบด้วยภาพของพ่อที่ประคองกอดปิ่นไว้ และภาพแม่ที่สัมผัสด้านที่เป็นหัวใจพร้อมด้วยดวงตาพร้อมด้วยบทสัมภาษณ์ของทั้ง 2 คน ซึ่งแสดงถึงภาพความขัดแย้งในครอบครัวที่อบราโมวิกเผชิญในตอนที่เด็ก ๆ สูญเสียพ่อแม่ที่เตรียมเปราะถึงความทรงจำ ความสะเทือนใจร่วมของผู้ชมต่อประเทศของเธอ ภาพของอบราโมวิกนั้นปรากฏใน 2 รูปแบบ คือ ภาพจากวิดีโอที่เธอแสดงเป็นชาวสลาวิกร้องเต้นเล่าเรื่องในบริบทวัฒนธรรมดั้งเดิมของยูโกสลาเวีย ในพื้นที่ที่จัดแสดงอย่างศาลาของประเทศอิตาลี (Italian Pavilion) ก็แสดงออกถึงบริบทของความเข้าใจซึ่งกันที่ต่างไป อบราโมวิกสร้างบรรยากาศและทำการแสดงบนกองกระดูกวัวที่สะอาด 500 ชิ้น ถูกวางไว้ข้างล่างและกระดูกที่ยังมีเลือดกับชิ้นเนื้อ อีกรกว่า 2,000 ชิ้น ซึ่งถูกวางไว้ด้านบน ด้วยความอบอ้าวของพื้นที่เพราะไม่มีเครื่องปรับอากาศในการแสดงตลอด 4 วันวันละ 7 ชั่วโมงทำให้กระดูกที่ติดเนื้อค่อย ๆ เน่าไปแต่ละวันและเธอต้องแสดงต่อไปในสถานการณ์ที่ย่ำแย่ลงทุกวัน (Abramovic, 2016) ในการแสดง Balkan Baroque ซึ่งสามารถวิเคราะห์การนำเสนอตามแนวคิดความทรงจำ ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการใช้การนำเสนอวัสดุและองค์ประกอบในผลงาน Balkan Baroque โดย มารีน่า ออบราโมวิก

การนำเสนอ/วัสดุ	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
ภาพพ่อของอบราโมวิก (Vojin)	การอยู่ในระเบียบของครอบครัว นายทหารในตอนเด็ก และการหย่าร้างของพ่อกับแม่	เจ้าหน้าที่อารักขาระดับสูงของติโต (ยอซีป บรอซ) กับภาพปกครองอันยากแค้นของประชาชน ในรัฐบาลเผด็จการคอมมิวนิสต์ ในสหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวีย (ค.ศ.1945-1990)
ภาพแม่ของอบราโมวิก (Danica)	ความสัมพันธ์แบบกึ่งรักกึ่งชัง	นักประวัติศาสตร์ศิลป์และผู้อำนวยการศิลปะของรัฐ
เพลงพื้นบ้านของยูโกสลาเวีย	การระลึกถึงวัยเด็ก	วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชาติก่อนจะมีการปกครองระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ของสหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวีย
กระดูกวัวที่ติดเศษเนื้อและเลือด	ภาพจดจำของสงครามที่ไม่จบสิ้นของชนชาติการชะล้างเลือดจากความตาย ไปสู่ความบริสุทธิ์ดั้งเดิมของความเป็นมนุษย์	กระดูกจากอุตสาหกรรมบริโภคของมนุษย์ที่การฆ่าเกิดขึ้นในทุกวัน

จากการใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดงนั้นสะท้อนภาพความขัดแย้งของคนในชนชาติเดียวกันในอดีตและปัจจุบันในบริบทของชาติอิตาลีซึ่งอยู่ในสหภาพยุโรปที่ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือยื่นมือเข้าช่วยในเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในยูโกสลาเวีย ซึ่งทำให้ผลงาน Balkan Baroque ถ่ายทอดความเจ็บปวดของการสูญสิ้นถิ่นกำเนิด ผลพวงของสงครามที่คนในชาติฆ่ากันเอง ซึ่งเปรียบเสมือนโครงกระดูกที่ต้องถูกชำระล้าง ขณะเดียวกันตัวศิลปินเองก็เรียกคืนจิตวิญญาณของบ้านเกิดให้แก่ตัวเองด้วย ผลงานชิ้นนี้ได้ถูกนำกลับมาแสดงอีกหลายครั้งในรูปแบบวิดีโอจัดวาง (ภาพที่ 6) ซึ่งการสร้าง ความหมายของผู้ชมในแต่ละบริบทและพื้นที่ก็ต่างกันออกไป

ผลงานของออบราโมวิก เป็นแนวคิดที่กระจ่างชัดในการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ส่วนตัวกับ ประวัติศาสตร์สังคม ที่นำมาสร้างผลงานให้สื่อสารด้วยกันอย่างมีนัยยะที่ต่างไปในแต่ละบริบทที่ แสดง ชี้ชวนให้เกิดอารมณ์ร่วมของคนดูและสร้างทัศนคติใหม่ด้วยตัวอย่างอันแสนเจ็บปวดและ สะเทือนใจ แต่จากการพิจารณาการใช้องค์ประกอบต่าง ๆ กับวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกกับ แนวคิดความทรงจำจากการสร้างสรรค์และการนำเสนอผลงานของศิลปินทั้ง 2 ชุดนั้น ผลงานของ โจเซฟ บอยส์กลับมีลักษณะของความทรงจำส่วนตัวมากกว่างานของ ออบราโมวิก ซึ่งมีลักษณะ การวิพากษ์ในด้านสังคมมากกว่า แต่การใช้วัสดุในลักษณะเก็บตกของออบราโมวิกนั้นมีศักยภาพ ทางความทรงจำเฉพาะตัวที่แสดงภาพความทรงจำและความคิดศิลปินได้ชัดเจนกว่าลักษณะวัตถุ สำเร็จรูปของบอยส์ ดังนั้นวัสดุเก็บตกจึงมีศักยภาพในแง่การนำเสนอความทรงจำได้ดีกว่าวัตถุ สำเร็จรูปที่แสดงศักยภาพทางความทรงจำได้น้อยกว่า เพราะวัตถุสำเร็จรูปนั้นไม่สามารถ แสดงออกทางอารมณ์ได้ดีเท่า

2.4 ความทรงจำของสังคมไทยกับเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 และศิลปินที่ได้ แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์นี้

หากเรามองย้อนไปในเหตุการณ์เศรษฐกิจล่มสลายในประเทศไทย พ.ศ. 2540 หรือที่ เรียกว่ายุค “ต้มยำกุ้ง” สิ่งสะท้อนออกมาอย่างแจ่มชัดคือสื่อและศิลปะในยุคนั้นได้นำเสนอเรื่องราว สะท้อนปัญหาห้วงร่วมสมัย ทำให้เราเห็นบรรยากาศเฉพาะที่เกิดขึ้น ซึ่งมีศิลปิน 2 ท่าน 2 แขนง ที่ ถ่ายทอดบริบทของยุคนั้น และกลายเป็นภาพจำ เป็นดังผลงานที่บันทึกยุคสมัย ทุกครั้งเมื่อเราชม ภาพยนตร์ของ เป็นเอก รัตนเรือง (พ.ศ.2505-ปัจจุบัน) เราจะเห็นบรรยากาศของยุคนั้นด้วย รูปแบบของภาพยนตร์ที่ทั้งเสียตีสีและถ่ายทอดรูปแบบชีวิตของคนในยุคนั้น ศิลปินอีกท่านคือ มานิต ศรีวานิชภูมิ (พ.ศ.2504-ปัจจุบัน) ที่นำเสนอผลงานภาพถ่ายเชิงแนวคิดและกิจกรรมทาง ศิลปะที่กลายเป็นภาพจำของคนทั่วไปไม่ใช่แค่กลุ่มคนที่สนใจทางศิลปะเท่านั้น ซึ่งผลงานของ ศิลปินทั้ง 2 ท่าน เรียกได้ว่าเป็นบทบันทึกยุคสมัยอย่างแท้จริง

ผลงานภาพยนตร์ของ เป็นเอก รัตนเรือง ในปี พ.ศ.2540 - 2542 ได้สะท้อนภาพของเห็น การณ์ต้มยำกุ้งด้วยภาพยนตร์เรื่อง “ฝัน บ้า คาราโอเกะ” ภาพยนตร์ไทยแนวใหม่ที่ออกฉายในปี วิกฤติค่าเงินบาท หนึ่งนำเสนอภาพบรรยากาศ รสนิยมและความใฝ่ฝันของคนยุคนั้นอย่างสมจริง ซึ่งเส้นเรื่องหลักนำเสนอภาพความฝันของตัวละคร “ปุ” ลูกสาวชนชั้นกลาง ในภาพฝันเป็นภาพ ของแม่ที่เสียไปแล้วกำลังสร้างบ้านให้พ่อ ปุฝันแบบนี้ซ้ำ ๆ ทุกวัน ซึ่งในความฝันถ้าสร้างบ้านเสร็จ

หมอดูทักว่าพ่อจะช่วย ซึ่งในเรื่องก็เกิดเหตุร้ายตามมา ตัวละครอีกตัวคือ “น้อย” เด็กหนุ่มที่เป็นมือปืนให้เจ้าพ่อเพื่อเก็บเงินจะไปใช้ชีวิตที่อเมริกา ซึ่งในตัวหนังก็ถ่ายทอดความเลือนลอยแสวงหาตัวตนของคนยุคนั้นได้อย่างดี หากพิจารณาจากเรื่องราวเราก็จะเห็นภาพการเปรียบเปรยของคนทำหนังอย่างเป็นเอกต่อสังคมไทยถึงสถานการณ์จริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาพที่ 8 ภาพนิ่งจากภาพยนตร์ เรื่อง ผีน้บ้า คาราโอเกะ, 101 นาที, สี, फिल्म 35 มม., 2540
ที่มา: (เป็นเอก รัตนเรือง, 2540)

จนมาถึงผลงานชิ้นที่ 2 “เรื่องตลก 69” ภาพของตัวละครหญิงสาวซึ่งเป็นพนักงานในสถาบันการเงินแห่งหนึ่ง ซึ่งถูกเลิกจ้าง แต่ต้องช่วยข้าแม่ต้องพัวพันกับคนหลายกลุ่มที่หวังจะมาแย่งเงินที่เธอบังเอิญเจอหน้าประตู กลายเป็นภาพแทนของคนตัวเล็ก ๆ ในสังคมของยุคนั้นที่ต้องพบเจอกับความโชคร้ายตามกระแสสังคมจากความผิดพลาดของผู้มีอำนาจ

ภาพที่ 9 ภาพนิ่งจากภาพยนตร์ เรื่องตลก 69, 118 นาที, สี, फिल्म 35 มม., 2542
ที่มา: (เป็นเอก รัตนเรือง, 2542)

ในการบรรยาย Masterclass ครั้งที่ 3 ณ หอศิลป์กรุงเทพฯ ของผู้กำกับ เป็นเอก รัตนเรือง เขาได้ตอบถึงประเด็นบริบทของสังคมไทยที่น่าเสียดายในงานทั้ง 2 ชิ้นนี้อยู่ตอนหนึ่งว่า “หนังทุกเรื่องที่เราสร้างจะมีเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ ที่เรารับรู้มา หรือที่เราสนใจเป็นพิเศษเข้าไปอยู่ในหนังด้วย อย่าง “ฝัน บ้า คาราโอเกะ” มันช่วยไม่ได้ที่ผมจะเห็นว่า โห กรุงเทพฯนะ มันมีแต่ตึกกระจก คนขับรถบีเอ็ม ขับริดเบนซ์กันหรรษา แต่ดูหมอกันทุกคนเลย... ใจคนยิ่งรววยิ่งดูหมอเยอะ เพราะกลัวความรวยมันหายไป มันเป็นสิ่งที่ผมเอามาทำหนังเพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ ๆ ตัวผม” (เป็นเอก รัตนเรือง, 2557)

ในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย เป็นเอก รัตนเรือง ถือเป็นผู้กำกับคนสำคัญผู้เปลี่ยนวงการภาพยนตร์ไทยคนหนึ่ง ซึ่งผลงานทุกเรื่องของเขามักจับกระแสสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ นำไปเชื่อมโยงเสียดสี ถ่ายทอดมุมมองที่ต่างไปจากภาพยนตร์ไทยเรื่องอื่น ๆ และช่วงวิกฤติต้มยำกุ้ง พ.ศ.2540 นั้นเป็นช่วงเวลาที่เขาร่วมอาชีพผู้กำกับภาพยนตร์และโฆษณา เราจึงเห็นภาพบริบทของยุคสมัยนี้ อย่างแจ่มชัด ผ่านมุมมองของเลนส์กล้องภาพยนตร์ที่เป็นตัวบันทึกประวัติศาสตร์ชุดนี้เอาไว้

ในวงการศิลปะร่วมสมัยในยุคนั้น ศิลปินภาพถ่ายเชิงความคิด (conceptual photography) มานิต ศรีวานิชภูมิ (พ.ศ.2504-ปัจจุบัน) ผลงานของมานิตมักจับเหตุการณ์ร่วมสมัย แล้วสร้างใหม่เป็นผลงานขึ้นมา ซึ่งในชิ้นงานมีการเสียดสีและวิพากษ์วิจารณ์แฝงอยู่ด้วย ในปี พ.ศ.2540 มานิตได้สร้างผลงานที่มีชื่อชุดว่า “สงครามไร้เลือด (This Bloodless War)” ผลงานชิ้นนี้ได้ออกสู่สาธารณะชนในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของเมืองไทย เนื้อหาในภาพถ่ายนั้นเป็นการเล่าเรื่อง

เชิงเปรียบเทียบถึงการคุกคามทางเศรษฐกิจจากชาติมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งพูดถึงการโจมตีประเทศชาติด้วยสงครามทางเศรษฐกิจ เป็นสงครามที่ไม่สูญเสียเลือดเนื้อ แต่ประเทศกลับถูกยึดครองอย่างง่ายดายในโลกทุนนิยม จากแนวคิดข้างต้นมานิตนำมาเปรียบเทียบกับสงครามเวียดนามที่มีการปะทะกันระหว่างชาติตะวันตกกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการนำภาพทางประวัติศาสตร์มาสร้างใหม่ด้วยการแปลงภาพสงคราม เป็นบริบทของเมืองไทยในขณะนั้น อย่างเช่นการเอาภาพต้นฉบับ คือภาพการทิ้งระเบิดกลางหมู่บ้าน Trang Bang ประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2515 โดยเป็นภาพเด็กผู้หญิงร้องเปลือยเปล่ากำลังวิ่งหนีระเบิดนาปาล์ม พร้อมชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่ตามมา ฉากหลังมีควันระเบิดและทหารอเมริกันตามมาด้วย แล้วมานิตก็นำภาพนี้มาเปลี่ยนจากภาพเด็กผู้หญิงเปลือยเป็นภาพสาวออฟฟิศพร้อมกับถุงแบรนด์เนมกำลังหนีตาย พร้อมด้วยฉากหลังไฮโซเวด (สถาปัตยกรรมที่แสดงถึงความล้มเหลวของรัฐบาลและสัญลักษณ์ของการล่มสลายทางเศรษฐกิจในยุคนั้น) และมีนายทุนต่างชาติเดินตามหลัง

มานิต เลือกใช้พื้นที่สาธารณะในการแสดงงานโดยการให้เพื่อนศิลปินถือชิ้นงาน ให้ผู้คนได้ชมในสถานที่ ที่มีความหมายร่วมกับชิ้นงาน เช่น หน้าสถาบันการเงิน หน้าตึก CP หน้าธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น (ณัฐนลิน น้อยไม้, 2548) การแสดงออกเช่นนี้คือ การปะทะกันระหว่างโลกศิลปะและความจริง ทำให้งานชิ้นนี้มีพลังในการสื่อสารยุคสมัยได้อย่างดี

ภาพที่ 10 Manit Sriwanichpoom, This Bloodless War # 3, 1997,
gelatin silver print, 50.8 x 61 cm
ที่มา : (Manit Sriwanichpoom, 1997b)

ในช่วงเวลาเดียวกัน มานิตก็ได้สร้างงานชิ้นสำคัญอีกชิ้น คือ ฟิงค์ แมน (Pink Man) เป็นงานภาพถ่ายเชิงแนวคิดที่มีตัวละครหลักเป็นชายในเสื้อสูทสีชมพูสะท้อนแสงกับรถเข็นสีชมพู เดินชอปปิ้งในสถานที่ต่าง ๆ โดยปรากฏตัวครั้งแรกที่ซอยละลายทรัพย์ ถนนสีลม ด้วยใบหน้าสงบนิ่งไร้อารมณ์ ปราศจากความรู้สึกใด ๆ ทั้งสิ้น เขาปรากฏในสถานที่ที่เป็นค่านิยมของสังคมไทย และผลงานก็แสดงในรูปแบบโปสเตอร์ ตู้ไฟในห้างสรรพสินค้า หน้าร้านทอง ฯลฯ ภาพชายในชุดสีชมพูนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นแนวคิดที่สะท้อนออกมาจากยุควิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่นเดียวกับกับสงครามไร้เลือด นั่นคือการเปรียบเทียบยั่วล้อลักษณะบริโภคนิยมของสังคมไทย ที่เป็นผลผลิตหนึ่งทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นมา

ภาพที่ 11 Manit Sriwanichpoom, Pink Man Begins # 5, 1997,

c-print mounted on aluminium – dibond, 50.8 x 61 cm.

ที่มา : (Manit Sriwanichpoom, 1997a)

มานิต ศรีวานิชภูมิ ได้เลือกเครื่องมือที่เรียกว่าภาพถ่าย ในการบันทึกยุคสมัยด้วยแนวคิดแบบศิลปะ ซึ่งเปลี่ยนจากการบันทึกภาพความจริงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นตามที่ทฤษฎีการถ่ายภาพ เป็นการถ่ายทอดแนวคิด ล้อเลียน เสียดสี ซึ่งทำให้เราเห็นความจริงอีกแบบหนึ่ง ความจริงที่ผ่านกระบวนการคิดสะท้อนยุคสมัยต้มยำกุ้งปี พ.ศ. 2540 ที่ผู้ชมจะไม่ได้เห็นความจริงจากภาพ แต่รับรู้ความจริงได้ด้วยการใช้มุมมองและความรู้สึกมาต่อยอด ดีความถอดรหัสชุดเหตุการณ์ทางสังคมผ่านผลงานศิลปะภาพถ่ายเชิงความคิด

ภาวะเศรษฐกิจล่มสลายในปี พ.ศ.2540 นั้นนอกจากจะเป็นภาพจำของคนในสังคมแล้ว ก็ยังสร้างความสะเทือนใจสูงงานสร้างสรรค์ของศิลปิน ทำให้เกิดขึ้นงานที่น่าสนใจ เป็นบทบันทึกของยุคสมัย ซึ่งหลังจากชุดเหตุการณ์เหล่านั้นไม่ใช่แค่เพียงแต่ศิลปะหรือสื่อเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง หากแต่เปลี่ยนมุมมองของคนในยุคนั้นและยุคต่อมาไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อเรามองย้อนไปดูผลกระทบของยุคเศรษฐกิจล่มสลาย เราจะมองเห็นผลเป็นที่เกิดขึ้นในความทรงจำของคนไทย และสังคมไทย ที่ปรากฏอยู่ในชุดของเหตุการณ์ช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึงจะเป็นยุคสมัยที่ไม่น่าจดจำ แต่กลับสร้างความน่าสนใจเสมอเมื่อยุคสมัยแห่งความสะเทือนใจเหล่านั้นได้ถูกทำให้มีชีวิตและบอกเล่าอีกครั้งผ่านมุมมองของศิลปิน

2.5 ศึกษาศิลปินที่น่าเสนอแนวคิดเกี่ยวข้องกับความทรงจำ

ความทรงจำกับความสะเทือนใจ เป็นการทำงานระหว่างชิ้นส่วนของความทรงจำที่ต่อยอดด้วยความสร้างสรรค์ การนำความทรงจำแล้วมาประกอบสร้างในบริบทใหม่นั้น จะไม่ใช่เป็นการนำเสนอข้อมูลในแง่ประวัติศาสตร์ หากแต่คือการนำประวัติศาสตร์มาเสนอเป็นแนวคิดโดยต่อยอดมาจากความสะเทือนใจส่วนตัวเพื่อถ่ายทอดมุมมองของศิลปินจากภาพประวัติศาสตร์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีศิลปินที่ใช้การนำเสนอตามแนวคิดดังกล่าว ดังต่อไปนี้

2.5.1 ดักลาส กอร์ดอน

ดักลาส กอร์ดอน (Douglas Gordon) ศิลปินชาวสกอตแลนด์ผู้ที่ใช้ลักษณะแนวคิดการโหยหาอดีต โดยใช้ภาพยนตร์ฮอลลีวูดเป็นเครื่องมือ ในการเปลี่ยนพื้นที่ของ 'เวลา' และการใช้ 'ความทรงจำ' ของผู้ชมเพื่อประกอบสร้างความหมาย (Gordon, 2002) ดังเช่นผลงาน 24 Hour Psycho (1993) เขานำผลงานคลาสสิกของ ผกก.อัลเฟรด ฮิชคอก (Alfred Hitchcock) มาทำให้ช้าลงจนยืดความยาวของหนังไปถึง 24 ชม. เพื่อสร้างการรับรู้ใหม่ของเรื่องราว ที่ไม่ใช่แค่ดูเพื่อความบันเทิง แต่เป็นการเล่นกับพื้นที่ของความทรงจำคนดู ความเชื่องช้าทำให้คนดูตกอยู่ในอดีตขณะเดียวกันในฉากที่ค้างอยู่ทำให้ผู้ชมจินตนาการถึงฉากต่อไปในอนาคต ซึ่งเขาได้นำผู้ชมหลุดออกจากความเป็นจริงที่เวลาดำเนินอยู่

ภาพที่ 12 ภาพนิ่งการจัดวางงาน 24 Hour Psycho (1993)

ที่มา : (Gordon, 1993)

และบริบทของภาพยนตร์ Psycho (1960) นั้นสะท้อนเหตุผลทางจิตวิทยาของผู้สร้างอย่าง ฮิชคอกที่เป็นลูกติดแม่ มีความหลงใหลในตัวคุณแม่ผู้ให้กำเนิด ซึ่งแนวคิดนี้สะท้อนสู่ผลงานชิ้นต่อมาของกอร์ดอนใน Something between my mouth and your ear (1994) โดยแนวคิดของผลงานพากอร์ดอนย้อนกลับไปอยู่ในห้องแม่ของเขา โดยการสร้างบรรยากาศห้องให้เหมือนอยู่ในครรภ์ด้วยการจัดแสงและจัดวางเครื่องเสียงพร้อมทั้งเล่นเพลงป๊อปที่ฮิตในช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงกันยายนปี 1966 ซึ่งงานชิ้นนี้พาผู้ชมตกอยู่ระหว่างความเป็นส่วนตัวของกอร์ดอนและพื้นที่ทางศิลปะ

ภาพที่ 13 ภาพนิ่งการจัดวางงาน Something between my mouth and your ear, 1994
ที่มา : (Gordon, 1994)

แนวความคิดของผลงาน Something between my mouth and your ear (1994) จำ
สะท้อนความทรงจำใน 2 ระดับคือ ความทรงจำส่วนตัวในการจินตนาการถึงยุคสมัยที่ตนเองอยู่ใน
ครรภ์ของแม่ ในส่วนของผู้ชมก็เกิดการกระตุ้นความทรงจำของตนเองต่อพื้นที่ที่แปรเปลี่ยนเป็น
พื้นที่ความทรงจำส่วนตัวของศิลปิน โดยสิ่งที่ศิลปินมีประสบการณ์เป็นธรรมชาติของทุกคนที่ต้อง
ผ่านความรู้สึกแบบเดียวกันการเกิดอารมณ์ร่วมจึงแตกต่างกันไปตามแต่ผู้ชมแต่ละคน และความทรง
จำส่วนรวมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพราะเพลงลวงสมัยที่ตั้งอยู่ในชิ้นงานซึ่งนำผู้ชมที่มีประสบการณ์ร่วม
สมัยกับเพลง หรือถ้าไม่ได้มีส่วนร่วมในสมัยเดียวกับเพลงก็สามารถจินตนาการถึงยุคสมัยและ
อาจจะมีอารมณ์ร่วมกับทำนองและเนื้อหาของเพลงที่แตกต่างกันไปในแต่ละเพลงที่อยู่ในผลงาน

ในผลงานของ ดักลาส กอร์ดอน มักเล่นกับความทรงจำของผู้ชมด้วยการหยิบสื่อที่เป็นที่
นิยมนำมาแปรทางความคิดและเทคนิคเป็นงานสร้างสรรค์ คล้ายแนวคิด readymade ในงานวัตถุ
ของศิลปะเชิงความคิด แต่งานของกอร์ดอนส่วนใหญ่กลับเป็นสื่ออย่างภาพยนตร์ที่เป็นที่นิยม

มันเป็นลักษณะสื่อทางความคิดที่สำเร็จรูป ผลงานภาพยนตร์และบทเพลงนั้นเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับ “เวลา” เมื่ออยู่บนพื้นที่ทางศิลปะเวลานั้นของกอร์ดอนเปลี่ยนไปเป็นสุนทรียะทางด้านความคิด ที่เปลี่ยนความเป็น “อดีต” ของสื่อมาสู่ผลงานศิลปะที่เปี่ยมนัยยะในปัจจุบัน

2.5.2 วาเนสซา บีครอฟต์

วาเนสซา บีครอฟต์ (Vanessa Beecroft) ศิลปินและผู้ออกแบบเสื้อผ้าชาวอิตาลี เธอทำงานในรูปแบบศิลปะแสดงสด (Performance Art) และมักประกอบกับวิดีโอ ภาพถ่าย รวมไปถึงการผนวกรวมแพชั่นเข้าไปด้วย ผลงานของเธอมักเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมและวิพากษ์วิจารณ์ ผลงานหลายชิ้นของเธอ สร้างมาจากความสะเทือนใจในอดีตของเธอที่อยู่ในครอบครัวยากจนอดอยาก ความหิวโหยทำให้เธอควบคุมอาหารและติดนิสัยบันทึกละเอียดสิ่งที่เธอกินกว่า 10 ปี ในผลงาน VB52 (2003) เป็นผลงานแสดงสด ซึ่งมีที่มาจากช่วงหนึ่ง เธอมักจะเลือกกินอาหารที่เป็นสีเดียวกันซ้ำ ๆ เช่น สีแดง สีเขียว สีส้มหรือสีขาว เพียงสีเดียวติดต่อกันเป็นเวลานาน และเธอยังทดสอบอีกว่าการกินแบบนี้มีผลต่อร่างกายเธอด้วยหรือไม่ (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2562) จากความทรงจำในความผิดปกติในวัยเด็ก มาสู่การประกอบสร้างชิ้นงานก็จัดวางภาพโต๊ะอาหารที่ยาว มีอาหารในลักษณะแบ่งสีในแต่ละจานอย่างชัดเจน และทุกจานจัดวางอาหารด้วยสี ๆ เดียว ในส่วนของการแสดงนั้นบีครอฟต์นำนางแบบมาแสดงเป็นผู้รับประทานอาหารชุดนี้ เพราะสะท้อนการเป็นโรคคั่งผอม (Anorexia) หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่าโรคคั่งผอมของบีครอฟต์ในวัยเด็กนั่นเอง

ภาพที่ 15 ภาพนิ่งการแสดงสด VB65 ปี 2009

ที่มา : (Beecroft, 2009)

ความทรงจำระดับปัจเจกของปีศาจกับประสบการณ์ความเจ็บปวดในพฤติกรรมกรับประทานอาหารความยากจน ชีวิตในสังคมที่เคร่งศาสนาในวัยเยาว์เป็นส่วนสำคัญที่ ถูกแทนความหมายและแปรเปลี่ยนความเจ็บปวดเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยที่ใช้รูปลักษณ์และลักษณะของมนุษย์ การจัดวางและการใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สะท้อนความรู้สึก บรรทัดฐานทางสังคมจากการสร้างอารมณ์ร่วมที่เกิดจากความทรงจำและมุมมองของผู้ชมที่เป็นความทรงจำร่วมบนเนื้อหาที่สะท้อนสังคมปัจจุบัน การปะทะความทรงจำทั้ง 2 ส่วนในผลงานของเธอ ทำให้ผลงานสามารถสร้างประสบการณ์ที่พิเศษ ลึกซึ้งและมีความหมาย ความทรงจำที่เจ็บปวดและฝังลึกมาอย่างยาวนาน ในผลงานของ วาเนสซา ปีศาจ จึงสร้างความสะเทือนใจให้กับผู้ชมได้มาก เพราะความเจ็บปวดนั้นทำให้เธอลึกซึ้งในความเป็นมนุษย์ และความเข้าใจในความเป็นมนุษย์นั้นก็ยังสามารถสร้างนัยยะใหม่ ๆ ผ่านบริบทปัจจุบันได้หลายหลากแง่มุม

2.5.3 ฟิโอน่า ตัน

ในผลงานวิดีโอ May You Live in Interesting Times(ค.ศ.1997) โดย ฟิโอน่า ตัน (Fiona Tan, 1966-ปัจจุบัน) เธอเกิดที่อินโดนีเซีย แต่มีแม่เป็นคนเชื้อสายจีนและพ่อเป็นคนออสเตรเลียเชื้อสายสก๊อต เธอเติบโตในออสเตรเลียและเกิดคำถามถึงอัตลักษณ์ของตัวเอง โดยเริ่มจากสัมภาษณ์พ่อกับแม่ แล้วเดินทางไปสัมภาษณ์ญาติต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ และอยู่ในสภาพการณ์แตกต่างกัน เธอได้เจอเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในอินโดนีเซียในช่วงทศวรรษ 1960 ทำให้ผู้คนมากมายต่างอพยพรวมทั้งชาวจีน การสืบเสาะหามาไปสู่หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในประเทศจีน ซึ่งชาวบ้านทุกคนมีนามสกุลเดียวกันกับเธอ และเธอค้นพบอีกว่าลุงเธอเคยช่วยชนกลุ่มน้อยชาวจีนในอินโดนีเซียจนถูกจับและถูกตัดสินจำคุกกว่าสิบปีโดยไม่ได้ไต่สวน การเดินทางเข้าไปหาอดีตของ ฟิโอน่า ตัน นั้นกลับไปพบช่วงเวลาและเหตุการณ์ที่แสนเจ็บปวด ในตอนท้าย

ของวิดีโอเธอกล่าวไว้ว่า “ฉันไม่เคยรู้สึกว่าเป็นคนจีนหรือคนตะวันตก ฉันมีอัตลักษณ์ที่บอกได้เพียงในสิ่งที่ฉันไม่ได้เป็น ฉันเป็นคนต่างชาติโดยอาชีพ” (ซิลเวีย มาร์ติน, 2552)

ภาพที่ 16 Fiona Tan, May You Live in Interesting Times, 1997,
Digital Beta cam, สี, เสียง, 60 นาที
ที่มา : (Tan, 1997)

แม่ ฟีโอน่า ตัน จะเดินทางไปค้นหาอัตลักษณ์ตัวเองในอดีตจนพบ จนสามารถร้อยเรียงเรื่องราวนั้นเป็นผลงานวิดีโอจัดวาง May You Live in Interesting Times ความยาวกว่า 1 ชม. สิ่ง que ผู้ชมได้รับจากการรับรู้เรื่องอดีตของตน ไม่ใช่เพียงแค่ข้อมูลการอพยพย้ายถิ่นในอินโดนีเซียเพียงเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดคำถามกับผู้ชมเหมือนการย้อนมองจากผลงานศิลปะถึงคำถามที่ว่าเรามาจากที่ไหน? อัตลักษณ์ที่เป็นเราในทุกวันนี้มีที่มาได้อย่างไร? ผลงานวิดีโอของตนจึงเป็นการตั้งคำถามต่ออดีตและอัตลักษณ์ต่อผู้ชมอย่างแท้จริง

พลังการสร้างสรรค์ของศิลปินที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ล้วนถูกพัฒนามาจากความสะเทือนใจในวัยเด็กและกลายเป็นปมฝังลึกจนถูกนำมาแสดงออกเป็นงานสร้างสรรค์ในปัจจุบันล้วนเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังให้ผู้ชมได้ค้นหา แต่คงไม่ใช่ความทรงจำในความสะเทือนใจส่วนตัวเท่านั้น หากแต่ยังมีความสะเทือนใจในเรื่องของเหตุสะเทือนใจที่เกิดขึ้นในสังคมหรือภาวะถดถอยของธรรมชาติที่เป็นบริบทที่สร้างความขมขื่นทางความรู้สึกที่เป็นดังความทรงจำร่วมที่ผู้ชมสามารถสื่อ

ถึงความเป็นประวัติศาสตร์ส่วนตัวของเธอได้ จนศิลปินสามารถแสดงมุมมองทางความคิดจนฉายออกมาเป็นศิลปะที่ทรงพลัง และตั้งคำถามต่อภาวะปัจจุบันว่าสังคมหรือตัวเราเองกำลังเผชิญกับภาวะทางสังคมอย่างไร?

2.5.4 อริญชัย รุ่งแจ้ง

อริญชัย รุ่งแจ้ง ศิลปินชาวไทยผู้สร้างผลงานมาจากชิ้นส่วนประวัติศาสตร์ของประเทศไทย และชาติอื่น ๆ (ที่มีความสัมพันธ์กับบริบทในประเทศไทย) บวกกับข้อมูลส่วนตัวจากความทรงจำในอดีต เพื่อผลิตผลงานสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างการรับรู้ใหม่ในบริบทของประวัติศาสตร์กับบริบทสังคมปัจจุบัน เป็นลักษณะการเชื่อมต่อทางความคิด ซึ่งปรากฏอยู่ในผลงานชุด “246247596248914102516... And then there were none” (2017) โดยในผลงานชิ้นนี้มีส่วนประกอบ 3 ส่วน ในการสร้างความหมายในชิ้นงาน

เนื้อหาชุดที่ 1 รูปปั้นนูนต่ำฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นการจำลองจากของเดิมที่เป็นการทำด้วยเทคนิคปูนปั้น ให้กลายเป็นวัตถุทองเหลือง การหยิบวัสดุทางประวัติศาสตร์ที่มีความทรงจำร่วมของคนในสังคม มาสู่พื้นที่ศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบันผ่านการตีความและประกอบสร้างใหม่ของศิลปินนั้นชี้ชวนให้ผู้ชมเกิดการตีความผ่านการเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

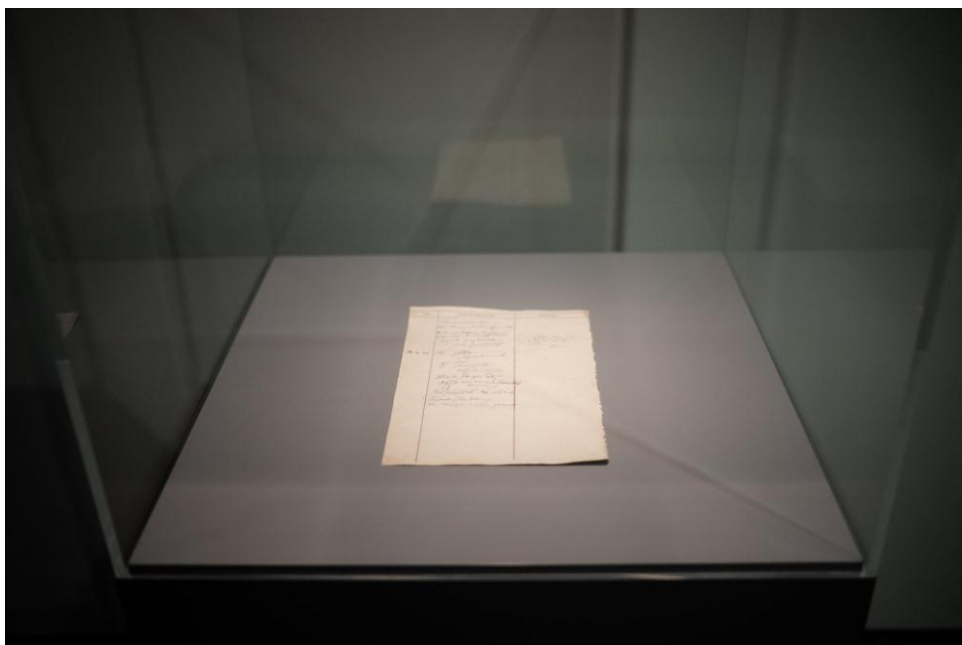

ภาพที่ 17 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none, 2017, Installation, รูปปั้นปูนตำฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (ไม้และทองเหลือง)
ที่มา : (อริญชัย รุ่งแจ้ง, 2017b)

เนื้อหาชุดที่ 2 ภาพเหมือนสีน้ำมันและบันทึกรายนามแขกของฮิตเลอร์ (จำลอง)

งานจิตรกรรมภาพวาดสีน้ำมันภาพเหมือนของ เนาว์ ชูถิ่นผู้เป็นภรรยา และท่านทูตประศาสน์ ชูถิ่น หนึ่งในคณะราชทูรผู้ก่อการปฏิวัติการปกครองของประเทศไทยในปี พ.ศ.2475 และเป็นคนสุดท้ายที่ปรากฏชื่ออยู่ในสมุดเยี่ยมของ ฮิตเลอร์ (ลงวันที่ 20 เมษายน ค.ศ.1945) ซึ่งได้มีการจำลองประกอบกับผลงานชุดนี้ เป็นการสร้างชุดสัญลักษณ์ผ่านตัวบุคคลและวัตถุอ้างอิง เพื่อให้ผู้ชมถอดความหมายร่วมกับวัตถุชิ้นอื่น ๆ ในงาน

ภาพที่ 18 ภาพสมุดเย็บมิตเตอร์
 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none, 2017,
 Installation, สีน้ำ กระดาษและหมึกพิมพ์
 ที่มา : (อริญชัย รุ่งแจ้ง, 2017b)

เนื้อหาชุดที่ 3 ภาพยนตร์ประกอบผลงาน

ลักษณะของภาพยนตร์ในผลงานชุด “246247596248914102516... And then there were none” (2017) ของ อริญชัย รุ่งแจ้ง นั้นประกอบด้วยเรื่องเล่าแยกย่อยหลายเรื่องราว ทั้งภาพบันทึกการสร้างจำลองฐานอนุเสาวรีย์ประชาธิปไตย เรื่องเล่าของ ประศาสน์ ชูถิ่น ที่ตัดตอนมาจาก หนังสือ 225 วันในคุกรัสเซียที่ระลึกรงานศพของเนาว์ ชูถิ่น (ภรรยา) ซึ่งแต่งและเรียบเรียงโดย ท่านประศาสน์ ชูถิ่นเอง ภาพการเต้นร่วมสมัย (contemporary dance) ที่สื่อถึงความรักการพลัดพรากบนฉากหลังที่เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรไรซ์ที่สาม ที่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างเช่น ที่จอดรถและอพาร์ทเมนต์ เป็นต้น อีกทั้งในเรื่องเล่า อริญชัยยังสอดแทรกความสะเทือนใจส่วนตัวของตัวเองซึ่งเป็นเรื่องของพ่อที่โดนบุคคลจากลัทธินาซีใหม่ (Neo-Nazi) ทำร้ายที่เยอรมันเข้าไปด้วย ซึ่งทำให้ตัวภาพยนตร์นี้ได้ขยายขอบเขตการตีความของผลงานไปอีก เพราะมันไม่ได้เป็นเพียงแค่วิดีโอบันทึกการทำงานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ได้ซ่อนเรื่องเล่าที่เป็นดั่งนัยยะของเหตุการณ์ ตัวบุคคลในประวัติศาสตร์และความสะเทือนใจส่วนตัวของศิลปินที่ซบซ้อนเข้าไปอีกด้วย

ภาพที่ 19 ภาพนิ่งจากฉากที่ตัวละครอยู่ในสถานที่ที่เคยเป็นหลุมหลบภัยของฮิตเลอร์ในปัจจุบัน
 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none , 2017, 48 นาที, ซี HD
 ที่มา : (อริญชัย รุ่งแจ้ง, 2017a)

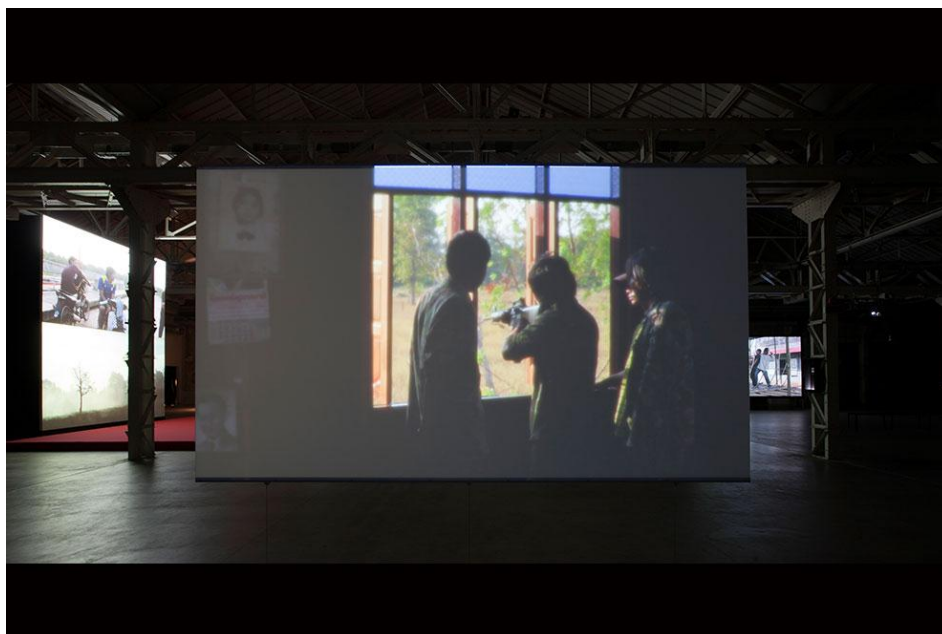
ภาพที่ 20 อริญชัย รุ่งแจ้ง, 246247596248914102516... And then there were none , 2017,
 Installation, วัตถุและภาพยนตร์
 ที่มา : (อริญชัย รุ่งแจ้ง, 2017b)

โดยตัวผลงานนั้นมีความหมายในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย กรีกและเยอรมัน ในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีนัยยะแฝงเร้นมากมายในเชิงการตีความทางประวัติศาสตร์ และการจำลองวัตถุพยานขึ้นมาใหม่นั้นไม่ได้เพียงนำไปสู่แค่การให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังชี้ชวนให้ตีความในบริบทปัจจุบัน เพราะวัตถุและเรื่องเล่าถูกจัดวางใหม่ในพื้นที่ในปัจจุบัน ความ “อดีต” ถูกแทนที่ด้วยความเป็น “ปัจจุบัน” จึงเกิดการปะทะกันระหว่างประสบการณ์ร่วมของผู้ชมแต่ละพื้นที่แต่ละชนชาติ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ชมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลงาน “246247596248914102516... And then there were none” (2017) ทำให้ตระหนักได้ถึงความคิดความเป็นอยู่ของคนในสังคมล้วนมีอิทธิพลมาจากแนวคิดหลักทางสังคม ความทรงจำที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้มีความทรงจำระดับปัจเจกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ยังมีชุดความทรงจำร่วมทางประวัติศาสตร์ทางสังคมที่สร้างรอยจารึกหรือบรรทัดฐานต่อการรับรู้ เมื่อศิลปินสร้างงานด้วยกลวิธีหรือแนวคิดแบบนี้ ความคิดหรือผลลัพธ์ของผลงานจึงแตกต่างกันไปตามทัศนคติของผู้ชม ความคิด ความเชื่อทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายและต่อยอดความคิดได้ไม่สิ้นสุด

2.5.5 อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล

อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล (พ.ศ.2513-ปัจจุบัน) สร้างงานชุด Primitive (2009) ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากหนังสือซึ่งบอกเล่าเรื่องราวของคนระดับชาติในพื้นที่อีสานตอนบน เปิดนำให้อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ออกเดินทางเพื่อสำรวจความเป็นจริงที่พบเห็น และค้นหารากเง้าของตัวเองผ่านพื้นที่บ้านเกิดในภาคอีสานของประเทศไทย การค้นคว้าครั้งนั้นนำมาสู่การค้นพบเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ หมู่บ้านนาบัว ต.โคกหินแฮ่ อ.เรณูนคร จ.นครพนม ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2508 เป็นประวัติศาสตร์ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยด้วยเหตุการณ์ “วันเสียงปืนแตก” เมื่อผู้ปฏิบัติงานคอมมิวนิสต์ปะทะกับฝ่ายรัฐไทยด้วยกำลังอาวุธปืน จนเหตุการณ์บานปลายนำไปสู่การประกาศต่อสู้ด้วยอาวุธของฝ่ายรัฐไทย ตำรวจและพลเรือนอาสาสมัครเข้ามาตั้งค่ายที่นาบัวและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อคุมขังและสอบสวนชาวบ้าน เหตุการณ์นี้ได้เป็นที่มาของชิ้นงาน Primitive ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะงานสร้างสรรค์ที่หลากหลาย เช่น ภาพยนตร์ (ลუნญู มีระลึกชาติ) ภาพเคลื่อนไหวจัดวาง ภาพนิ่ง และหนังสือ

ภาพที่ 21 ภาพแสดงการจัดวางงาน Primitive ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล

Apichatpong Weerasethakul, Primitive (2009), Video Installation, Show at HangarBicocca, Milan, Italy (2013)

ที่มา : <https://www.hangarbicocca.org/en/exhibition/apichatpong-weerasethakul-primitive/>

ภาพที่ 22 ภาพชาวบ้านร่วมสร้างยานอวกาศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงาน Primitive (2009)

ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ถูกนำเสนอเป็นวิดีโอจัดวางประกอบร่วมกับชิ้นงานอื่น ๆ ในชุด

Apichatpong Weerasethakul, Primitive "Making of the Spaceship" (2009), Digital Video

ที่มา : (อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล, 2009)

กลวิธีในการทำงานของอภิชาติพงศ์ในงานชิ้นนี้คือการนำชาวบ้านมามีส่วนร่วมในชิ้นงานในทุกขั้นตอน เพื่อสร้างการปะทะกันทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นการทรงจำร่วม และความทรงจำส่วนตัวของคนในหมู่บ้าน นำไปสู่การประกอบสร้างชิ้นงานที่นำไปสู่การร่วมทางความคิดส่วนตัวของผู้ชมในเหตุการณ์ความสะเทือนใจทางการเมืองที่หลากหลาย

ความผูกพันระหว่างพื้นที่(ความทรงจำร่วม)กับความทรงจำของคนในพื้นที่(ความทรงจำระดับปัจเจก)นั้นเป็นสิ่งที่เราจะแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะทุกพื้นที่ล้วนมีความทรงจำและในทิวทัศน์ความทรงจำก็ถูกบันทึกด้วยภาพบรรยากาศของพื้นที่ อย่างในงาน Primitive (2009) ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ก็เลือกพื้นที่เฉพาะอย่างหมู่บ้านนาบัว เพื่อถ่ายทอดพื้นที่ในความทรงจำของคนในหมู่บ้าน หรืออิทธิพลของสื่อและภาพยนตร์ที่ศิลปินได้เรียนรู้และเติบโตมา ผลงานสร้างสรรค์ล้วนถูกผลิตมาจากความทรงจำในพื้นที่ของความทรงจำกาลเวลาได้ผ่านเลยไป

2.5.6 วิเคราะห์ศิลปินที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความทรงจำ

ความทรงจำ เป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งที่ศิลปินมาปรับใช้ในงานสร้างสรรค์ เพราะอดีตที่ฝังใจเปรียบได้เป็นชุมพลอย่างหนึ่งในความรู้สึก ไม่ว่าจะดีจะดีหรือร้ายถ้ามันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกจนฝังใจ สิ่งนั้นอาจจะออกมาในชิ้นงานสร้างสรรค์โดยศิลปินจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และการเล่าผ่านความทรงจำยังเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมเกิดการแลกเปลี่ยนความทรงจำร่วม ลักษณะการนำเสนอของศิลปินแต่ละท่านจึงแตกต่างกันในแง่การนำเสนอ การใช้สัญลักษณ์ การเลือกใช้สื่อ และวัตถุในลักษณะความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจก ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ศิลปินที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความทรงจำ

ผลงาน/ศิลปิน	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
ผลงาน Something between my mouth and your ear (1994) โดย ดักลาส กอร์ดอน	ย้ายความทรงจำตอนอยู่ในท้องแม่ด้วยเสียงเพลงและดนตรีในยุคที่เขาอยู่ในครรภ์	บริบทของยุคสมัยที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลงในอดีต
ผลงาน VB52 (2003) โดย วาเนสซา ปิคโรปต์	ความทรงจำในความผิดปกติในด้านการกินจากวัยเด็ก	สะท้อนการเป็นโรคคั่งผอม (Anorexia) ของนางแบบที่เป็นสินค้าในโลกบริโภคนิยม
ผลงานวิดีโอ May You Live in Interesting Times(ค.ศ.1997) โดย พีโอน่า ตัน	การสืบค้นการมีตัวตนในอดีตผ่านความทรงจำด้วยการทำภาพยนตร์สารคดี	บริบททางสังคมที่ทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายชาติพันธุ์
ผลงาน "246247596248914102516... And then there were none" (2017) ของ อธิญชัย รุ่งแจ้ง	ความสะท้อนใจในความทรงจำของพ่อกับปู่ที่มีความเกี่ยวพันกับการเมืองสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	เรื่องราวประวัติศาสตร์บริบทการเมืองในอดีตที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทย เยอรมัน และกรีซ
ผลงานชุด Primitive (2009) โดย อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล	คำทรงจำของคนรุ่นใหม่ที่ต่างเข้าใจแตกต่างผ่านคำบอกเล่าจากเหตุการณ์สะท้อนใจในอดีต	ความสะท้อนใจของยุคสมัยที่คนในสังคมยังเกิดคำถามและมีมุมมองต่อประวัติศาสตร์ที่ไม่ชัดเจน

จากตารางการวิเคราะห์ข้างต้นภาพความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกของศิลปินที่เกี่ยวข้องมีความแตกต่างทั้งเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ แต่เมื่อศิลปินนำความทรงจำกลับมาใช้ใหม่จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เราจะเห็นว่า “เวลา” และ “อดีต” คือความทรงจำที่ศิลปินเลือกมาตีความใหม่ในพื้นที่ทางศิลปะและบริบทในปัจจุบัน ความคิดที่ตีความใหม่นั้นล้วนเต็มไปด้วยมุมมอง ความรู้สึกและทัศนคติต่อพื้นที่ในอดีตเหล่านั้น ที่ต่างล้วนถูกตีความโดยตัวศิลปินเองมากกว่าการถ่ายทอดแง่มุมทางประวัติศาสตร์อย่างมุมมองของนักประวัติศาสตร์

2.6 สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แก่นความคิดหลักที่ได้จากการรอบแนวคิดการศึกษา สามารถแบ่งอธิบายสรุปได้เป็น 2 ประเด็น หลัก ๆ ได้แก่

2.6.1 ประเด็นที่ 1 สิ่งที่ได้จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำ จากการศึกษาในประเด็นนี้ สามารถจำกัดการศึกษาแนวความคิดความทรงจำที่มีการศึกษาแตกแยก ออกเป็นหลายแขนงในเหลือเพียงอย่างเดียวคือแนวคิดความทรงจำในบริบทสังคมที่แบ่งแยก ออกเป็นความทรงจำ 2 ชุดที่มาร่วมกัน คือ ความทรงจำร่วมของสังคมและความทรงจำระดับปัจเจก ซึ่งนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการใช้วัตถุสำเร็จรูป และวัสดุเก็บตก ในเชิงทัศนศิลป์ที่ถูกนำมา วิเคราะห์ในเชิงสัญลักษณ์กับแนวคิดความทรงจำ ซึ่งได้หยิบยกกรณีศึกษาผลงานของ โจเซฟ บอยส์ และ มารินา ออบราโมวิก ซึ่งทำให้เห็นศักยภาพของวัสดุเก็บตกที่มีศักยภาพทางความทรงจำ ระดับปัจเจก มากกว่าการใช้วัตถุสำเร็จรูปที่มักจะมีศักยภาพกับความทรงจำร่วมของคนในสังคม มากกว่า ซึ่งเป็นตัวอย่างของการแทนความหมายของวัตถุและวัสดุทางทัศนศิลป์ในการสร้าง ผลงานศิลปะให้เป็นที่น่าจดจำ

2.6.2 ประเด็นที่ 2 จากการผลงานศิลปินที่ถูกผลิตช่วงวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทย พ.ศ.2540 ทำให้เห็นบริบทและบรรยากาศของยุคสมัย หัวข้อและประเด็นที่มักหยิบยกมาพูดถึง ผ่านงานสร้างสรรค์ และในที่สุดท้ายการวิเคราะห์และศึกษาศิลปินที่น่าเสนอแนวคิดความทรงจำนั้นได้เรียนรู้การใช้สื่อวิดีโอ ภาพยนตร์ วัตถุ วัสดุ การจัดวาง การแปรเปลี่ยนบริบท และกลวิธีการนำเสนอ ทั้งการสืบค้นในลักษณะสารคดี การสร้างกิจกรรมทางศิลปะ การหยิบใช้สิ่งของสมัยนิยม หรือแม้แต่การนำมนุษย์มาเป็นวัตถุทางศิลปะที่สามารถแสดงศักยภาพทางความทรงจำของศิลปินและผู้ชมด้วยผลงานทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยสื่อหลายแขนงในชิ้นงาน

การได้ศึกษาและค้นคว้าวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีและศิลปินข้างต้น ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับผลงาน ศิลปะ / ไร์สำนึก ที่นำเสนอแนวคิดความทรงจำที่มาจากความ สะเทือนใจส่วนตัวในศอกนาถกรรมทางสังคมในอดีต ด้วยการนำเสนอด้วยสื่อหลากหลายรูปแบบ ซึ่งได้มาจากการศึกษาตามกรอบแนวคิดตามที่กล่าวมาทั้งหมดในบทนี้

บทที่ 3

แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์ชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก” เป็นการวิจัยเพื่อสร้างผลงานศิลปะจัดวาง (Installation Art) ที่ประกอบด้วย ศิลปะภาพเคลื่อนไหว วัตถุและวัสดุจากอดีต และการสร้างพื้นที่ที่ตีความจาก ความรู้สึก ความทรงจำบนพื้นที่ทางศิลปะ โดยข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจในพัฒนาผลงานมาจากความสะเทือนใจในความทรงจำส่วนตัวของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ล่มสลายของครอบครัวที่มีผลพวงมาจากยุควิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 การศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับบริบทต่าง ๆ ในยุควิกฤติเศรษฐกิจและความสะเทือนใจส่วนตัว โดยศึกษาเชื่อมโยงกับแนวคิดความทรงจำทางสังคมที่มีการกล่าวถึงลักษณะความทรงจำส่วนรวมและความทรงจำระดับปัจเจก ในลักษณะของการถ่ายทอดศักยภาพด้วยการใช้วัตถุและวัสดุจากทรงจำในชิ้นงานศิลปะ และการศึกษาศิลปินที่ทำผลงานที่หยิบความทรงจำมาถ่ายทอด รวมไปถึงศิลปินที่ทำผลงานร่วมสมัยในช่วงปี พ.ศ.2540 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งการสร้างสรรค์มีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นตอนปรับเปลี่ยนแก้ไขจนเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ที่สุดในที่สุด โดยมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไปนี้

3.1 ที่มาของแนวความคิด

ในผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก” เป็นภาพสะท้อนของความสะเทือนใจแห่งยุคสมัยในยุคเศรษฐกิจล่มสลาย ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาคและระดับรากหญ้าในเวลาต่อมา เริ่มแรกในการศึกษาข้าพเจ้าได้เกิดคำถามขึ้นในประเด็นแรกถึงแรงสั่นสะเทือนของการล้มของระบบเศรษฐกิจของรัฐบาล สถาบันการเงินและธุรกิจระดับมหภาคถึงได้มีแรงส่งถึงธุรกิจระดับครัวเรือนของครอบครัวข้าพเจ้าได้อย่างไร? และมั่นคงแข็งแรงในระดับปัจเจกแค่ไหน? คำถามนี้เป็นคำถามเริ่มต้นในการสืบค้นความทรงจำส่วนตัวของข้าพเจ้าและบุคคลที่มีส่วนร่วมในอดีต รวมไปถึงการศึกษาบริบททางสังคม และสื่อต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามข้างต้น

การตั้งต้นสืบค้นหาข้อมูลเริ่มจากข้าพเจ้าเดินทางกลับไปยังบ้านเกิดใน จ.พัทลุงเพื่อไปเยือนสถานที่ตั้งบ้านเดิม (แต่ตอนนี้บ้านถูกทำลายไปแล้วกลายเป็นสิ่งปลูกสร้างอื่นแทน) ภาพบ้านที่สูญหายนำไปสู่ความรู้สึกที่ตั้งคำถามกับตัวเองถึงพื้นที่แห่งนี้หากปราศจากความทรงจำของ

ครอบครัวแล้วมันก็จะไม่มีอยู่จริงอีกต่อไปแล้ว จากเหตุการณ์นี้จึงเป็นที่แน่นอนว่าเรื่องราวความ สะเทือนใจของครอบครัว วัตถุประสงค์และความรู้สึกของบ้านจะกลายเป็นความคิดหลักในการสร้าง ชี้นงานขึ้นนี้ เลยต่อยอดจากตรงนี้ไปสู่การค้นคว้าอื่น ๆ

ขณะที่เกิดเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 ในทวีปปีนั้นข้าพเจ้าอายุ 12 ย่าง 13 ปี จึง ยังไม่สามารถรับรู้บริบทของสังคมและการเมืองในขณะนั้นมากนัก ดังนั้นจึงออกตามหา บรรยายภาพของสังคมในยุคนั้นด้วยการสืบค้นผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่มีคนได้เขียนวิเคราะห์ไว้ซึ่งใน ส่วนมากเป็นไปในแง่เศรษฐกิจและการเมือง ข้าพเจ้าจึงย้อนไปยังต้นทางนั่นคือการไปหา หนังสือพิมพ์ในยุคนั้นเพื่อค้นหาบรรยากาศความสะเทือนใจของคนในสังคมยุคนั้น ข้าพเจ้าก็ได้ เจอภาพหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่สร้างความสะเทือนใจเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 23 ภาพหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14417 วันเสาร์ที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2540
ที่มา : (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2540c)

ชาวมาทมิฬท่วมหัว เตรียมกดจัด ฆ่าลูกสาว8ขวบ

ภาพที่ 24 พาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14411 วันอาทิตย์ที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2540
ที่มา : (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2540b)

จากพาดหัวข่าวจึงทำให้เห็นถึงความสะเทือนใจที่เกิดขึ้นนั้นแผ่ขยายไปหลายครอบครัว และนักหนาสาหัส จากการค้นคว้าครั้งนี้จึงได้แนวคิดความสะเทือนใจส่วนตัวกับความสะเทือนใจของสังคมที่มาจากเหตุการณ์ในอดีต จึงได้ค้นคว้าต่อถึงแนวคิดและทฤษฎีความทรงจำ ซึ่งต่อมาได้ค้นพบแนวคิดความทรงจำกับสังคมของ แอดเวิร์ด แอริล นักวิชาการความทรงจำขั้นแนวหน้าที่พูดถึงความทรงจำส่วนรวม และความทรงจำระดับปัจเจก เหมองความทรงจำที่สัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบันไว้ว่า “ความทรงจำไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือความทรงจำร่วมของกลุ่มมิได้เป็นกระจกเงาส่องสะท้อนอดีต แต่กลับแสดงให้เห็นประโยชน์หรือความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มคนที่จดจำในปัจจุบัน” จากแนวคิดของแอริลจึงทำให้เล็งเห็นว่าการนำเสนอเรื่องความทรงจำนั้นมีประโยชน์ต่อผู้คนในปัจจุบัน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงยึดโยงแนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาและการนำเสนอชิ้นงานสร้างสรรค์

ดังนั้นผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก” จึงสร้างสรรค์เป็นเป็นผลงาน Installation ที่ประกอบด้วย ภาพเคลื่อนไหว วัตถุจากอดีต และการใช้พื้นที่ทางความทรงจำบนพื้นที่ศิลปะ ซึ่งถูกประกอบสร้างจากความทรงจำส่วนตัวของข้าพเจ้า เป็นบาดแผลทางความรู้สึกที่ฝังลึก กับช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวแตกสลาย เสียงของบทเพลง ภาพข่าว บางชิ้นส่วนที่ตกหล่นในอดีตของข้าพเจ้า ถูกประกอบขึ้นเป็นภาพแห่งความรู้สึกที่แทรกอยู่ในภาพบรรยากาศการเผชิญ

ปัญหาของคนในสังคมไทย ซึ่งถ่ายทอดผ่านบริบทของความทรงจำร่วมของคนในสังคมในยุคนั้น เป็นภาพและเสียงที่ประกอบขึ้นเป็นชุดของเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นหลักฐานในบทเรียนชิ้นสำคัญของข้าพเจ้าและสังคม โดยอาจจะมี ความทรงจำ แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ภาพความทรงจำที่กระจัดกระจายเพื่อการประกอบสร้างใหม่ การรำลึกอดีตร่วมกันด้วยผลงานศิลปะ เพื่อพิจารณาปัจจุบันและมองไปยังอนาคตที่ยังมาไม่ถึง

3.2 กระบวนการสร้างแนวคิดและเตรียมการสร้างสรรค์ผลงาน

หลังจากค้นคว้าจนเจอแนวคิดความสะเทือนใจส่วนตัวที่สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดทาง ความทรงจำ แนวคิดทางศิลปะในเรื่องของศักยภาพในการสร้างสรรค์วัสดุและวัตถุทางศิลปะ รวมไปถึงบริบทของสังคมไทยช่วงวิกฤติเศรษฐกิจล่มสลาย ขึ้นตอนต่อมาคือการประกอบสร้างชิ้นงาน เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางซึ่งได้สืบค้นวัตถุและวัสดุในความทรงจำมาเชื่อมโยงกับความสะเทือนใจ ซึ่งศิลปะชุดนี้ได้ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ในการนำเสนอ เพื่อครอบคลุมแนวคิดความทรงจำร่วมของคน ในสังคมและความทรงจำระดับปัจเจก ซึ่งชิ้นงานมีรายละเอียดในการสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

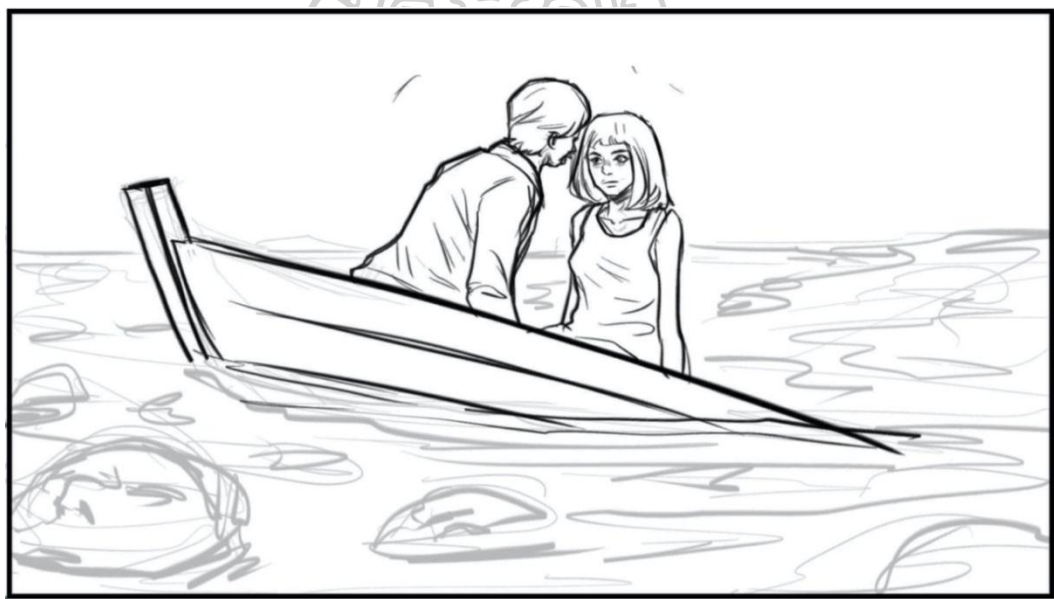
3.2.1 เนื้อหาส่วนที่ 1: ส่วนของการตีความความสะเทือนใจเป็นภาพยนตร์ศิลปะ (Video Art)

ในส่วนนี้ข้าพเจ้าเริ่มจากบทสัมภาษณ์ของแม่ที่พูดถึงชีวิตคู่ของท่านตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง เลิกร้างในช่วงปี พ.ศ.2540 สิ่งข้าพเจ้ารู้สึกกับเรื่องราวของพ่อกับแม่คือการที่พวกเขาเกิดในยุค Baby boomer ซึ่งเติบโตมากับพี่น้องหลายคนในครอบครัว และลักษณะของพ่อกับแม่ก็คือเป็นลูก คนเกือบสุดท้อง จึงไม่ถูกเข้มงวดจากครอบครัวมากนักจึงกลายเป็นคนที่รักอิสระทั้งคู่ โดยเป็น วัยรุ่นที่ชื่นชอบความสมัยนิยม เขาพบรักกันช่วงต้นทศวรรษ พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่วัยรุ่น ต่างจังหวัดเติบโตมากับดนตรีโฟล์คซองอย่างวงชาติตรี ผลงานนักร้องอย่างสุชาติ ชวางกูร และวง ดนตรีหญิงล้วนอย่าง สาว สาว สาว ที่กลายเป็นสิ่งขับเคลื่อนความฝันและความรู้สึก ซึ่งหลังจาก ข้าพเจ้าเกิดในปี พ.ศ.2527 เพลงจากยุคนี้อีกยังคงลอยอบอวลอยู่ในบ้าน ในช่วงวัยเด็กบทเพลงจาก วิทยุและเทปคาสเซ็ทคือสิ่งที่ข้าพเจ้าจดจำได้แม่น จนกระทั่งพ่อกับแม่เริ่มทำธุรกิจเล็ก ๆ บทเพลง เหล่านี้ก็ห่างหายไปจากบ้านพร้อมความสัมพันธ์ที่ค่อยเปลี่ยนไปจนปี พ.ศ. 2540 บทเพลง กลายเป็นเสียงเงียบ ความเป็นบ้านก็สูญหายไปพร้อมจดหมายเตือนการยึดทรัพย์สินจากธนาคาร จนพื้นที่ของบ้านและความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่เลือนหายไปจนกลายเป็นพื้นที่ที่ว่างเปล่าในที่สุด

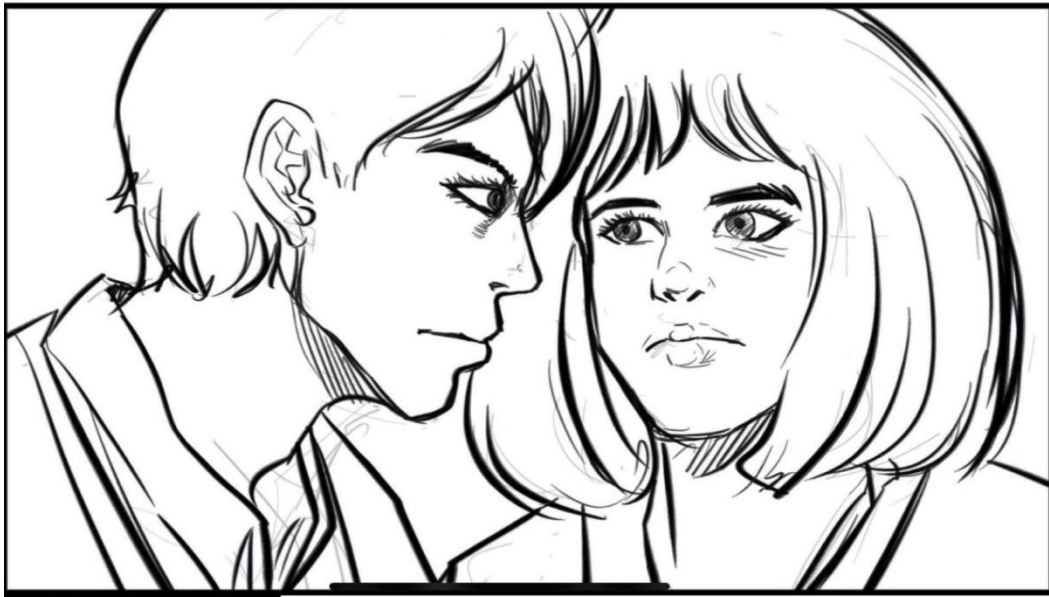
ขั้นตอนในการถ่ายทำในเนื้อหาส่วนที่ 1 นี้คือการถ่ายทำภาพยนตร์ที่ถูกต้องที่สุดมาจากความละเอียดใจในความทรงจำ ซึ่งในการถ่ายทำภาพยนตร์นั้นต้องมีลำดับการถ่ายทำ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production), ขั้นตอนถ่ายทำ (Production), ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (Post-Production) ดังนั้นในผลงานภาพยนตร์ชิ้นนี้สามารถแบ่งอธิบายตามขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ขั้นตอนเตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production): การสร้างเรื่องราว สัญลักษณ์ที่ความออกมาเป็นภาพร่างสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

การตีความความทรงจำออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ได้เริ่มจากการสร้างตัวละครที่มีลักษณะคล้ายพ่อกับแม่ตอนวัยรุ่นเพื่อแทนความรักในอุดมคติ ซึ่งการตีความของเรื่องราวสามารถอธิบายเป็นภาพร่างสตอรี่บอร์ดได้ดังต่อไปนี้

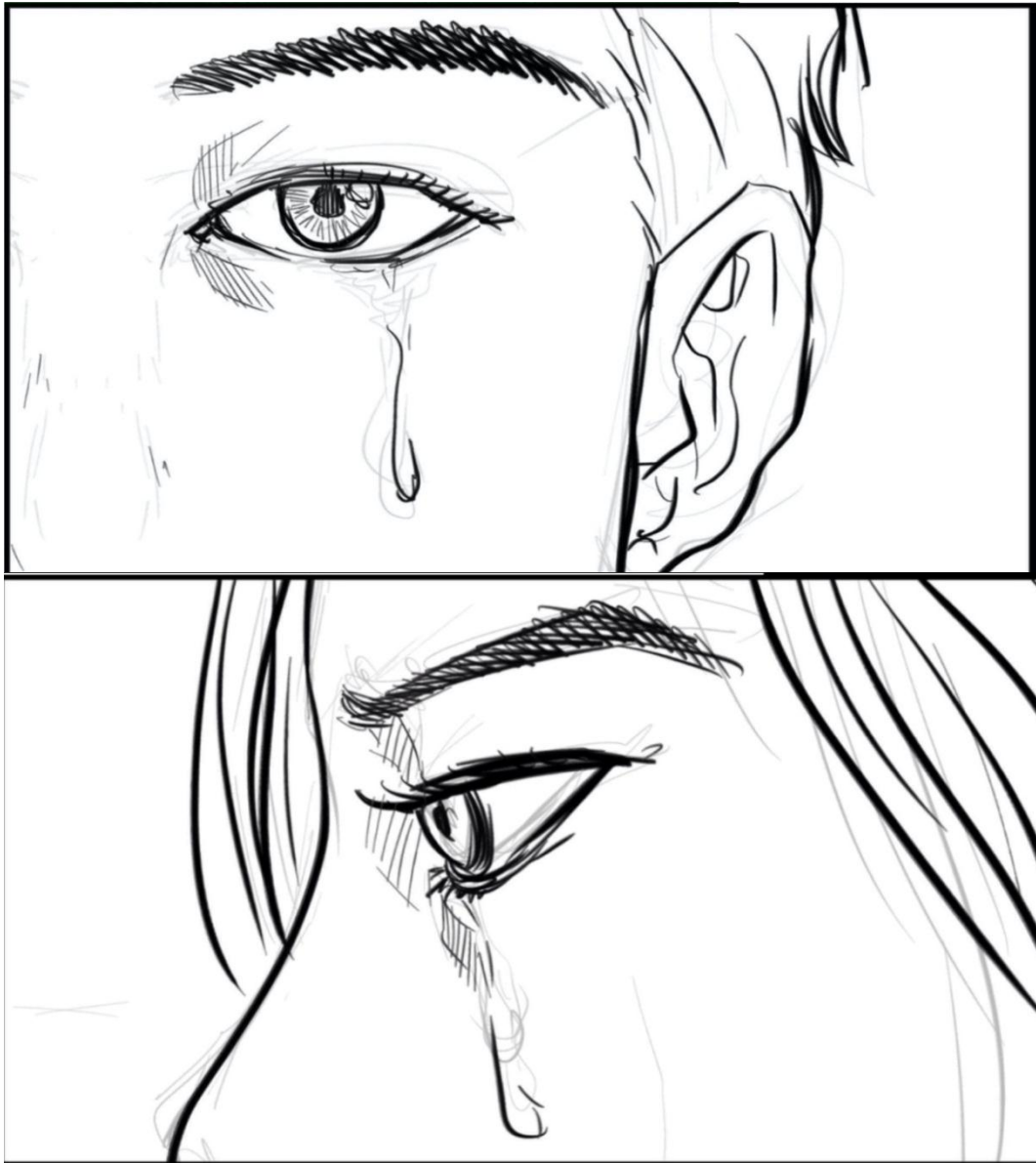

ภาพที่ 25 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 1 แสดงภาพวัยรุ่นล่องเรือขณะที่มีศพนักธุรกิจลอยเกลื่อน

ภาพที่ 26 สตอรี่บอร์ดภาพที่ 2 แสดงภาพใกล้ภาพคู่รักวัยรุ่น

ภาพที่ 27 สตอริบอร์ดภาพที่ 3-4 แสดงภาพคู่รักวัยรุ่นแสดงความอาลัยต่อกัน

ภาพที่ 28 สตอ์บอร์ดภาพที่ 5 - 6 แสดงภาพคู่รักวัยรุ่นเรือล่มต่างจมกันไปคนละทิศละทาง

เรื่องราวของคู่รักวัยรุ่นนอยอยู่บนเรือพายที่กำลังจะจมนั้นได้แรงบันดาลใจมาจาก พาดหัวข่าวและคำพูดเปรียบเปรยของการปรับค่าเงินบาทของรัฐบาลที่นำไปสู่วิกฤติทาง เศรษฐกิจ สื่อกต่าง ๆ เรียกเหตุการณ์ในครั้งนี้ว่า “เงินบาทลอยตัว” จึงเป็นที่มาของฉากหลังของ เรื่องราวที่พื้นที่ที่เต็มไปด้วยน้ำ และมีเรือของคู่รักวัยรุ่นที่กำลังจะล่ม ซึ่งเรือถูกตีความมาจากคำ เปรียบเปรยของคนโบราณที่ใครครองคู่กันก็เปรียบเสมือนลงเรือลำเดียวกัน โดยบรรยากาศ โดยรอบคือภาพของนักธุรกิจที่ลอยตายเกลื่อน มาจากภาพจำที่เห็นนักธุรกิจฆ่าตัวตายในช่วงนั้น

ทุกฉากถูกประกอบเพื่อสร้างความหมายร่วมกันเพื่อสื่อถึงความสะเทือนใจของคู่รักที่เติบโตมาจากยุคฟุ้งเฟ้อช่วงปี พ.ศ.2520 จนล่มสลายตามเศรษฐกิจในสังคมในช่วงปี พ.ศ.2540

ภาพที่ 29 ภาพการ์ตูนล้อเรื่อง "เงินบาทลอยตัว" ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
ฉบับที่ 14409 วันศุกร์ที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2540
ที่มา : (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2540a)

ภาพที่จินตนาการไว้คือเรือที่ลอยอยู่บนแม่น้ำที่มีดมิด ในการหาสถานที่สำหรับถ่ายทำผลงานชิ้นนี้ค่อนข้างยาก เพราะในเมืองไทยไม่มีสตูดิโอที่เป็นสระน้ำสีดำ เพราะฉะนั้นจึงต้องหาสระน้ำเพื่อสร้างพื้นและบรรยากาศเป็นสีดำหรืออยู่ในความมืด ในขั้นตอนนี้ใช้เวลานานมากในการหาสถานที่ที่เหมาะสม เพราะในจินตนาการมีภาพกว้างมากที่ตัวละครอยู่ในสระ ซึ่งสระที่พบส่วนใหญ่ก็จะตื้นหรือลึกเกินไปอาจจะเป็นอันตรายต่อนักแสดง แต่ในที่สุดก็พบสระในลักษณะพอดีที่สามารถถ่ายทำได้ ต่อมาในขั้นตอนการหานักแสดงโดยข้าพเจ้าไม่ได้อยากได้นักแสดงที่มีชื่อเสียงเพราะเป็นภาพจำของคนทั่วไปจึงอยากหานักแสดงสมัครเล่นที่สามารถเล่นฉากที่มีอารมณ์สะเทือนใจได้จึงใช้วิธีหาในเครือข่ายเพื่อนรุ่นพี่รุ่นน้องที่เคยเรียนการแสดงด้วยกัน

กับข้าพเจ้าช่วงบัณฑิตศึกษาจึงได้นักแสดง 2 คนที่จะมาเล่นเป็นตัวละครของแม่กับแม่ โดยเลือกจากการมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์หรือมีปมหลังเกี่ยวกับครอบครัว หลังจากนั้นจึงหาเสื้อผ้าที่มีลักษณะคล้ายกับของแม่และพ่อตอนวัยรุ่นสุดท้ายของการเตรียมทรงผมคือการตัดผมตามภาพทรงผมจากภาพเก่าที่มี ขึ้นตอนสุดท้ายในการเตรียมงาน คือการเลือกเรือที่เหมาะสมกับเรื่องราวในเรือหลาย ๆ ลักษณะจึงเลือกเรือไทยเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถเปรียบเปรยกับสังคมไทยได้ง่าย

3.2.1.2 ขั้นถ่ายทำ (Production): ด้วยเรื่องราวที่ไม่ยาวมากนักจึงสามารถถ่ายทำได้ใน 1 วัน จากการปรึกษา

ที่ม้งาม ที่ม้งานจึงให้ความเห็นถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการถ่ายทำคือช่วงเวลากลางคืน เพราะระแวกน้ำที่ใช้เป็นระแวกกลางแจ้ง การถ่ายทำจึงถูกกำหนดไว้เป็นช่วงเย็นไปจนถึงมืดในการชักซ้อมนักแสดงเกิดปัญหาในการสร้างความเข้าใจกับนักแสดงเพราะฉากที่ถ่ายถูกกำหนดเป็นภาพ ๆ ที่อารมณ์ไม่ต่อเนื่องกัน ข้าพเจ้าจึงได้รับปรุงเรื่องราวในตอนชักซ้อมในมีบางภาพที่มีความเชื่อมต่อทางอารมณ์ของเรื่องราวเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมให้กับนักแสดง ในวันถ่ายทำก่อนรอฟ้ามืดที่ม้งานใช้ผ้าดำขนาดใหญ่เพื่อปูให้ทั่วสระ และการจัดไฟต้องมีลักษณะที่ไม่ปรากฏแหล่งแสงอย่างชัดเจนเพราะเรื่องราวเป็นเรื่องในความคิดความรู้สึกเพราะฉะนั้นมันต้องแสดงภาพของพื้นที่ในลักษณะจำเพาะ การถ่ายทำเริ่มด้วยตัวประกอบที่ต้องเล่นเป็นศพนักธุรกิจชายและพนักงานสาวที่ลอยอยู่บนน้ำอันมืดมิด ฉากนี้ใช้เวลาถ่ายทำค่อนข้างนานเพราะข้าพเจ้าต้องการให้ศพนี้ออกมาทางที่สวยงามและก็สมจริง หลังจากนั้นก็ถ่ายฉากเรื่องราวเรือลอยและล่มโดยในฉากนี้ใช้ที่ม้งานจำนวนมากในการบังคับเรือให้ไปตามทิศทางอย่างที่ข้าพเจ้าจินตนาการ และการถ่ายทำก็สำเร็จตามช่วงเวลาที่กำหนด

ภาพที่ 30 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 1

ภาพที่ 31 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 2

ภาพที่ 32 ภาพบรรยากาศการถ่ายทำ 3

3.2.1.3 ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (Post-Production): งานหลักในส่วนนี้คือการตัดต่อ การตัดต่อนั้นต้องคำนึงถึงจุดที่ต้องการนำชิ้นงานนำไปฉาย ข้าพเจ้าต้องการให้ชิ้นงานนำเสนอบน TV 14 นิ้ว ระบบหลอดภาพ (CRT) ซึ่งมีขนาดภาพ 4:3 ขณะที่ระบบปัจจุบันเป็นระบบ HD 16:9 ดังนั้นจึงต้องปรับภาพให้มีขนาด 4:3 พร้อมทั้งการนำเสนอหลายจอภาพ ดังนั้นภาพยนตร์จึงต้อง แบ่งเป็นหลายฉาก แต่สร้างความหมายร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนของเรื่องราวในการเล่า เรื่อง

ภาพที่ 33 ภาพ TV 14" ระบบ CRT ที่ถูกนำมาฉายผลงานภาพเคลื่อนไหว

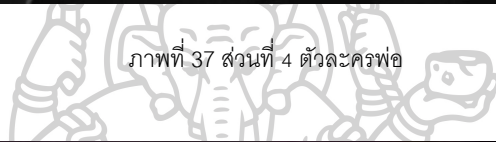
ภาพที่ 34 ส่วนที่ 1 ความตายของนักธุรกิจชาย

ภาพที่ 35 ส่วนที่ 2 ความตายของพนักงานสาว

ภาพที่ 36 ส่วนที่ 3 ตัวละครแม่

ภาพที่ 37 ส่วนที่ 4 ตัวละครพ่อ

ภาพที่ 38 ส่วนที่ 5 ภาพชว่นักธุรกิจยิงตัวตายที่ตลาดหลักทรัพย์

การนำเสนอภาพถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เล่าเรื่องถูกทำเป็นขาว-ดำ ส่วนที่เป็นเทปขาวถูกทำให้บิดเบี้ยวเลือนราง การเล่าเรื่องในส่วนต่าง ๆ จะถูกจัดวางในลักษณะที่ต่างกัน

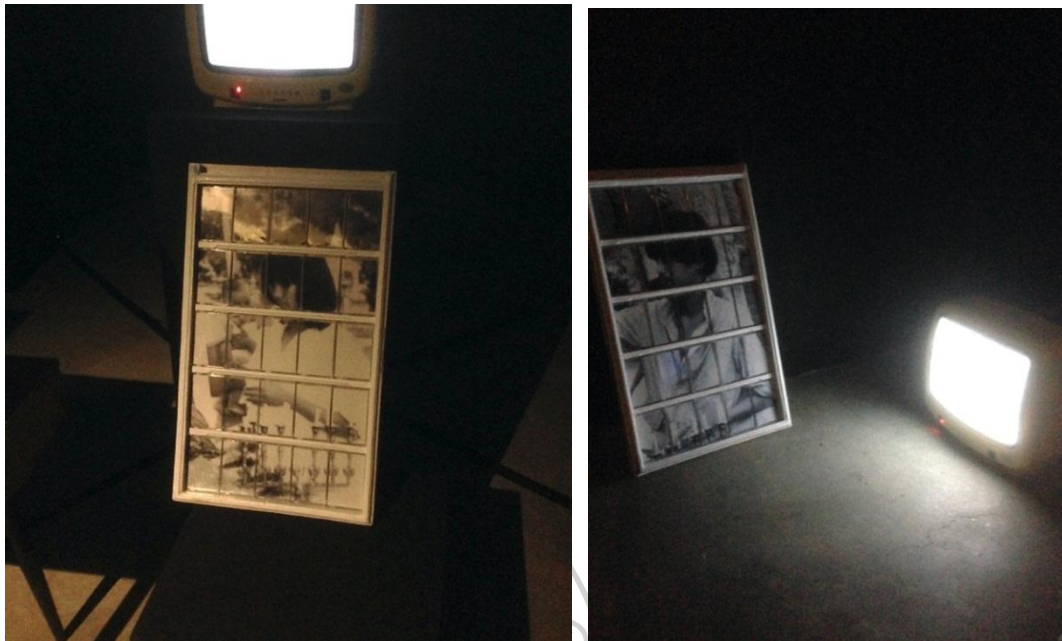
3.2.2 เนื้อหาส่วนที่ 2: การบอกเล่าข้อมูล

การบอกเล่าข้อมูลในส่วนนี้ได้ใช้การนำเสนอข้อมูลการค้นคว้าผ่านวัสดุเก็บตกและวัตถุสำเร็จรูปจากอดีต และในอีกศักยภาพคือการสร้างสัญลักษณ์ทางความทรงจำร่วมกับเนื้อหาหลักของผลงาน ซึ่งมีลักษณะการเลือกและการสร้างสรรค์ด้วยองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ ดังนี้

3.2.2.1 การนำเสนอข้อมูลผ่านเทปคาสเซ็ท ในส่วนนี้เพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักได้จัดวางคาสเซ็ทโดยออกแบบปกเทปให้เป็นรูปแม่และพ่อเป็นลักษณะแบบตัวต่อที่ปกเทปหลายปกถูกต่อเป็นภาพเดียวกัน ซึ่งบรรจุเทปบนชั้นวางด้านละ 25 ม้วน โดยแต่ละม้วนได้บันทึกลักษณะเนื้อหาที่ต่างกัน ลักษณะการใช้งานคือให้ผู้ชมสามารถหยิบเทปขึ้นมาฟังเนื้อหาด้วย ซึ่งเนื้อหาในเทปจะมีเรื่องเล่าจากบทสนทนาของแม่ต่อเหตุการณ์ล้มสลายของครอบครัว เสียงโฆษณาบ้านและของฟุ่มเฟือยอื่น ๆ เสียงวิเคราะห์เศรษฐกิจจากรายการข่าวช่วงปี พ.ศ.2540 และเสียงเพลงอัลบั้มของวงชาติรี สุชาติ ขวางกูร และสาว สาว สาว เนื้อหาต่าง ๆ เหมือนตัวต่อของความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวม

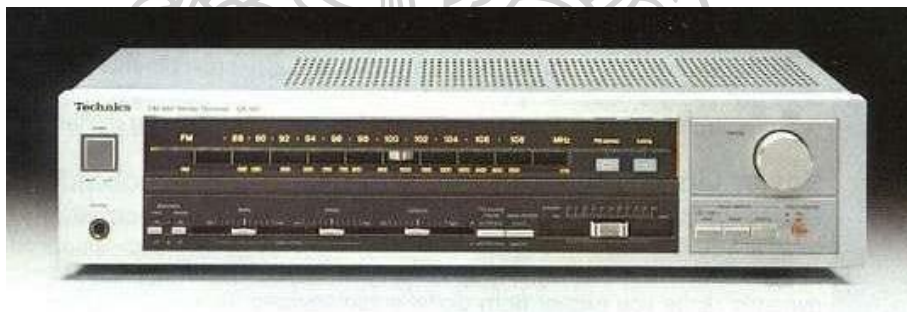

ภาพที่ 39 ภาพเทปคาสเซ็ทเปล่าสีขาวที่นำมาใช้เป็นวัตถุในงาน

ภาพที่ 40 ปกเทปคาสเซ็ทถูกพิมพ์ต่อกันเป็นรูปพ่อและแม่ รูปละ 25 ม้วน

3.2.2.2 เครื่องขยายเสียงสำหรับเล่นเสียงจากเทปนั้น ถูกเลือกมาจากรุ่นที่เป็นปีเกิดของข้าพเจ้า พ.ศ.2527 เพื่อเป็นตัวแทนการบอกเล่าอดีตของข้าพเจ้า

ภาพที่ 41 เครื่องรับ FM/AM และขยายเสียง Stereo ยี่ห้อ Technics รุ่น SA-120 ออกจำหน่ายปี พ.ศ.2527 ที่มา: (Technics, 2019)

ภาพที่ 42 ภาพเครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท Technics รุ่น M205 ผลิตปี พ.ศ.2527 ที่มา : (teepublic, 2019)

3.2.2.3 เฟอร์นิเจอร์สำหรับจัดวางเทปและชุดเครื่องเสียง ข้าพเจ้าเลือกลักษณะของเฟอร์นิเจอร์ที่เคยพบเห็นในความทรงจำ

ภาพที่ 43 ภาพเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ถูกจัดวางในสำนักงาน

โดยภาพยนตร์ วัตถุและวัสดุทุกชิ้นที่กล่าวมาถูกนำมาจัดวางเพื่อสร้างความหมายในสำนักงานสร้างสรรค์ ตามแนวคิดความทรงจำที่วางเอาไว้

3.3 การสร้างสรรค์และการพัฒนาผลงานในหลักสูตร

การสร้างสรรค์และการพัฒนาผลงานในหลักสูตรนั้นถูกแบ่งเป็น 3 ระยะเวลา ในการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาแนวคิดและการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลงานตามหัวข้อศิลปนิพนธ์ที่ได้ศึกษา เพื่อผลสำเร็จสุดท้ายคือผลงานวิทยานิพนธ์ที่ถูกพัฒนาและเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามลำดับขั้นตอน ซึ่งในการอธิบายการพัฒนาผลงานแต่ละชุดนั้นจะแบ่งเป็นปีการศึกษาเพื่อให้เห็นการพัฒนาและปรับปรุงสำนักงานในแต่ละระยะได้อย่างชัดเจนตามหัวข้อย่อยดังต่อไปนี้

3.3.1 การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานในระยะที่ 1 “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2560

การนำเสนอผลงานในระยะที่ 1 ใช้ชื่อชุดผลงานว่า “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: 2540 กาลล่มสลาย” ซึ่งต่อมาคณะกรรมการเสนอแนะให้ตัด พ.ศ. ออกไปจนกลายเป็นชื่อในทางการว่า “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” โดยในการนำเสนอผลงานจะขอแบ่งการนำเสนอเป็น 3 หัวข้อ คือ การนำเสนอภาพร่างและการพัฒนาผลงาน ผลสำเร็จของผลงาน และการนำเสนอผลงาน

3.3.1.1 การนำเสนอภาพร่างและการพัฒนาผลงาน

ภาพร่างได้ถูกพัฒนาลักษณะการจัดวางไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 44 ภาพร่างแบบที่ 1

ภาพที่ 45 ภาพร่างแบบที่ 2

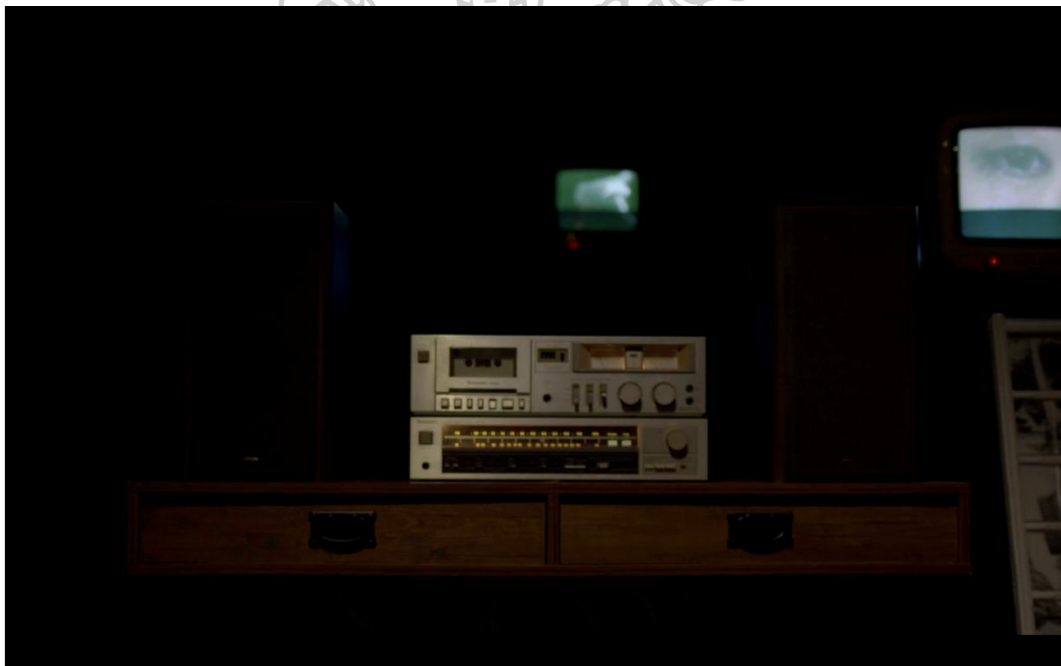
การเปลี่ยนแปลงภาพร่างจากแบบที่ 1 เป็นแบบที่ 2 จากคำแนะนำของ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ลงความเห็นว่าเป็นแบบแรกนั้นมีลักษณะเหมือนงานโชว์สินค้า จนเกินไป เลยมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงจนปรากฏแบบร่างการนำเสนอในแบบที่ 2 และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

3.3.1.2 ผลสำเร็จของผลงานในระยะ 1

ในการจัดวางสำหรับกรนำเสนอผลงานนั้น ได้มีการปรับปรุงพื้นที่หอศิลป์คณะ จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ชั้น 2 จากเดิมพื้นที่สีขาวได้เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่สีดำตาม แนวคิด ซึ่งได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงจากภาพร่างเพื่อให้เหมาะกับสถานที่ จากภาพร่างได้นำภาพที่ฉายด้วยโปรเจคเตอร์ออกไปเพราะระยะฉายในพื้นที่น้อย และมีการนำเฟอร์นิเจอร์ที่เป็น เก้าอี้และอาร์มแชร์ออกไปเพื่อเปิดให้คนดูเห็นชิ้นงานได้มากขึ้น จากการแก้ปัญหาข้างต้นนำไปสู่ ผลลัพธ์การจัดวางผลงานจริงดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 46 ภาพรวมการจัดวางผลงาน ศิลปิน: ไร้อำนาจ / ไร้อำนาจ: กาลล่มสลาย, พ.ศ.2560

ภาพที่ 47 พิษณุ สุวรรณภักดี, ศิลปิน: ไร้อำนาจ / ไร้อำนาจ: กาลล่มสลาย (Content #1),
Installation, ชุดเครื่องเสียงและลำโพง(ผลิตปี พ.ศ.2527)จัดวางพร้อมเฟอร์นิเจอร์ไม้, ระบบเสียง : สเตอริโอ, พ.ศ.2560

ภาพที่ 48 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย (Content #2),
Installation, เทปคาสเส็ตบันทึกเสียงบรรจุกล่อง จัดวางบนชั้นวางประกอบเป็นภาพถ่าย, ระบบเสียง : สเตอริโอ, พ.ศ.2560

ภาพที่ 49 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย,
Installation, เครื่องเสียง เฟอร์นิเจอร์ไม้ เทปคาสเซ็ท โทรทัศน์ 14", พ.ศ.2560

3.3.1.3 การนำเสนอผลงานในการพัฒนาผลงานในระยะที่ 1 และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลงานต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาทุกท่าน กับผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” นั้นเป็นการสอบในรายวิชาเตรียมวิทยานิพนธ์ 1 บรรยายภาศการเยี่ยมชม และการนำเสนอเต็มไปด้วยบรรยากาศที่ดี คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสังเกตเห็นแนวโน้มของผลงานชุดนี้ว่าสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานวิทยานิพนธ์ในลำดับต่อไปได้ ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ดังประเด็นต่อไปนี้

ภาพที่ 50 ภาพการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ

- ประการที่ 1 ผลงานมีการนำเสนอที่ตรงไปตรงมามากเกินไป
- ประการที่ 2 ควรเพิ่มเติมลักษณะทางทัศนศิลป์บางอย่างเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมกับคนดู
- ประการที่ 3 เนื้อหาในส่วนการเล่าเรื่องมีความยาวมากเกินไปควรตัดต่อและปรับปรุงให้สั้นกระชับมากกว่านี้
- ประการที่ 4 การมีส่วนร่วมของคนดูกับชิ้นงานควรทำให้เรียบง่ายกว่านี้
- ประการที่ 5 สร้างความกลมกลืนกันในลักษณะทัศนศิลป์มากกว่านี้

3.3.1.4 บทสรุปจากการพัฒนาผลงานในระยาะที่ 1

จากการสร้างผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” นั้น ข้าพเจ้าได้ค้นพบแนวคิดหลักคือแนวคิดของความทรงจำส่วนตัวกับประวัติศาสตร์ของสังคม รวมไปถึงการนำเสนอผลงาน ที่ได้เรียนรู้การการใช้วัสดุและวัตถุที่มีลักษณะทางประวัติศาสตร์ นำเสนอร่วมกับสื่อภาพเคลื่อนไหวและสื่อบันทึกเสียง การนำมาจัดวางในพื้นที่ทางศิลปะที่สามารถสร้างความคิดและจินตนาการที่หลากหลายของผู้ชม ต่อยอดจากแนวคิดของผลงาน

3.3.1.5 ผลทางทัศนศิลป์กับแนวคิดความทรงจำ

อดีตและประวัติศาสตร์ของแต่ละคนนั้นถูกประกอบสร้างแตกต่างกัน แม้จะเป็นอดีตชุดเดียวกันการตีความก็จะแตกต่างกันคนละแบบ ในการจัดวางวัตถุและวัสดุจากอดีตก็ถูกมองในแง่มุมที่ต่างไป การยึดโยงแนวคิดหลักของชิ้นงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศของผู้ชมให้เกิดการตระหนักรู้ถึงเหตุการณ์เดียวกันก่อนจะต่อยอดทางความคิดไปสู่ประเด็นส่วนตัวอื่น ๆ ดังนั้นการสร้างเนื้อหาทางทัศนศิลป์ควรมีความเฉพาะเจาะจงในประเด็นที่ชัดเจน ดังเช่นในเนื้อหาของชิ้นงานที่ต้องประกอบสิ่งที่คุณชมมีประสบการณ์ร่วมหรือต่อยอดทางความคิดต่อไปได้เพื่อขับเน้นแนวคิดหลักในแง่ของความทรงจำส่วนรวม และในส่วนของความทรงจำระดับปัจเจกหรือความทรงจำส่วนตัวนั้นควรเลือกลักษณะทางทัศนศิลป์ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สื่อหรือการจัดวาง ที่มีการแสดงออกถึงประเด็นของความสะเทือนใจหรือบรรยากาศที่ชัดเจน เพื่อการประกอบสร้างร่วมของความทรงจำส่วนตัวและความทรงจำส่วนรวมให้มีศักยภาพทางทัศนศิลป์ยิ่งขึ้น

3.3.2 การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานในระยาะที่ 2 “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ” ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561

ในการพัฒนางานในระยาะที่ 2 ผลงานศิลปะชุด ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก ได้ถูกวางไว้เป็นผลงานที่แตกย่อยเป็นหลายตอน หลายชิ้นซึ่งอยู่บนความสะเทือนใจในบริบททางสังคมช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของเมืองไทย พ.ศ.2540 โดยข้าพเจ้าได้ค้นหาวัตถุที่เชื่อมต่อกับประวัติศาสตร์ และความสะเทือนใจส่วนตัว ซึ่งข้าพเจ้าได้ค้นพบ สถานการณ์ในความทรงจำ ที่ในขณะนั้นบรรยากาศในชีวิตของข้าพเจ้าค่อยข้างยากลำบาก

บ้านที่เคยใหม่ก็ค่อย ๆ มีปลวกคอยกัดกินทีละเล็กทีละน้อยทั้งในช่วงเวลากลางวัน และกลางคืนที่ได้ยินเสียงมันกินบ้านอย่างชัดเจนอย่างที่สุด โดยขณะนั้นก็เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับ

ที่ดินบ้านก็ติดจำนอง และในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำดอกเบียร์ก็ผลิตดอกออกผลโดยที่ครอบครัวข้าพเจ้าไม่ทันรู้ตัวว่ากำลังเสียที่ดินแห่งนี้ภายในเร็ววัน เหตุการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้านึกถึงแล้วสะท้อนใจอยู่เสมอ ข้าพเจ้าจึงได้จำลองภาพเคลื่อนไหวและวัตถุทางศิลปะ ที่สะท้อนช่วงเวลาเหล่านั้นด้วยสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับร่องรอยและสัตว์ที่เรียกว่า “ปลวก” เพื่อสะท้อนความล่มสลายทั้งทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของครอบครัวโดยไม่รู้ตัว

3.3.2.1 การนำเสนอภาพร่างและการพัฒนาผลงานในระยะที่ 2

ภาพของปลวกในความทรงจำถูกขยายในความคิดเพื่อสร้างสัญลักษณ์และค้นหาความเป็นวัตถุของศิลปะ ซึ่งข้าพเจ้าได้ศึกษารูปลักษณะของปลวกโดยธรรมชาติเพื่อที่จะสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งได้นำเสนอออกมาหลายรูปแบบและเพื่อจะเป็นการอุปมาถึงสิ่งที่ปลวกกัดกินและพื้นที่บ้านในความทรงจำสูญสลายจึงตั้งชื่อผลงานในระยะที่ 2 ว่า “ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ” เพื่อครอบคลุมถึงสิ่งที่หล่นหายในความทรงจำ ในชุดนี้ชิ้นงานมีลักษณะเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความคิดและการสร้างสรรค์ ซึ่งถูกพัฒนามาจากคำแนะนำในการพัฒนาผลงานในระยะแรกจากคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะเห็นพัฒนาการการสร้างชิ้นงานได้จากภาพร่างต่อไปนี้

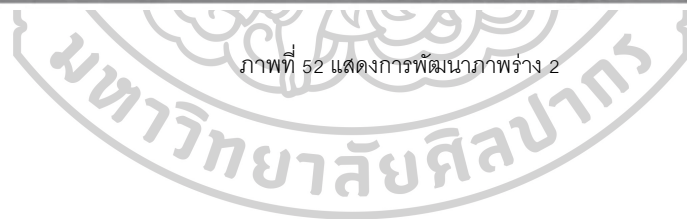

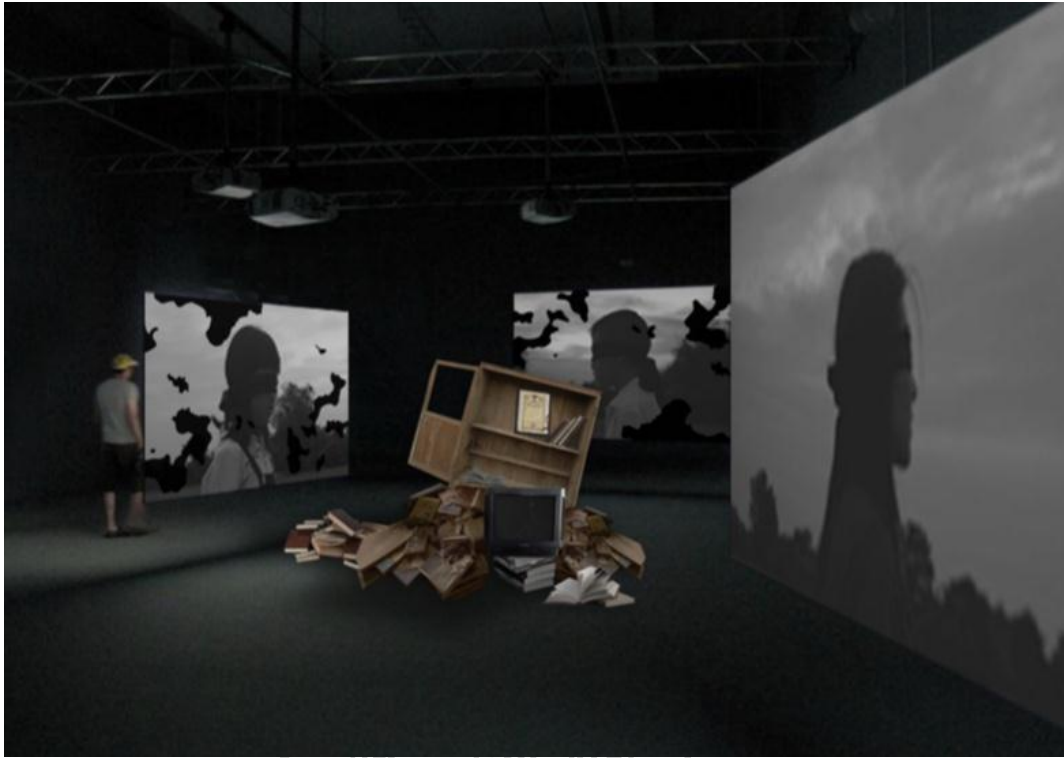
ภาพที่ 51 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 1

จากความคิดของปลวกกัดกินพื้นที่ความทรงจำ สัญลักษณ์แรกที่นึกถึงคือ โฉนดบ้าน จึงคิดจะจัดวางโฉนดบ้านที่มีปลวกกัดกิน โดยในแบบร่างแรกนี้ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้ติติงเรื่องแบบร่างชิ้นงานที่ดูเหมือนการแสดงสินค้าและนำเสนอตรงไปตรงมาจนเกินไป แนวความคิดแรกนี้จึงถูกพัฒนาต่อ 3-4 ความคิดจึงเป็นผลสำเร็จในชิ้นงาน

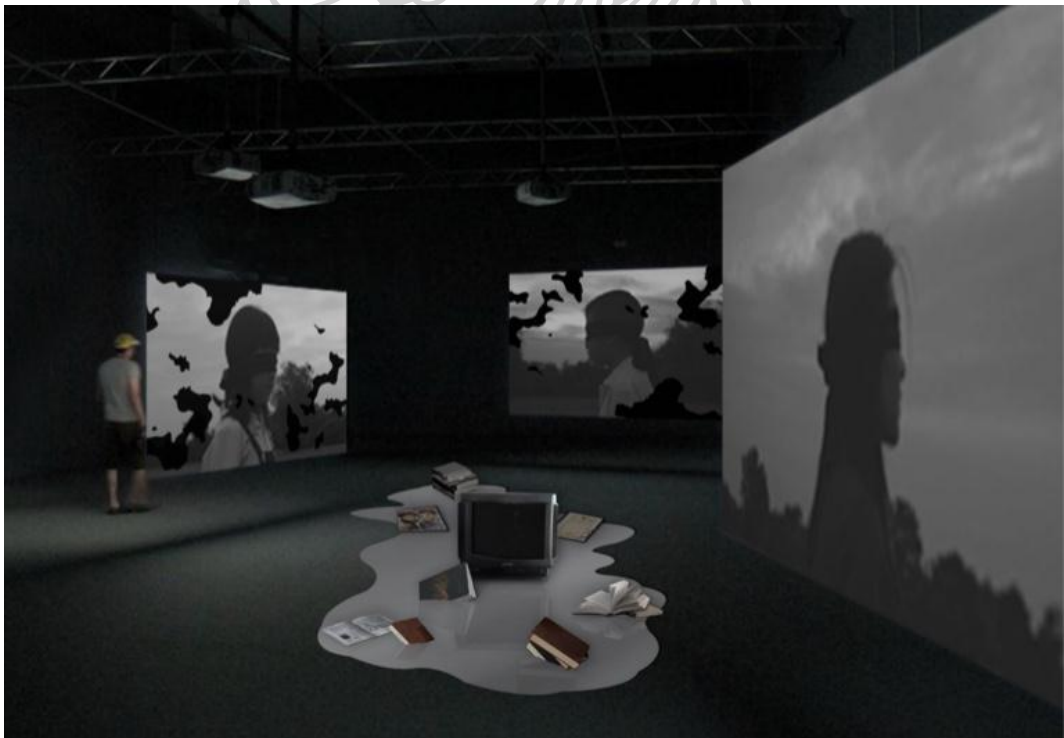

ภาพที่ 52 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 2

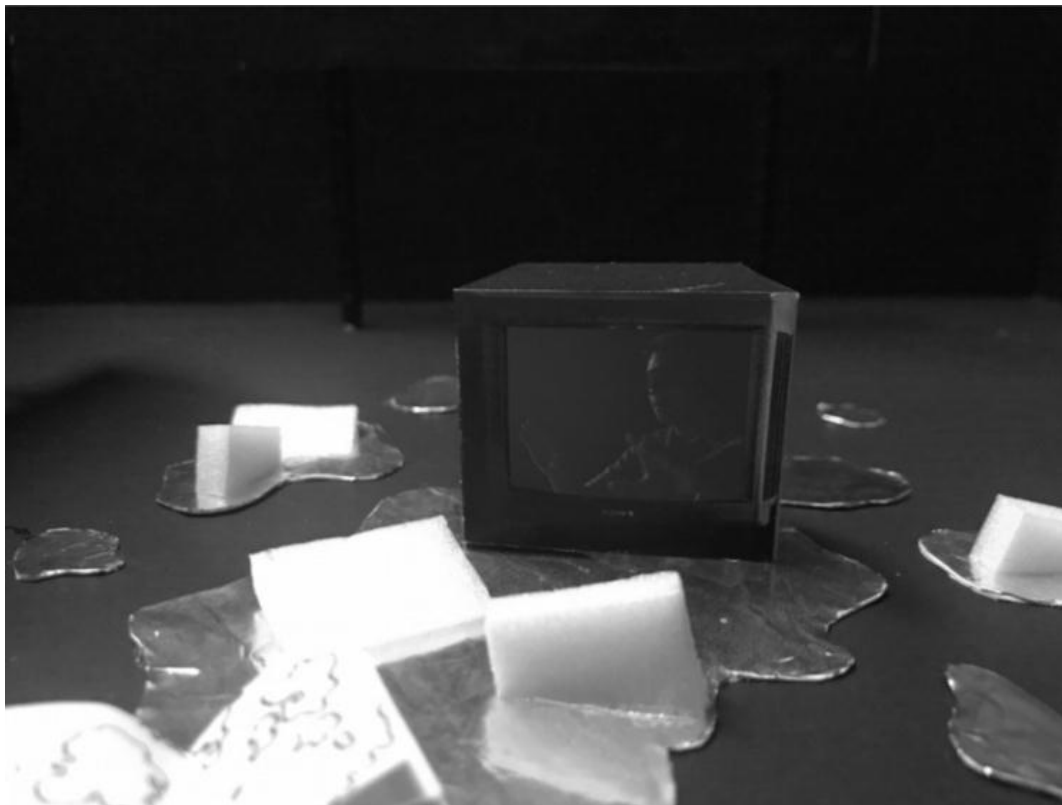

ภาพที่ 53 แสดงการพัฒนาภาพร่าง 3

ภาพที่ 54 แสดงการพัฒนาภาพร่างที่ 4

ในภาพร่างที่ 3 และที่ 4 ข้าพเจ้าได้ค้นพบแนวคิดที่ต่อยอดจากความคิดเดิม คือ วัสดุที่เป็นนิยตยสารเก่าโดยสังเกตเห็นว่าสิ่งนี้คือสื่อที่มีอิทธิพลต่อความคิดและรสนิยมผู้คนในยุคสมัยช่วงก่อนปี พ.ศ.2540 ซึ่งมีความต้องการจะนำมาวางบนวัตถุทางศิลปะที่สื่อถึงร่องรอยปลวกและความทรงจำ อีกทั้งยังต่อยอดให้วัตถุชิ้นนั้นมันวาวเพื่อส่องอดีตถึงผู้ชม และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบ และต่อมาข้าพเจ้าก็สร้างแบบจำลองนิทรรศการขึ้นเป็นผลงาน 3 มิติ

ภาพที่ 55 แบบจำลอง (1)

ภาพที่ 56 แบบจำลอง (2)

ภาพที่ 57 แบบจำลอง (3)

Installation :

วัตถุจากความทรงจำเลียนแบบ
พื้นไม้รูปทรงรอยปลวกกลอย
สีดำเงา มีไฟวางซ่อนตามรูปทรง
และมีเสียงปลวกดังมาจากใต้พื้นไม้

ภาพที่ 58 ภาพร่างสุดท้ายของวัสดุหลักในการจัดวางคือ ไม้แผ่นเรียงตัดเป็นรูปทรงรอยปลวก

และในขั้นตอนสุดท้ายของการปรับปรุงผลงาน Installation หลักที่ดีความมาจาก ปลวกกินบ้าน โดยเลือกใช้วัสดุพื้นไม้ที่คล้ายพื้นบ้านตัดรูปทาสีดำมัน ก่อนจะติดไฟเส้นตัดรูปข้าง ใต้และใส่เสียงปลวกในชั้นงาน รวมไปถึงการประกอบสร้างจากวัตถุจากอดีตเพื่อสร้างความหมาย ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ในผลงานชุด “ศิวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ”

ภาพวัตถุ	ลักษณะ
 <p>ภาพที่ 59 โฉนดจำลอง</p>	<p>โฉนดจริง (คัดลอก) เพื่อการสร้างความหมายต่อพื้นที่ในความทรงจำที่ สูญหาย</p>

ภาพวัตถุ	ลักษณะ
 <p>ภาพที่ 60 ภาพนิตยสาร พ.ศ.2540</p>	<p>หนังสือช่วงปี พ.ศ.2540 - 2550 เป็นนิตยสารที่ปิดการพิมพ์ไปแล้ว และเป็นภาพแทนของบ้านในฝัน</p>
 <p>ภาพที่ 61 ภาพนิตยสาร พ.ศ.2540 (2)</p>	<p>นิตยสารในความทรงจำ ที่มีเนื้อหาของการความรักในอุดมคติ</p>

3.3.2.2 ผลสำเร็จของผลงานในระยะ 2 “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ”

ชิ้นงานของข้าพเจ้าเป็นการศึกษาโดยนำความทรงจำส่วนตัวและประวัติศาสตร์ทางสังคมมาสร้างสู่หริยะบนพื้นที่ทางศิลปะ ด้วยการใช้เครื่องมือ “วัตถุทางประวัติศาสตร์” และการตีความสร้างภาพเคลื่อนไหวจากความสะท้อนใจส่วนตัว ซึ่งการจัดวางในครั้งนี้จะมีการแก้ไขจากแบบนิตนอยถึงการฉายบนจอโปรเจคเตอร์ 3 จอ เมื่อลงพื้นที่จริงแล้วไม่สามารถวางได้ทั้ง 3 จอ จึงปรับเปลี่ยนเป็นการฉาย 2 จอ และนำภาพตัวละครแม่น้ำไปฉายจัดวางในพื้นที่ด้วย TV 14” ร่วมกับวิดีโอตัวละครพ่อ การจัดวางในครั้งนี้จะเป็นลักษณะของภาพตัวละครพ่อที่ถูกจัดวางไว้ในจอ TV ตรงกลางชิ้นงานที่เป็นร่องรอยสัญลักษณ์ปลวก รายล้อมด้วยวัสดุ โฉนดฉลุเป็นรอยปลวก นิตยสารเก่าฉลุเป็นรอยปลวกและของเล่นเก่า อีกทั้งตัวละครแม่น้ำนั้นอยู่ในจอรายล้อมชิ้นงานไม้ฉลุที่เป็นรอยปลวกด้วย TV14” 4 ตัว และในส่วนด้านหลังถูกวางเป็นจอขนาดใหญ่ที่ฉายภาพเด็กชาย

เด็กหญิง พร้อมภาพร่องรอยปลวก ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาในการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 62 ภาพรวมบรรยากาศชิ้นงาน
 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิลักษณ์ / ไร่สำนึก: สูญ, Installation, วิดีโอ 6 ช่อง บน TV14" 4 ช่องและProjection 2 ช่อง, ชาว-ดำ, เจียบ, 3 นาที, ไม่ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, นิตยสารเก่าขลุ่ย, โฉนดที่ดินขลุ่ย, พ.ศ.2561

เนื้อหาชุดที่ 1 (Content 1) ภาพความล้มสลายของครอบครัว ด้วยวิดีโอ 4 ชุด

1. วิดีโอแสดงภาพที่ปลวกค่อย ๆ กลืนกิน ชุดที่ 1 ประกอบด้วย วิดีโอแทนตนเองตอนเด็ก น้องสาวและแม่ ส่วนภาพของพ่อถูกถ่ายในบรรยากาศที่มีดมมมีแสงแต่เพียงน้อยรำไรทางออก

ภาพที่ 63 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวิลักษณ์ / ไร่สำนึก : สูญ "แม่" (Content#1),
 Video Installation (วิดีโอ 6 ช่อง บน TV14" 4 ช่องและProjection 2 ช่อง), ชาว-ดำ, เจียบ, 3 นาที, พ.ศ.2561

ภาพที่ 64 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ "ฉัน" (Content#1),

Video Installation (วิดีโอ 6 ช่อง บน TV14" 4 ช่องและProjection 2 ช่อง), ชาว-ดำ, เจียบ, 3 นาที, พ.ศ.2561

ภาพที่ 65 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ "น้อง" (Content#1),

Video Installation (วิดีโอ 6 ช่อง บน TV14" 4 ช่องและProjection 2 ช่อง), ชาว-ดำ, เจียบ, 3 นาที, พ.ศ.2561

ภาพที่ 66 ภาพของพ่อถูกถ่ายในห้องบรรยากาศที่มีดมมมีแสงแต่เพียงน้อย

พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก : สูญ "พ่อ" (Content#1), Video Installation

(วิดีโอ 6 ช่อง บน TV14" 4 ช่องและProjection 2 ช่อง), ชาว-ดำ, เจียบ, 3 นาที, พ.ศ.2561

เนื้อหาชุดที่ 2 (Content 2)

การตีความลักษณะของร่องรอยปลวกที่ลอยอยู่ในพื้นที่ของวัตถุจากความทรงจำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่บ้าน และการประกอบสร้างวัตถุในความทรงจำอื่น ๆ เพื่อสร้างความหมาย

ภาพที่ 67 ภาพแสดงการจัดวางวัตถุในชั้นงาน

พิสนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ (Content#3),

Installation, นิทรรศการเก่าขลุ่ยลาย, โฉนดที่ดินขลุ่ยลาย, พ.ศ.2561

ภาพที่ 68 พิศนธ์ สุวรรณภักดี, ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ (Content#2),

Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561

ซึ่งผลงานชุดนี้ได้นำเสนออีกครั้งตอนส่งเพื่อขอเปิดหัวข้อ โดยได้จัดวางบนพื้นที่ใหม่ที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีความลงตัวในบรรยากาศ และการจัดวางสามารถสื่อความหมายได้น่าสนใจกว่าเดิม

ภาพที่ 69 การปรับปรุงผลงานอีกครั้งเพื่อขอสอบเปิดหัวข้อ

พิสนท์ สุวรรณภักดี, ศิลปิน / ไร่นานี้: ศูนย์, Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561

3.3.2.3 การนำเสนอความคืบหน้าของผลงานในระยะที่ 2 ต่อคณะกรรมการ

ภาพที่ 70 ภาพการนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ

- ประการที่ 1 การสร้างทัศนธาตุหลักในชิ้นงานให้สะท้อนความรู้สึกต่อคนดูมากขึ้น
- ประการที่ 2 เทคนิควิธีการควรสมจริงกว่านี้และสร้างสรรค์ชิ้นงานให้มีลักษณะการตั้งคำถามกับคนดูมากกว่าการให้ข้อมูล
- ประการที่ 3 พัฒนาลักษณะของการส่องสะท้อนด้วยสิ่งอื่นที่มีผลทางอารมณ์มากกว่านี้
- ประการที่ 4 พื้นที่ทางศิลปะกับพื้นที่ความทรงจำสามารถสร้างความหมายร่วมกันได้หรือไม่ อย่างไร

3.3.2.4 บทสรุปของการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 2

ในการสร้างสรรค์ผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” ในระยะที่ 2 นี้ทำให้ค้นพบใน 3 ประเด็น คือ 1) การหยิบวัสดุที่มีความสะท้อนใจมานำเสนอให้เกิดศักยภาพในผลงานศิลปะ 2) การเลือกใช้วัสดุชิ้นหลักของงานสามารถสร้างอารมณ์ร่วม ชีวชนให้ตีความและสร้างความหมายร่วมกับผู้ชม 3) พื้นที่ในการจัดวางผลงานที่แปรผันไปได้ในหลายสถานที่เพราะฉะนั้น การคุมแสง การกำหนดทิศทางการชมของผู้ชม สร้างอารมณ์ร่วมเช่นเดียวกันกับบรรยากาศตามแนวคิดเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมทางความรู้สึกและความคิดของผู้ชม

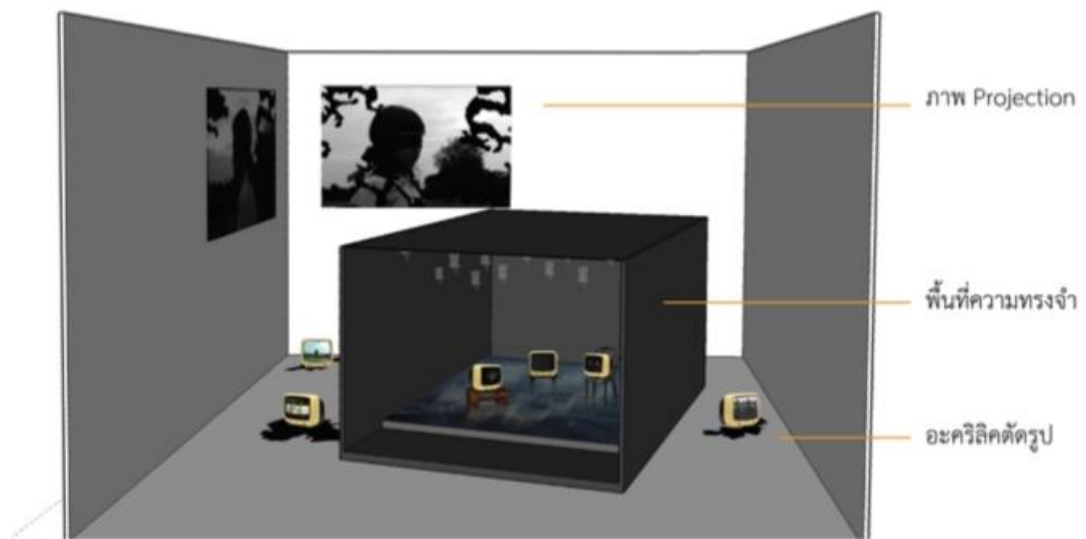
3.3.3 การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานในระยะที่ 3 “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญและ ล่มสลาย” ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561

ในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญและ ล่มสลาย” คือผลงานที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากผลงานทั้ง 2 ชิ้นก่อนหน้า คือ “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” และ “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” การนำมาประกอบสร้างกันใหม่เพื่อสร้างความหมายใหม่ให้กับชิ้นงาน และสร้างพื้นที่ที่มีส่วนสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผลงานได้พัฒนาตั้งแต่ในส่วนของภาพร่างสู่การจัดวางในพื้นที่ที่ทำการแสดง มีการปรับเปลี่ยนแปรผันตามพื้นที่และสัมผัสจริงต่อชิ้นงานในพื้นที่จริง

3.3.3.1 การนำเสนอภาพร่างและการพัฒนาผลงานในระยะที่ 3

ในการทำภาพร่างของชิ้นงาน ข้าพเจ้าคำนึงเรื่องบรรยากาศเป็นสำคัญจึงได้มีการจัดสร้างพื้นที่ที่แตกต่างกัน 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นความทรงจำ (ห้องมืด) และส่วนที่เป็นช่วงเวลาที่ต้องเฝ้าของเรื่องราว (ส่วนรอบ ๆ นิทรรศการ) โดยในครั้งนี้ได้มีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการใช้วัสดุและวัตถุบางอย่างเพื่อสื่อความหมาย

ภาพรวมนิทรรศการ

ภาพที่ 71 ภาพร่างของผลงาน "ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย"(1)

พื้นที่ภายในกล่องความทรงจำ

ภาพที่ 72 ภาพร่างของผลงาน "ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย"(2)

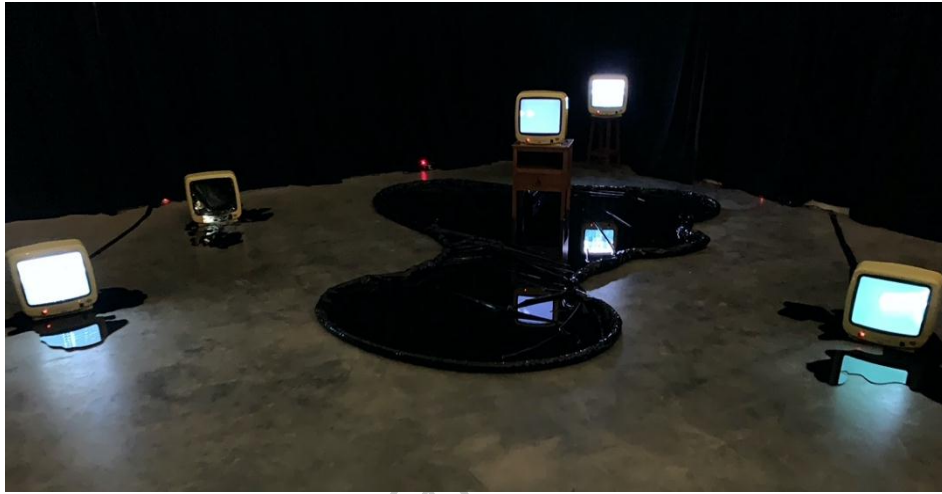
ในส่วนของพื้นที่ภายในกล่องของความทรงจำข้าพเจ้าได้เพิ่มเติมปรับปรุงจากคำแนะนำของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสร้างอ่างน้ำสำหรับส่องสะท้อนภาพจากจอโทรทัศน์ ใช้ไฟเส้นดัดรูปติดเพดาน และมีถ่วงน้ำเกลือคอยหยดสร้างควมหมายและบรรยากาศ แต่ภาพร่างนี้ก็ถูกคัดค้านจากคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องของถ่วงน้ำเกลือที่มันหลุดจากแนวคิดหลักของผลงาน และอ่างน้ำที่ถูกวางอย่างตรงไปตรงมาจนเกินไป ซึ่งข้าพเจ้าได้ปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอชิ้นงานจนกลายเป็นผลสำเร็จในการจัดวางผลงานในระยะ 3

3.3.3.2 ผลสำเร็จของผลงานในระยะ 3

ในผลสำเร็จของผลงานข้าพเจ้าได้รับปรุงเปลี่ยนแปลงวัสดุสำหรับการทำส่วนของ Installation หลักที่เป็นพื้นที่ความทรงจำ ด้วยการใช้อย่างดัดรูปและผ้ายางเพื่อห่อหุ้มน้ำ เพื่อให้ได้ลักษณะอ่างคล้ายร่องรอยปลวกเพื่อการส่องสะท้อนตามแนวคิดของงาน องค์ประกอบทางทัศนศิลป์ในผลงานชุดนี้ แบ่งได้ 3 ส่วนตามการนำเสนอเนื้อหาของชิ้นงาน ดังต่อไปนี้

Content1: ส่วนของพื้นที่ความทรงจำ มีวัสดุดังต่อไปนี้

- 1) ท่อยางดัดรูปและผ้ายาง
- 2) น้ำสำหรับการส่องสะท้อน
- 3) อคริลิคสีดำดัดรูปร่องรอยปลวก
- 4) TV 14" 4 เครื่อง
- 5) TV 14" แดก 1 เครื่อง
- 6) เสียงข่าวเศรษฐกิจช่วงปี พ.ศ.2540
- 7) เสียงสัมภาษณ์แม่และพ่อ
- 8) เสียงโฆษณาช่วง ปี พ.ศ.2540
- 9) เฟอ์นเจอร์ไม้

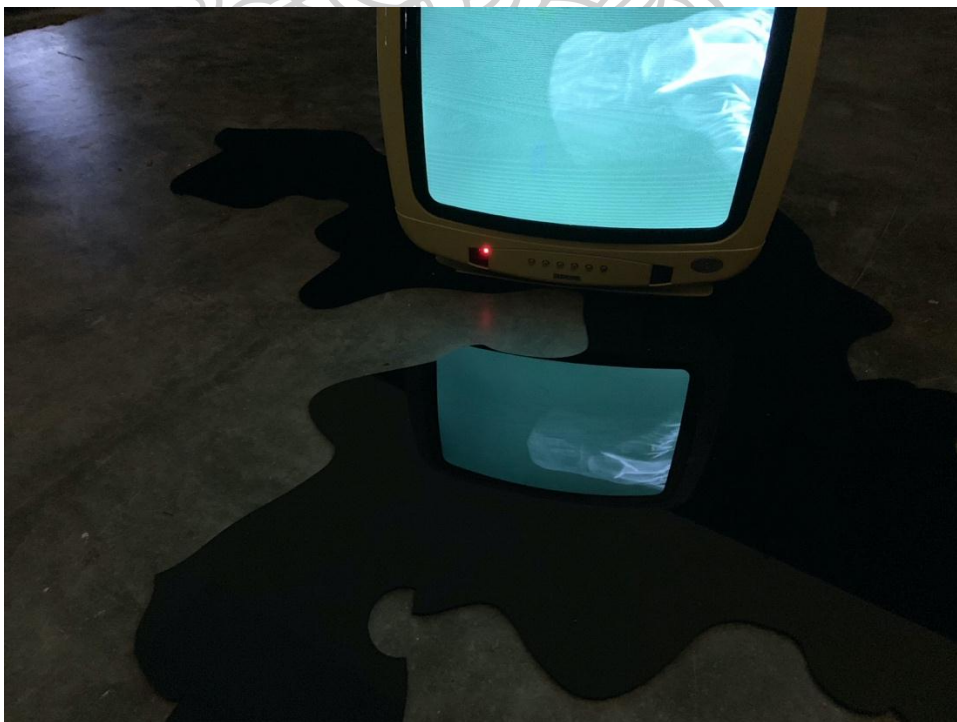
ภาพที่ 73 พิสนท์ สุวรรณภักดี, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content1),
 ฝ้ายาง, น้ำ, อะคริลิค, เฟอร์นิเจอร์ไม้, TV14” 4 channels, 2562

ภาพที่ 74 พิสนท์ สุวรรณภักดี, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content1),
 ฝ้ายาง, น้ำ, อะคริลิค, เฟอร์นิเจอร์ไม้, TV14” 4 channels, 2562

ภาพที่ 75 พิสนท์ สุวรรณภักดี, "คีวีโดซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย"(content1),
 ใฝ่ย่าง, น้ำ, อะคริลิค, เฟอร์นิเจอร์ไม้, TV14" 4 channels, 2562

ภาพที่ 76 พิสนท์ สุวรรณภักดี, "คีวีโดซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย"(content1),
 ใฝ่ย่าง, น้ำ, อะคริลิค, เฟอร์นิเจอร์ไม้, TV14" 4 channels, 2562

Content 2: ส่วนของข้อมูลจากประวัติศาสตร์

- 1) เครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท Technics M205, mini amp และหูฟัง
- 2) เทปคาสเซ็ทในกรอบไม้วางเรียงหน้าปกพิมพ์ดิจิทัลเป็นรูปพอกับแม่ ฟังละ
25 ม้วน
- 3) เฟอร์นิเจอร์ไม้
- 4) TV 14"

ภาพที่ 77 พิสูจน์ สุวรรณภักดี, "คิวไลซ์ / ไร์สำนัก: สูญและล่มสลาย"(content2),
เฟอร์นิเจอร์ไม้, ไม้, TV14", เครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท, เทปคาสเซ็ท 50 ม้วน, 2562

Content 3: ภาพสะท้อนอนาคต

- 1) Projection 2 จอ
- 2) เก้าอี้ไม้ทรงเก่า
- 3) TV14"

ภาพที่ 78 พิสนท์ สุวรรณภักดี, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content3),
Projection 2 Channels, แก้วอีไม้, TV14”, 2562

ภาพที่ 79 พิสนท์ สุวรรณภักดี, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content3),
Projection 2 Channels, แก้วอีไม้, TV14”, 2562

3.3.3.3 การนำเสนอความคืบหน้าของผลงานในระยะที่ 3 ต่อคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพที่ 80 ภาพการนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ

- ประการที่ 1 การการจัดวางพื้นที่จัดวางผลงานควรให้เกิดอารมณ์ร่วม
- ประการที่ 2 มีการจัดวาง TV น้อยไปไม่สมดุลกับพื้นที่
- ประการที่ 3 ลักษณะของน้ำที่ส่องสะท้อนควรมีการเคลื่อนไหว เพื่อให้ได้
อารมณ์ความรู้สึกมากกว่านี้
- ประการที่ 4 ลองเลือกใช้วัสดุอื่นเพื่อสร้างรูปทรงของชิ้นงานหลักให้น่าสนใจ
มากขึ้น

3.3.3.4 บทสรุปของการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 3

การทำผลงานชุด “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย” ได้พื้นที่ในการจัดงานที่กว้าง ทำให้ควบคุมพื้นที่การจัดวางได้ไม่ดีพอ การเลือกใช้วัสดุเพื่อสร้างสรรค์รูปทรงยังคงต้องพัฒนาขึ้นอีก ในผลงานชิ้นนี้ข้าพเจ้าได้ตกตะกอนแนวคิดเพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมกับคนดูและทฤษฎีความทรงจำ คือการสร้างพื้นที่ให้ผู้ชมตกอยู่ในห้วงของเวลาในเนื้อหาที่มีลักษณะการตีความที่สามารถยืดโยงไปถึงการยืนอยู่ระหว่างอดีต ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแนวคิดนี้ข้าพเจ้าได้ค้นพบจากการทำงานมาตลอด 3 ชุด เพื่อนำไปพัฒนาต่อในผลงานชุดที่ 4 ซึ่งเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ ให้มีความสมบูรณ์แบบในแง่ทฤษฎีวิชาการและการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์

3.4 สรุป

ผลงาน “ศิริไลซ์ ไร่สำนึก” ได้ถูกพัฒนาต่อยอดแนวคิดเป็นผลงานทางทัศนศิลป์ถึง 3 ชุด และมีความตั้งใจว่าจะพัฒนาเป็นวิทยานิพนธ์ในชุดที่ 4 จากแนวคิดที่เริ่มมาจากความสะเทือนใจของครอบครัวในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจช่วงปี พ.ศ.2540 ได้ต่อยอดไปสู่ทฤษฎีความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกก่อนจะผลิตผลงานที่มีส่วนประกอบของวัตถุสำเร็จรูป วัสดุเก็บตก ภาพเคลื่อนไหวและการจัดวางในพื้นที่ทางศิลปะ ตลอดจนหลายภาคการศึกษาจากการแนะนำอย่างเข้มขันของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิได้พัฒนาแนวคิดที่เป็นจินตนาการในแบบร่างให้ชิ้นงานมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสู่การจัดวางจริงบนพื้นที่ศิลปะ ซึ่งข้าพเจ้าได้เรียนรู้การสร้างความหมายและศักยภาพในการใช้วัตถุและวัสดุต่าง ๆ ที่มีผลทางความทรงจำผ่านผลงานแต่ละชุดที่ร่างแนวคิดอย่างในชุดแรก “ศิริไลซ์ ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” ที่ผลงานถูกจัดวางอย่างตรงไปตรงมา จนพัฒนาแนวคิดต่อยอดในชุดที่ 2 “ศิริไลซ์ ไร่สำนึก: สูญ” ได้มีพัฒนาการทางแนวคิดสะเทือนใจสู่การสร้างวัตถุทางศิลปะที่มีศักยภาพในเชิงสัญลักษณ์ และสิ้นสุดท้ายก่อนชุดวิทยานิพนธ์ “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย” นั้นได้เรียนรู้ศักยภาพการจัดวางและการมีส่วนร่วมกับผู้ชมในด้านความคิดความรู้สึก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ผลงานศิลปะนิพนธ์ชุด ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก ในบทนี้ได้นำผลงานศิลปะที่ได้พัฒนาตลอดระยะเวลาของการเรียนและการค้นคว้าอิสระจำนวน 4 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: กาลล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Collapse)
- ชุดที่ 2 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ (Civilization / Unconscious: Lost)
- ชุดที่ 3 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญและล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Lost and Collapse)
- ชุดที่ 4 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: เงาสะท้อนกาล (Civilization / Unconscious: A Reflection of the Time)

นำองค์ประกอบของวัสดุ สื่อและการจัดวางมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ เพื่อการถอดรหัสในเชิงของความหมายทางสังคมและระดับปัจเจกในชิ้นงานแต่ละชุด

4.1 ชุดที่ 1 ศิวไลซ์ / ไร้สำนึก: กาลล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Collapse)

แนวความคิดในการสร้างผลงานชุดแรกนี้ ผลงานถูกพัฒนามาจากชิ้นส่วนของความทรงจำ จากความทรงจำส่วนตัวของข้าพเจ้าที่ได้ประสบมาตั้งแต่กำเนิดจนถึงช่วงเหตุการณ์เศรษฐกิจล่มสลายปี พ.ศ.2540 ซึ่งในช่วงเวลาเหล่านั้นภาพที่ผู้คนทั่วไปจดจำภาพของประเทศไทยที่ค่อยๆ เติบโตก้าวเข้าสู่ความศิวิไลซ์อย่างก้าวกระโดด แต่เมื่อเศรษฐกิจพังทลายทุกอย่างก็เหมือนดับวูบ ความฟุ้งฝันของผู้คนอย่างไร้สำนึกสุดท้ายก็กลายเป็นบาดแผลเป็นความทรงจำในช่วงเวลาที่ยากลำบากของยุคสมัยนำมาสู่ความแหลกสลายของสังคมและสถาบันครอบครัวในท้ายที่สุด

เพื่อสะท้อนยุคสมัยข้าพเจ้าใช้ความสะเทือนใจส่วนตัวเป็นที่ตั้ง โดยริเริ่มสร้างเนื้อหาหลักมาจากการสร้างครอบครัวของพ่อกับแม่จนมันล่มสลายทางความสัมพันธ์และพื้นที่ทางความทรงจำ ผ่านการตีความเชิงสัญลักษณ์เพื่อสร้างผลงานทัศนศิลป์ที่มีความสะเทือนใจเป็นที่ตั้ง เป็นช่วงเวลาแต่กร้าวของครอบครัวก่อนข้าพเจ้าเติบโตเป็นวัยรุ่น ความทรงจำที่ฝังลึกเป็นภาวะความเจ็บปวดลึก ๆ ที่ยังคงอยู่ การสร้างสรรค์ผลงานนำไปเผชิญหน้ากับความทรงจำเหล่านั้นอีกครั้งกับช่วงเวลาแห่ง “กาลล่มสลาย”

ภาพความทรงจำจากพื้นที่ความสะเทือนใจร่วมในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจที่ถูกนำเสนอผ่านความสะเทือนใจส่วนตัว ผลงานริเริ่มโดยการสืบค้นและสร้างเรื่องราวจากความสัมพันธ์ของคนตัวเล็ก ๆ ในสังคมที่คือชีวิตรักของพ่อกับแม่ แม้จะมีความเป็นส่วนตัวแต่คนทั่วไปสามารถสัมผัสได้ เพราะประสบการณ์ความสัมพันธ์ในครอบครัวคือสิ่งที่คนทั่วไปมี การสร้างตัวละครที่เป็นเหมือนชีวิตคู่ที่ล่มสลายจึงเป็นเหมือนการสร้างโครงเรื่องโศกนาฏกรรมความรักที่เราสามารถเห็นได้ผ่านภาพยนตร์ นวนิยายและละคร แต่ผลงานทัศนศิลป์นั้นการนำเสนอจะไม่เหมือนสื่ออื่นซะทีเดียว ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่และเวลาของการชมผลงานของผู้ชมนั้นไม่ได้ถูกบังคับอยู่ในพื้นที่เพื่อรับรู้เรื่องราวทั้งหมด ดังนั้นจึงเป็นการประกอบสร้างของเรื่องราวที่กระจัดกระจาย และเป็นที่มาของแนวคิดส่วนสำคัญของผลงานคือแนวคิดการประกอบสร้างทางความทรงจำ ลักษณะการนำเสนอความทรงจำหรือการนำผู้ชมเข้าสู่ความทรงจำนั้นจึงถูกหยิบยืมกลวิธีการประพันธ์วรรณกรรมประเภทกระแสสำนึก (stream of consciousness) ที่ภาพความทรงจำนั้นจะถูกบอกเล่ากระจัดกระจายคล้ายการนึกย้อนและผู้ชมสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบสร้างทางความทรงจำด้วยตัวเอง จากกลวิธีการประพันธ์ปรับเปลี่ยนสู่กลวิธีการสร้างสุนทรียะผ่านงานศิลปะนั้น ได้นำความทรงจำมาประกอบสร้างใหม่ด้วยวิธีการนำเสนอที่สอดประสานความหมายด้วยการสร้างภาพเคลื่อนไหว วัตถุสำเร็จรูป วัสดุเก็บตกและการหยิบยืมมาจากสื่อในยุคนั้น ค้นหาและจัดวาง

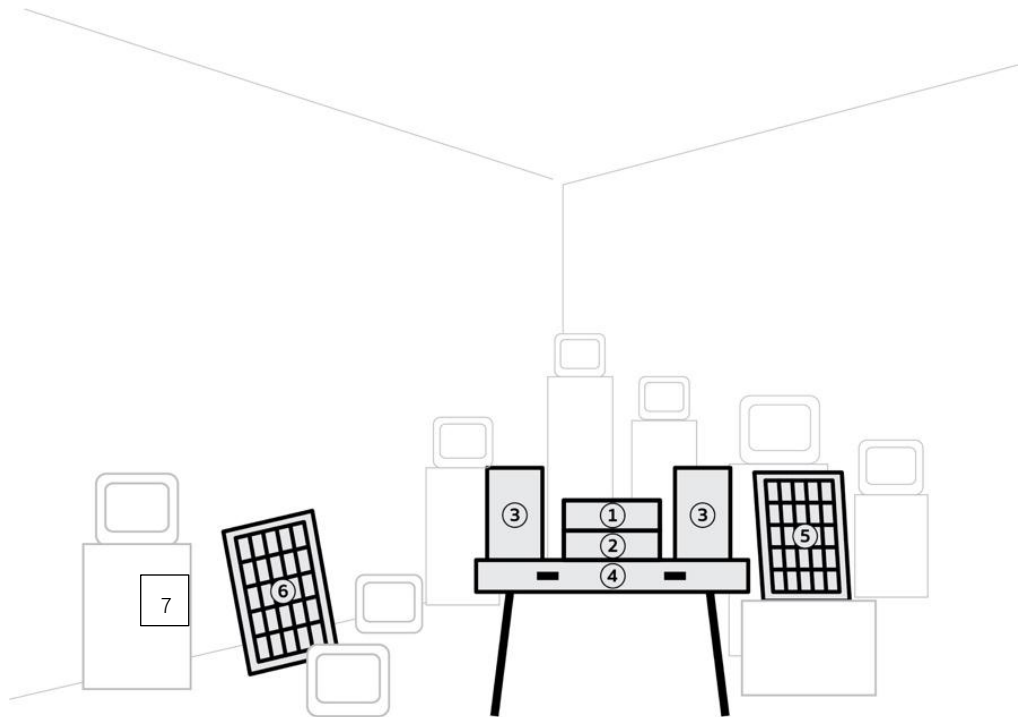
วัตถุจากอดีตให้สอดคล้องประสานกับภาพเคลื่อนไหว เสียงและแสง ผู้การนำพื้นที่ความทรงจำมา นำเสนอผ่านพื้นที่ทางศิลปะ รายละเอียดการสร้างสรรคผลงานในชุดนี้จะถูกแบ่งอธิบายเป็น ลักษณะของรูปแบบการนำเสนอและการสร้างความหมายในองค์ประกอบของการนำเสนอและ เนื้อหาในผลงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก : กาลล่มสลาย ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 เนื้อหาหลัก ๆ ดังนี้

- เนื้อหาที่ 1 วัตถุในความทรงจำ
- เนื้อหาที่ 2 ภาพยนตร์ผ่านโทรทัศน์จอแก้ว 14 นิ้ว
- เนื้อหาที่ 3 เสียงจากอดีตในเทพาคาสเซ็ท

โดยในที่นี้จะขอแบ่งวิเคราะห์ลักษณะของวัตถุ วัสดุ ภาพเคลื่อนไหว และการจัดวางตาม หัวข้อเนื้อหาข้างต้นเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจในชิ้นงานด้วยการแบ่งเป็นส่วน ๆ ตามแนวคิดของการ นำเสนอเนื้อหาในผลงาน

4.1.1 วิเคราะห์วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในชิ้นงานกับแนวคิดของ ความทรงจำ

การประกอบสร้างในส่วนของความทรงจำนั้น ข้าพเจ้าได้ค้นหาวัตถุที่มาจากอดีตเพื่อการ สร้างความหมายร่วมและความหมายเฉพาะตน โดยวัตถุที่เลือกนั้นจะมีส่วนเชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์และความทรงจำส่วนตัวเป็นหลัก แต่เชื่อว่าวัตถุเหล่านั้นจะมีความหมายจำเพาะ หากแต่เป็นวัตถุล่องสมัย ที่ผู้คนร่วมสมัยสัมผัสได้ในแง่ความคิดและสุนทรีย์ะในความคิดคำนึงถึง วัตถุนั้น ๆ ในที่นี้จึงขอวิเคราะห์และจำแนกลักษณะวัตถุจากอดีตตามแนวคิดของความทรงจำร่วม และความทรงจำระดับปัจเจกด้วยการวิเคราะห์ลักษณะสัญลักษณ์ในตัวของวัตถุที่แทนยุคสมัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 81 ภาพร่างแสดงการจัดวางผลงาน ศิลปิน / ไร่ม่านิก : กาลล่มสลาย

ตารางที่ 7 ตารางแสดงการวิเคราะห์วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในงาน ศิลป์ / ไร่
 สำนัก: กาลล่มสลาย

หมายเลข	การนำเสนอ/วัสดุ	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
1	เครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท Technics m205 (1984 / พ.ศ.2527)	เป็นรุ่นในความทรงจำ และปี เกิดของข้าพเจ้า	ชุดเครื่องเล่นสเตอริโอวิทยุ-เทป เป็นที่นิยมก่อนการเข้ามาถึงของ ยุคดิจิทัลและล่มสลายในที่สุด
2, 3	เครื่องขยายเสียง Technics SA-120 (1984 /พ.ศ.2527)		
4	เฟอร์นิเจอร์ไม้	เป็นวัตถุในความทรงจำ	เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่บ่งบอกถึงความ ย้อนยุค
5	เทปคาสเซ็ท 25 ม้วน: ประกอบกันเป็นรูปแม่	วัตถุทางความทรงจำที่ให้ความ บันเทิงภายในครอบครัว	เป็นแถบบันทึกเสียงซึ่งเป็นที่นิยม ในช่วงปี พ.ศ.2520-2549
6	เทปคาสเซ็ท 25 ม้วน: ประกอบกันเป็นรูปพ่อ		
7	โทรทัศน์สีจอแก้วระบบ CRT 14 นิ้ว	เป็นลักษณะของโทรทัศน์ใน ความทรงจำของครอบครัว	โทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมในครัวเรือน ระหว่างช่วงปี พ.ศ.2520-2549

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าชิ้นงานนั้นล้วนถูกประกอบสร้างจากวัตถุสำเร็จรูปที่มาจากอดีต ในที่นี้วัสดุเทปคาสเซ็ทนั้นด้วยตัวของมันเองอาจจะเป็นลักษณะของวัตถุสำเร็จรูปที่มาจากโรงงาน แต่เมื่อถูกนำมาอัดทับด้วยเสียงสัมภาษณ์ เสียงข่าว เสียงโฆษณาแล้วนั้นจึงกลายเป็นวัสดุเก็บตกเพราะได้กลายสภาพผ่านการเลือกใช้และสะท้อนความทรงจำเฉพาะตนและอารมณ์ของศิลปิน

4.1.2 วิเคราะห์ภาพยนตร์และสื่อที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ

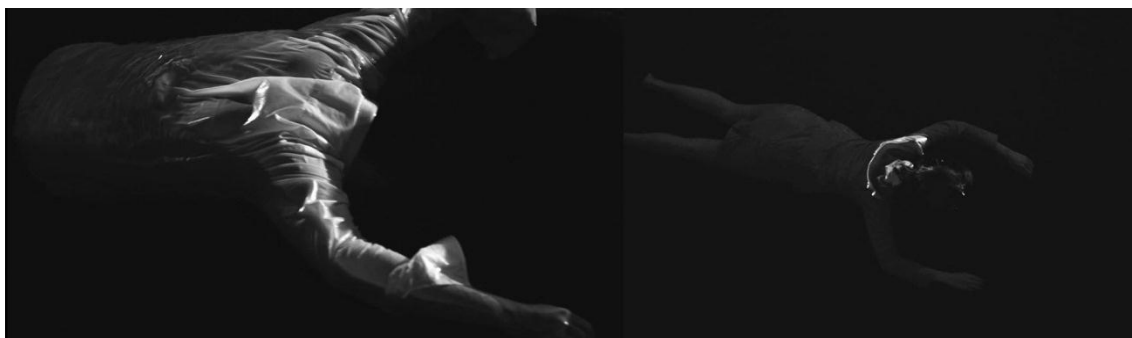
ภาพยนตร์และสื่อภาพเคลื่อนไหวในผลงานชุดนี้ ได้นำสื่อภาพเคลื่อนไหวใน 2 ลักษณะ ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำใหม่และภาพจากข่าว นำมาจัดวางและสื่อความหมายร่วมกัน โดยจะมีรายละเอียดและการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

เนื้อหาในภาพยนตร์ชุดที่ 1 ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำใหม่มี 2 เรื่องราวคือภาพยนตร์ ที่ตีความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพ่อและแม่บนพื้นที่ความทรงจำ การนำเสนอเป็นการตีความเรื่องราวของพ่อกับแม่ไปสู่ช่วงเวลาที่ความรักเป็นความรักในอุดมคติ คือวัยหนุ่มสาว ตัวละครหลักจึงเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นวัยรุ่นตอนปลายเกิดโศกนาฏกรรมเรือล่ม ซึ่งลักษณะของเรื่องราวให้เกิดขึ้นบนเรือเพราะเรือเป็นการอุปมาถึงการเปรียบเทียบของคนไทยที่บอกว่าความรักคือการ “ลงเรือลำเดียวกัน” แต่ในเรื่องราวกลับล้มสลายเป็นโศกนาฏกรรมที่เปรียบเปรยกับชีวิตจริงของพ่อกับแม่ที่ชีวิตคู่ล่ม ส่วนผืนน้ำอันดำมืด คือความทรงจำในหัวเวลานั้นของข้าพเจ้า เมื่อนึกย้อนที่ไร ความรู้สึกที่นึกถึงคือความว่างเปล่ามีดมน

ภาพที่ 82 ภาพนิ่งแสดงเรื่องราวของภาพยนตร์ที่ตีความมาจากชีวิตรักพ่อกับแม่

อีกเรื่องราวคือ ภาพของชายนักธุรกิจและพนักงานหญิงสาวที่ตายลอยบนสายน้ำอันดำมืดผืนเดียวกัน ซึ่งผลงานชิ้นนี้ถูกตีความมาจากภาพการฆ่าตัวตายและการประท้วงของพนักงานที่ถูกปลดตามหน้าหนังสือพิมพ์และข่าวในโทรทัศน์ภาคค่ำ

ภาพที่ 83 ภาพนิ่งแสดงเรื่องราวของภาพยนตร์ที่ตีความมาจากบรรยากาศโศกนาถกรรมเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจล่มสลาย พ.ศ.2540

เนื้อหาในภาพยนตร์ชุดที่ 2 ภาพข่าวในโทรทัศน์ในช่วงปี 2540 ซ้ำพเจ้าหยิบภาพฟุตเตจข่าวเหตุการณ์ของนักธุรกิจยิงตัวตายในตลาคหุ้่นหลังประกาศเงินบาทลอยตัว พ.ศ.2540 ซึ่งเหมือนเป็นภาพจำในโศกนาถกรรมของยุคนั้น

จากผลงานภาพเคลื่อนไหวทั้ง 2 ลักษณะสามารถนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกผ่านการวิเคราะห์ในเชิงสัญลักษณ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงการวิเคราะห์สื่อที่นำมาใช้ประกอบสร้างกับแนวคิดความทรงจำ

การนำเสนอ/วัสดุ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
ชื่อภาพเคลื่อนไหว	ภาพ		
Video 1: ความตายของนักธุรกิจชาย ความยาว 3 นาที (loop)	 ภาพที่ 84 ภาพจาก video 1	ภาพจำของนักธุรกิจที่ฆ่าตัวตายผ่านโทรทัศน์ในช่วงปี พ.ศ.2540	เศรษฐกิจล่มสลาย นักธุรกิจฆ่าตัวตาย

การนำเสนอ/วัสดุ		ความทรงจำระดับ ปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
ชื่อภาพเคลื่อนไหว	ภาพ		
Video 2: ความตาย ของพนักงานสาว ความยาว 3 นาที (loop)	 ภาพที่ 85 ภาพจาก video 2	ภาพจำจากการประท้วง ค่าแรงของพนักงานที่ นำเสนอผ่านโทรทัศน์ ในช่วงปี พ.ศ.2540	เศรษฐกิจล่มสลาย คนตก งาน องค์กรเลิกกิจการ ไม่ มีเงินจ่ายค่าจ้าง
Video 3: ล่ม ความ ยาว 3 นาที (loop)	 ภาพที่ 86 ภาพจาก video 3	ภาพจากความทรงจำสู่ การสร้างตัวละครหนุ่ม สาวแทนพ่อกับแม่ อุปมาถึงความสุขของ ความรักในวัยหนุ่มสาว ช่วงต้นปี พ.ศ.2520 ที่ ต้องล่มสลายในช่วง ปี พ.ศ. 2540	เรื่องราวละครโทรทัศน์โคก นาถกรรมความรัก
Video 4: โศกนาถ กรรม ความยาว 2 นาที (loop)	 ภาพที่ 87 ภาพจาก video 4	ภาพจำความสะเทือนใจ ในโทรทัศน์ของข้าพเจ้า ในวัยเด็ก	ข่าวสะเทือนใจในช่วง เศรษฐกิจตกต่ำ

4.1.3 วิเคราะห์เสียงจากเทปคาสเซ็ทที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ

การเลือกวิธีการบันทึกเสียงผ่านเทปคาสเซ็ทนั้น เนื่องจากวัสดุเทปคาสเซ็ทในแง่ของคนทั่วไปในปี พ.ศ.2520 – 2540 ถือเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างสูง ก่อนจะเสื่อมความนิยมจากกระแสหลักหลังยุคเศรษฐกิจล่มสลาย พ.ศ.2540 สัญลักษณ์ของสื่อชนิดนี้คือสัญลักษณ์ความรุ่งเรืองและล่มสลายของธุรกิจเพลงระลอกใหญ่ในประวัติศาสตร์ ในแง่การใช้งานนั้น การเล่น การบันทึกซ้ำ เปรียบเสมือนการเล่นซ้ำความทรงจำ และการสร้างความทรงจำใหม่จากการบันทึกผ่านวัตถุเทปคาสเซ็ท การสร้างปกเป็นรูปพ่อกับแม่ที่ถูกประกอบขึ้นก็เหมือนกับการสร้างนัยยะขึ้นส่วนของความทรงจำของคนสองคนที่ถูกประกอบขึ้นอีกครั้งบนพื้นที่ปัจจุบัน ก่อนจะแตกสลายเมื่อถูก

หยิบไปฟังและภาพไม่สมบูรณ์ การนำเสนอเนื้อหาในเทปคาสเซ็ทสามารถวิเคราะห์ในแง่สัญลักษณ์ของความทรงจำได้ดังตาราง ต่อไปนี้

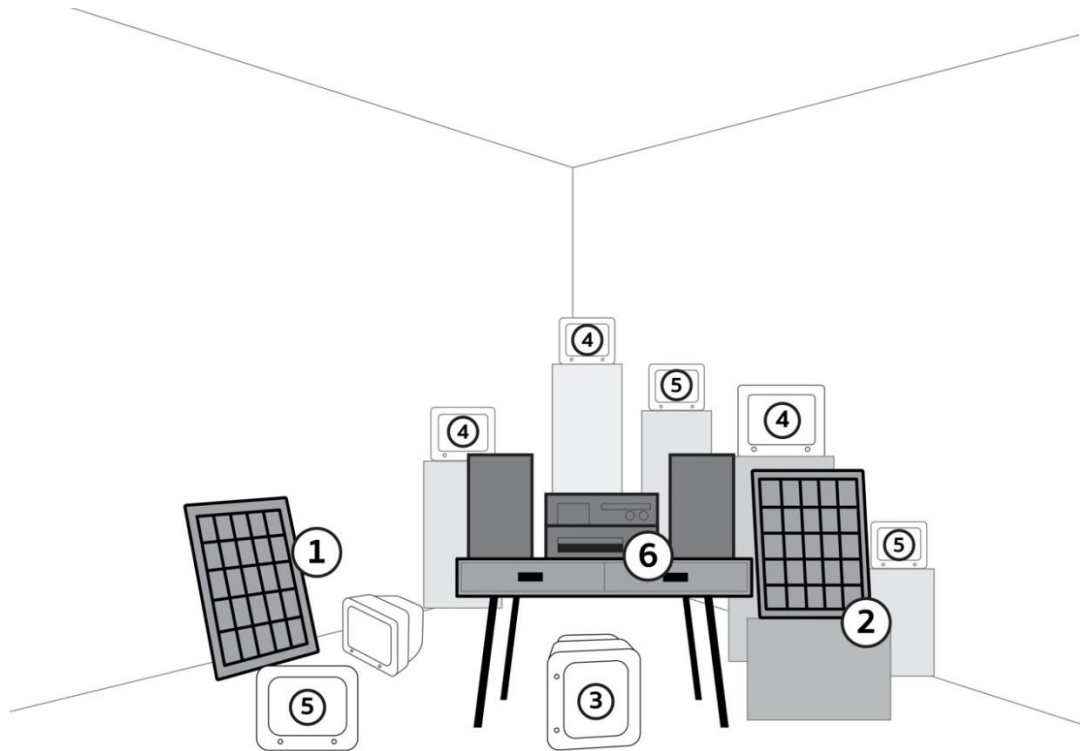
ตารางที่ 9 ตารางแสดงการวิเคราะห์เสียงที่ถูกบันทึกกับแนวคิดความทรงจำ

การนำเสนอ/วัสดุ	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วมในสังคม
TAPE A: เรื่องเล่าของแม่ (10 นาที)	ความเป็นมาของพ่อกับแม่ก่อนชีวิตคู่จะจบลงพร้อมกับยุคเศรษฐกิจล่มสลาย	เรื่องเล่าสะท้อนใจของครอบครัวหนึ่งที่ชีวิตครอบครัวล่มสลายในช่วงเงินบาทลอยตัว พ.ศ.2540
Tape B: วิเคราะห์ข่าว เศรษฐกิจ การเมืองจากปี พ.ศ.2530 - 2540 (20 นาที)	เสียงบรรยายภาคในช่วงที่ครอบครัวแตกแยก	ข่าววิเคราะห์สังคมและเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ.2540
Tape C: โฆษณาคัดสรรที่แสดงออกถึงยุคสมัยระหว่างปี พ.ศ.2527 - 2540	เสียงของครอบครัวที่สมบูรณ์แบบที่หลายคนอยากเป็น แต่ในความเป็นจริงกลับตรงข้าม	ยุครุ่งเรืองของการโฆษณา
Tape D: เสียงเงียบ	ใช้แทนความหมายของพ่อที่ความสัมพันธ์ได้หายไปหลังจากเกิดเหตุการณ์ครอบครัวล่มสลายในช่วงปี พ.ศ.2540	เสียงเงียบ
Tape E-K: บทเพลงจากปี 2525-2540	บทเพลงในความทรงจำจากจุดเริ่มต้นครอบครัวจนล่มสลายในปี พ.ศ.2540	บทเพลงจากปี 2525-2540

4.1.4 การจัดวางและการสื่อความหมาย

การจัดวางและการนำเสนอผลงาน ศิลวไลซ์ / ไร้สำนึก: กาลล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Collapse) นั้น ถูกจัดวางอย่างกระจัดกระจายตามแนวคิดของชิ้นงาน คือการประกอบสร้างความทรงจำ เมื่อผู้ชมเข้ามาสู่พื้นที่การแสดงจะพบกับเครื่องเสียงเก่าและสามารถหยิบฟังเสียงพร้อมทั้งชมภาพบนจอ TV ที่กระจัดกระจายในความมืด เกิดการประกอบสร้างทางความทรงจำผ่านการฟังและการชม ซึ่งรายละเอียดการจัดวางสามารถนำมาอธิบายได้ดังต่อไปนี้

- ตำแหน่งที่ 1 ภาพเทปคาสเซ็ทรูปพ่อถูกจัดวางบนพื้นที่ด้านซ้ายของห้อง พร้อมทั้งมี TV ที่ไร้สัญญาณหันเข้าหา แสดงถึงความมืดมนหนทางของหัวหน้าครอบครัวต่อเหตุการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้น
- ตำแหน่งที่ 2 ภาพเทปคาสเซ็ทรูปแม่ถูกจัดวางไว้พื้นที่ด้านขวาใกล้ชุดเครื่องเสียง เพราะในการทำงานชุดนี้แม่คือคนเดียวที่ยอมให้สัมภาษณ์และพูดถึงเรื่องนี้ พร้อมทั้งจัดวาง TV ที่วิดีโอเป็นภาพดวงตาของตัวละครแม่ที่กำลังร้องไห้ ภาพถูกทำให้เชื่องช้า
- ตำแหน่งที่ 3 ภาพข่าวสะเทือนใจในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ถูกจัดวางไว้ใต้โต๊ะ จอภาพเอียงคล้ายตกมาจากที่สูง แสดงถึงความสะเทือนใจของคนทั่วไปที่เกิดขึ้น
- ตำแหน่งที่ 4 ภาพของภาพยนตร์ที่ดีความมาจากชีวิตคู่ที่ล่มสลายของพ่อกับแม่ที่ฉายอยู่ใน TV และถูกจัดวางอยู่ภายในพื้นที่ ผู้ชมต้องมองลึกลงไปถึงจะเห็นรายละเอียดของภาพและเรื่องราว
- ตำแหน่งที่ 5 ภาพของภาพยนตร์ความตายของนักธุรกิจชายและพนักงานหญิงฉายอยู่ใน TV และถูกจัดวางไว้ด้านหน้ารายล้อม TV ที่ฉายภาพยนตร์ที่ดีความสะเทือนใจในชีวิตคู่ของพ่อกับแม่
- ตำแหน่งที่ 6 ภาพของเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเสียงในการเล่นเนื้อหาความทรงจำจากเทปคาสเซ็ท ซึ่งถูกจัดวางไว้หน้าสุดและสภาพแสงที่สว่างสุดของชิ้นงาน เพื่อให้เป็นพื้นที่แรกที่ผู้ชมสามารถเดินมาชมมาฟังเพื่อรับข้อมูลทางความทรงจำ

ภาพที่ 88 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่
 พิสนท์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก : กาลล่มสลาย, Installation,
 เครื่องเสียง เพอร์นิเจอร์ไม้ เทปคาสเซ็ท โทรทัศน์ 14", พ.ศ.2560

หลังจากเปิดพื้นที่ให้คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิเข้าชมก็พบความยากของการมีส่วนร่วมกับ
 ชี้นำงาน รวมไปถึงการจัดวางที่ไม่สามารถสื่อความหมายต่อผู้ชมได้ดีพอ ผลงานชิ้นนี้จึงต้องนำกลับไป
 ปรับปรุงและต่อยอดแนวคิดเพื่อสร้างผลงานชุดต่อไปที่นำเสนอแนวคิดทางความทรงจำให้มีความคม
 คายยิ่งขึ้น

4.2 ชุดที่ 2 คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ (Civilization / Unconscious: Lost)

ภาพที่ 89 พิณสิทธิ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ, TV14", Video Installation, ไม่ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561

ผลงานชุด “คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ” เป็นผลงานที่คิดค้นต่อยอดจากผลงาน “คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: กาลล่มสลาย” โดยเนื้อหาของชิ้นงานต่อยอดมาจากความสะเทือนใจหลังจากช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีพ่อแม่หย่าขาดกันอย่างเด็ดขาด โดยแม่ย้ายไปทำงานที่ต่างจังหวัด พ่อตกงานอยู่บ้านกับข้าพเจ้าเฝ้ามองบ้านที่ค่อย ๆ กลายเป็นของธนาคารเข้าไปทุกที ข้าพเจ้ากับน้องสาวก็แยกกันอยู่ ทั้งครอบครัวอยู่คนละทิศละทาง ความเป็นครอบครัวเป็นรอยร้าวที่แยกออกไปไม่หวนคืน ขณะที่ข้าพเจ้ากับพ่อเฝ้ามองบ้านที่เคยเป็นครอบครัวค่อย ๆ พังลงไปทุกทีตามดอกเบี๋ยที่พอกพูนขึ้น “ปลวก” ค่อย ๆ กัดกินบ้านอย่างช้า ๆ เสียงของปลวกกลายเป็นส่วนหนึ่งของคำคืนเมื่อ TV เครื่องเก่าดับเงียบไป ไฟที่กลางบ้านที่เหลือดวงเดียวก็ติดไม่ได้เต็มดวงนัก ความสะเทือนใจในช่วงเวลาเหล่านี้กลายเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานชุดนี้

ความคิดแรกที่ยากนำเสนอในผลงานชุดนี้คือร่องรอยของปลวก โดยได้พัฒนาและศึกษาการสร้างร่องรอยของปลวกหลายรูปแบบ การประกอบสร้างของภาพยนตร์ชุดใหม่กับภาพโฆษณา

เก่าที่นำมาตัดรวมกันเป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่ง การสร้างเสียงประกอบผลงานที่เป็นเสียงสัมภาษณ์ของแม่ เสียงโฆษณา เสียงเพลงที่กล่าวถึงบ้านในอุดมคติ และนิยายสารที่เป็นวัตถุดิบจากอดีตที่บันทึกความฟุ้งฝันของยุคสมัย ซึ่งผลงานชิ้นนี้นี้ย่นย่อเนื้อหาและองค์ประกอบที่ซับซ้อนจากงานชุดแรกให้มีความลงตัวผู้ชมสามารถเข้าถึงชิ้นงานได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งผลงานชิ้นนี้มีเนื้อหาที่ประกอบกัน 2 ส่วนแบ่งตามรูปแบบของสื่อและวัสดุ ดังนี้

- เนื้อหาส่วนที่ 1 ภาพยนตร์ผ่านจอแก้วและการฉายโปรเจคเตอร์ รวมไปถึงภาพโฆษณาที่สื่อถึงความเป็นครอบครัว ความเป็นบ้านและภาพแทนวิกฤติเศรษฐกิจ
- เนื้อหาส่วนที่ 2 วัสดุและวัตถุจากความทรงจำ

4.2.1 วิเคราะห์ภาพยนตร์และสื่อที่นำเสนอในชิ้นงานกับแนวคิดของความทรงจำ

ในส่วนของภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่กับสื่อจากอดีตจะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน แต่เมื่อนำมาจัดวางรวมกันจะสร้างความหมายใหม่ในแง่ของความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจก ซึ่งในที่นี้จะขอแบ่งวิเคราะห์ตามเนื้อหาดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ลักษณะของภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นใหม่กับแนวคิดความทรงจำ

ตารางที่ 10 ตารางวิเคราะห์ภาพยนตร์ในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ” กับแนวคิดความทรงจำ

การนำเสนอ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ชื่อภาพเคลื่อนไหว	ภาพ		
Video 1: ตัวละครแม่	 ภาพที่ 90 ภาพชุดที่ 2 video 1	ภาพตัวละครแม่ที่ปลวกกำลังกัดกิน แทนความรู้สึก ความทรงจำที่ยังกัดกินแม่อยู่จนทุกวันนี้	ภาพตัวละครผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่ที่ระบุไม่ได้ ถูกปิดตา ถูกขังอยู่ในความมืดขณะที่ภาพมีร่องรอยที่ค่อย ๆ กัดกิน
Video 2: ตัวละครลูกชาย	 ภาพที่ 91 ภาพชุดที่ 2 video 2	ภาพแทนตัวละครข้าพเจ้าในอดีตตอนปี พ.ศ.2540 แทนความรู้สึกที่ยังติดอยู่จากความล้มสลายของครอบครัว ร่องรอยรอยที่เกิดขึ้นคอยกัดกินอย่างเชื่องช้า	ภาพตัวละครเด็กผู้ชายอยู่ในพื้นที่เดียวกับตัวละครก่อนหน้า ถูกปิดตา คล้ายถูกทิ้งเอาไว้ในความมืด

การนำเสนอ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ชื่อภาพเคลื่อนไหว	ภาพ		
Video 3: ตัวละครลูกสาว	 <p>ภาพที่ 92 ภาพชุดที่ 2 video 3</p>	ภาพแทนตัวละครของน้องสาวที่ประสบความสำเร็จปวดเช่นกันแม้จะเติบโตในยุคหลังของปัญหาจากปี พ.ศ.2540	ภาพตัวละครเด็กผู้หญิงที่อยู่ในลักษณะเดียวกับเด็กผู้ชาย
Video 4: ตัวละครพ่อ	 <p>ภาพที่ 93 ภาพชุดที่ 2 video 4</p>	ภาพแทนตัวละครพ่อ ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่สามารถหลุดออกจากความผิดพลาดจากวิกฤติการณ์ครั้งนั้นได้ ติดอยู่ในห้องที่มีดมมรั้งไว้ทางออก มีแสงแต่เพียงน้อย	ภาพตัวละครชายหนุ่มในห้องที่มีดมมรั้งพยายามแสวงหาทางออก แต่ผ้าปิดตาทำให้หาทางออกยากกว่าเดิม

4.2.1.2 ลักษณะของภาพยนตร์โฆษณา ภาพข่าว ฟุตเตจบรรยากาศ ปี พ.ศ.2540 ที่หยิบยืมมาเพื่อสร้างความหมายเกี่ยวกับความทรงจำและความทรงจำส่วนตัว

ภาพที่ 94 ภาพนิ่งแสดงภาพของโฆษณา ข่าวและฟุตเตจจากภาพยนตร์ช่วงปี พ.ศ.2540 ที่นำมาใช้ในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ”

ตารางที่ 11 ตารางแสดงการวิเคราะห์วิธีตีโอโฆษณาที่ปรากฏในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ” กับแนวคิดความทรงจำ

การนำเสนอ	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ภาพของโฆษณา ข่าวและฟุตเตจจากภาพยนตร์ช่วงปี พ.ศ.2540	เป็นภาพโฆษณาในความทรงจำ ที่ดำเนินอยู่บนบรรยากาศความทรงจำที่บ้านกำลังจะโดนยึดจากรถนาคาร	ภาพโฆษณาและข่าวที่สะท้อนยุคสมัย ความสะเทือนใจ และกระแสสังคมรัดเข็มขัด ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจช่วงปี พ.ศ.2540
เสียงโฆษณานับถวเครดิต เครื่องดื่มหรือโฆษณาโครงการบ้านจัดสรร บทเพลงอุทิศที่เล่าเรื่องบ้านที่สมบูรณ์	เป็นความคิดสมัยนิยม ที่สร้างความอยากได้ อยากมีเหมือนโฆษณานั้น ทำให้ใช้จ่าย และใช้ชีวิตเกินตัวจนเกิดปัญหาครอบครัว เนื่องจากอยากเติบโตแบบก้าวกระโดด	โฆษณาสะท้อนการเติบโตของการใช้จ่ายของคนในสังคม ก่อนจะล่มสลายใน พ.ศ.2540

4.2.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์สำเร็จรูปและวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในชิ้นงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ” กับแนวคิดของความทรงจำ

ในผลงานชุดนี้รูปทรงปลวกกลายเป็นสัญลักษณ์หลักที่ต้องการสื่อสารให้การเปรียบเทียบสภาพของค่าเงินและดอกเบี้ยที่เต็มโตขึ้นโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นการออกแบบจึงให้ความสำคัญกับวัสดุที่จะหยิบมาใช้เพื่อสื่อความหมายเพื่อที่จะมีเนื้อหาในด้านของความทรงจำส่วนตัวและความทรงจำร่วม รวมถึงการประกอบสร้างด้วยวัสดุอื่น ๆ เพื่อสร้างความหมายร่วมกับชิ้นงานหลักและภาพเคลื่อนไหว ลักษณะของวัตถุประสงค์มีการสื่อความหมายในแง่ของความทรงจำ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ตารางแสดงภาพการวิเคราะห์วัตถุประสงค์และวัสดุในผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ” กับแนวคิดความทรงจำ

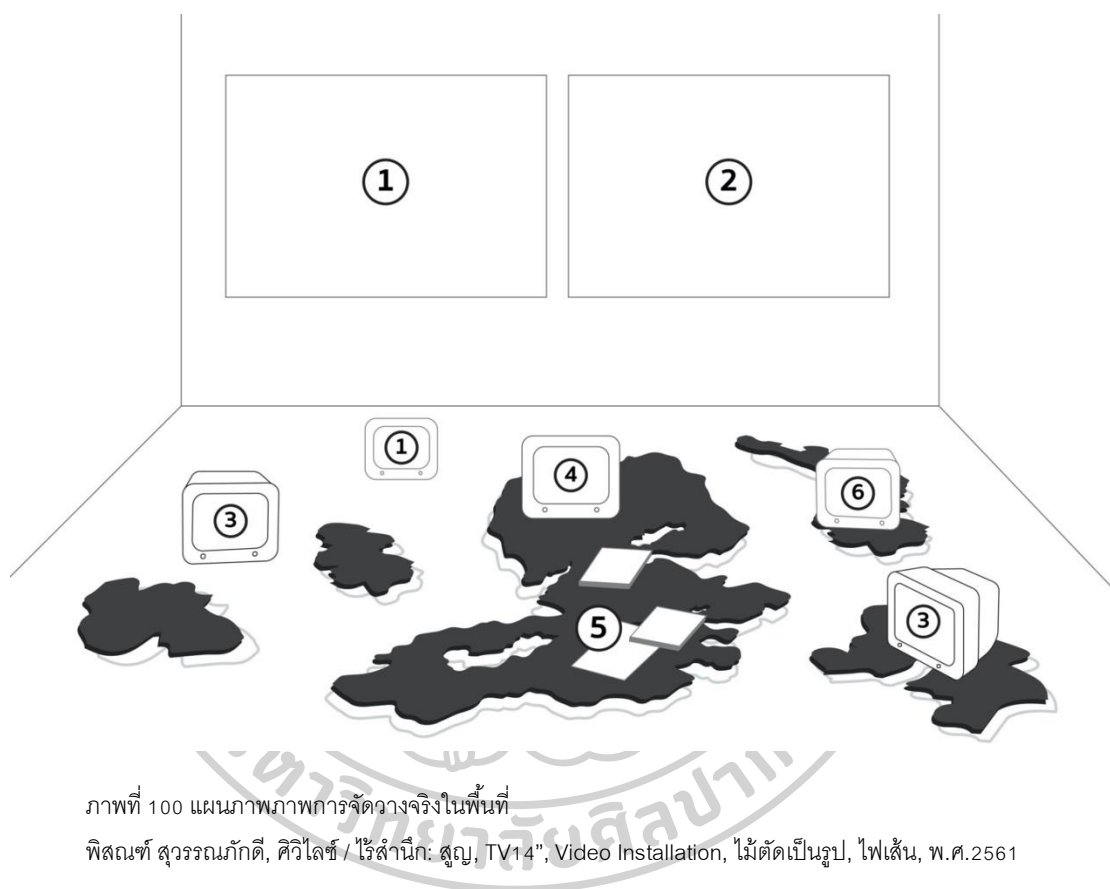
การนำเสนอ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ชื่อภาพ	ภาพ		
1. รูปทรงร่องรอยปลวกวัสดุเป็นตัดรูป ปูพื้นด้วยไม้แผ่นสีด่าง และแผ่นอะคริลิคตัดรูปอีก 5 ชิ้น	 <p>ภาพที่ 95 ภาพรูปทรงร่องรอยปลวกวัสดุเป็นตัดรูป</p>	เป็นร่องรอยปลวกจากพื้นบ้านไม้ ที่เป็นพื้นที่ในความทรงจำของข้าพเจ้า อีกนัยยะคือบาดแผลในความสัมพันธ์ของครอบครัว	ร่องรอยปลวกอาจจะเปรียบได้ถึงค่าเงินบาทที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจาก 30 จนทะลุ 50 บาทต่อดอลลาร์ โดยประชาชนไม่รู้ตัว หนี้พอกพูนขึ้นเท่าตัวทั้งนี้รวมและหนี้ครัวเรือน เป็นบาดแผลทางด้านเศรษฐกิจที่ยากจะลืม
2. ไฟเส้นตัดรูปทรงปลวก	 <p>ภาพที่ 96 ภาพไฟตัดรูปทรงปลวก</p>	แทนภาพไฟนีออนภายในบ้านที่เหลือนอยู่ดวงเดียว หลังเหตุการณ์ปี พ.ศ.2540 แทนความทรงจำความยากลำบากในช่วงเวลานั้น	เป็นแสงไฟของเมือง การสะท้อนของปัญหาของเมือง

การนำเสนอ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ชื่อภาพ	ภาพ		
3. โฉนดที่ดินซึ่งเป็นโฉนดที่คัดลอกมาจากโฉนดบ้านที่โดนยึดฉลุร่องรอยปลวก	 <p>ภาพที่ 97 ภาพโฉนดโดนปลวกกิน</p>	โฉนดบ้านข้าพเจ้าที่ถูกยึดร่องรอยสะท้อนภาพความทรงจำที่เจ็บปวดบนสถานที่อยู่อาศัยตอนเด็ก	โฉนดที่ดินที่ถูกทำลายด้วยปลวก
4. หนังสือแต่งบ้านยุคปี พ.ศ. 2540	 <p>ภาพที่ 98 หนังสือแต่งบ้านยุคปี พ.ศ. 2540</p>	นิตยสารแต่งบ้านที่พ่อชอบดู เป็นภาพบ้านในฝัน	นิตยสารเก่าที่ล้มตามไปในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยปี พ.ศ. 2540
5. นิตยสารคู่สร้างคู่สมปี พ.ศ. 2540 ฉลุรอยปลวก	 <p>ภาพที่ 99 นิตยสารคู่สร้างคู่สมปี พ.ศ. 2540 ฉลุรอยปลวก</p>	นิตยสารที่แม่ชอบอ่านและมักปลื้มกับดาราคู่ขวัญ	นิตยสารเก่าที่เลิกพิมพ์ไปแล้ว

จากวัสดุหลักอย่างร่องรอยปลวกนั้นสะท้อนภาพความทรงจำส่วนตัวชัดเจนกว่าภาพของความทรงจำส่วนรวม หรือแม้แต่วัตถุสำเร็จรูปอย่างนิตยสารเมื่อถูกนำมาฉลุรอยปลวกก็กลายเป็นวัสดุเก็บตกที่มีความหมายต่อความทรงจำระดับปัจเจกในทันใด หรือโฉนดที่ถูกเลือกมาก็เป็นวัสดุเก็บตกอย่างปฏิเสธไม่ได้

4.2.3 วิเคราะห์การจัดวางและการสื่อความหมาย

การจัดวางและการนำเสนอผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ” นั้นถูกประกอบสร้างระหว่างวัตถุ วัสดุและภาพเคลื่อนไหว ในการจัดวางเพื่อให้ผู้ชมมองเห็นวัตถุจากอดีต มองภาพเคลื่อนไหว ฟังเสียงจากอดีตและเสียงปลวกที่ลอดมาจากไม้ ซึ่งการจัดวางได้วางในระยะเวลาที่งานแต่ละชิ้นสามารถประกอบสร้างทางความหมายแก่ผู้ชมได้ ซึ่งอธิบายการจัดวางได้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 100 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่

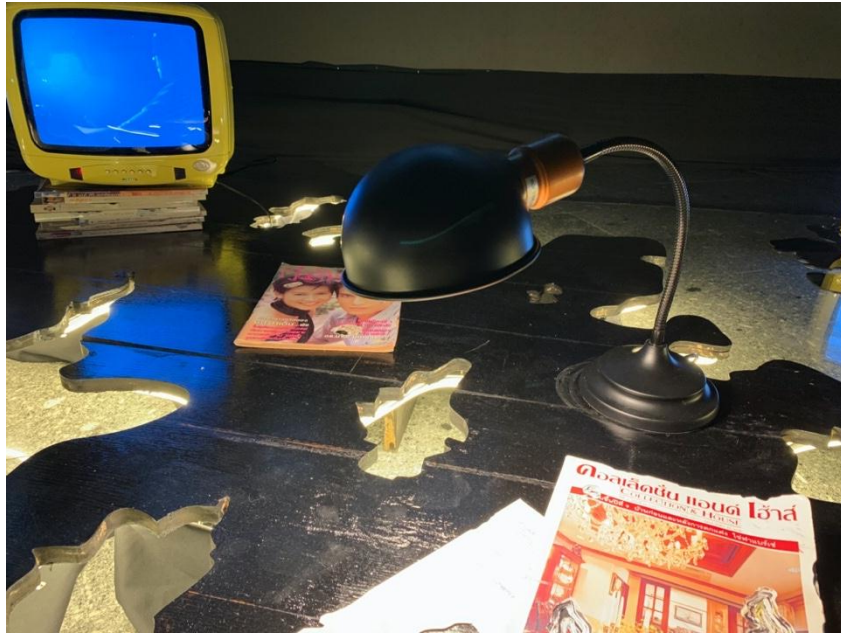
พิสนท์ สุวรรณภักดี, ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14", Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561

- ตำแหน่งที่ 1 และ 2 ภาพของตัวละครลูกชายลูกสาวที่เป็นตัวละครของข้าพเจ้ากับน้องถูกฉายด้วยโปรเจคเตอร์ขนาดใหญ่ เห็นวัตถุ วัสดุและภาพเคลื่อนไหวจากอดีต เพื่อจะสื่อความหมายถึงบาดแผลที่ยังคงติดอยู่กับคนรุ่นต่อไป
- ตำแหน่งที่ 3 ภาพตัวละครแม่กำลังโดนปลวกแทะจัดวางไว้โดยรอบพื้นที่นิทรรศการ ถูกนำเสนอบน TV14" และถูกวางบนอะคลิลิคตัดรูปรอยปลวกสีดำที่ส่องสะท้อนทั้งตัวของชิ้นงานและภาพของผู้ชมเพื่อให้เห็นถึงปัญหาจากอดีตที่ส่งต่อจนถึงปัจจุบัน

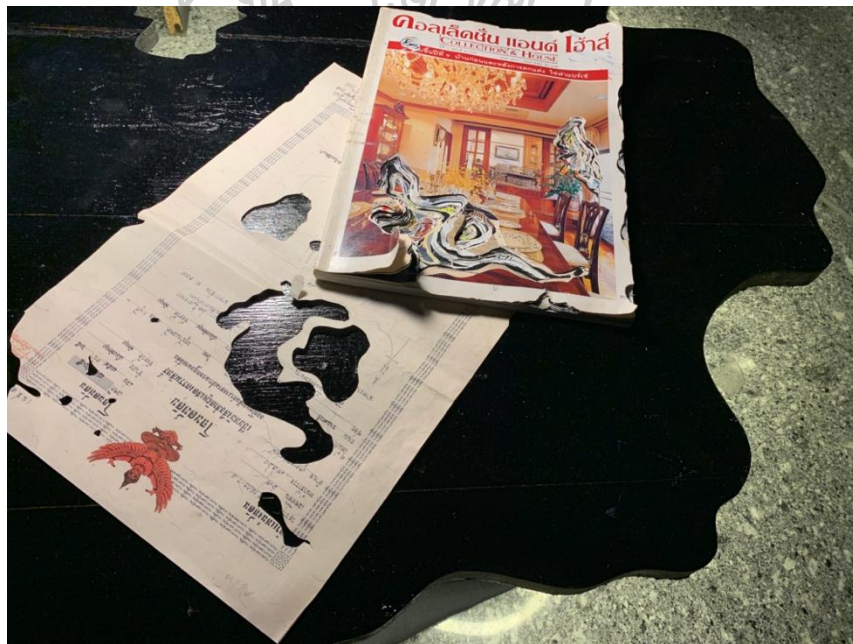
- ตำแหน่งที่ 4 ภาพตัวละครพ่อที่ถูกปิดตาอยู่ในห้องมืดมีแสงเพียงเล็กน้อยและกำลังหาทางออก ถูกจัดวางไว้กลางชิ้นงานและวางไว้บนวัสดุหลัก เพื่อสะท้อนความว้าววนอยู่กับบาดแผล กับอดีตจนยากที่จะก้าวต่อไป
- ตำแหน่งที่ 5 ภาพของวัสดุเก็บตกอย่างโดนดที่มีรอยปลวกและนิตยสารแต่งงานที่วางซ้อนกันอยู่ เพื่อประทศประชันถึงความสมบูรณ์แบบในสื่อและความผูกพันในชีวิตคนธรรมดา

ภาพที่ 101 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, สีวิไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญ, TV14", Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (3)

ภาพที่ 102 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ, TV14", Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (4)

ภาพที่ 103 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: สุญ, TV14", Video Installation, ไม้ตัดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (5)

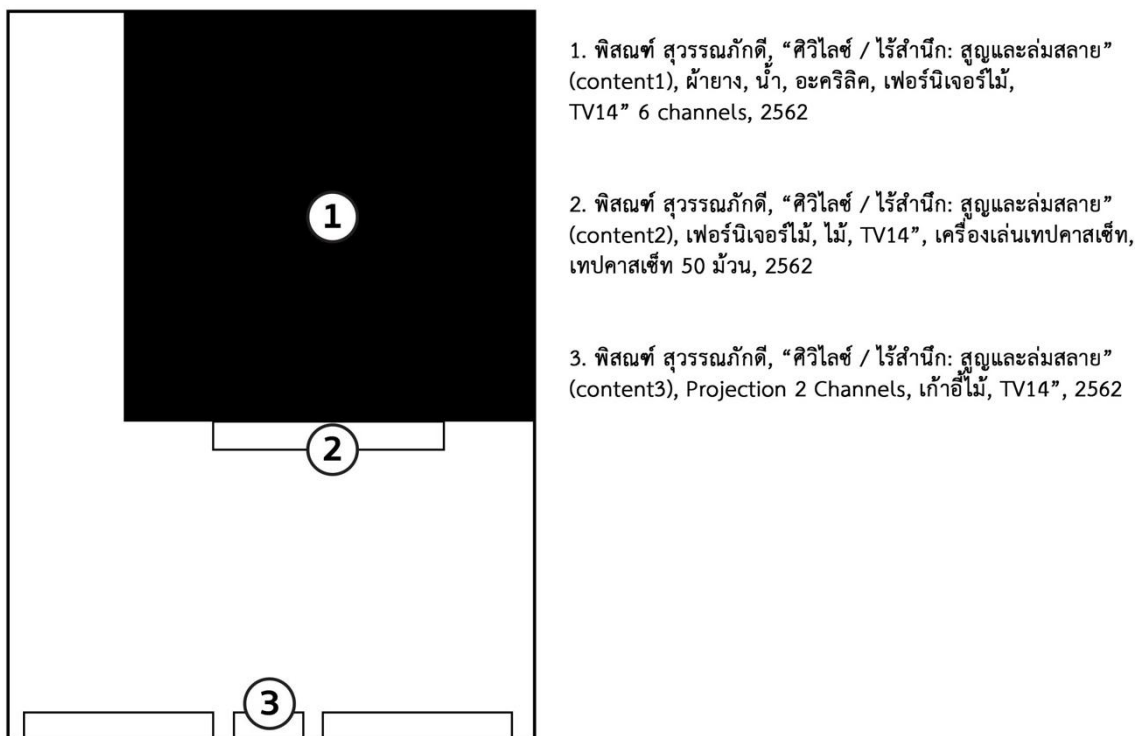

ภาพที่ 104 พิสนธ์ สุวรรณภักดี, คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญ, TV14"; Video Installation, ไม่ติดเป็นรูป, ไฟเส้น, พ.ศ.2561 (6)

4.3 ชุดที่ 3 คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญและล่มสลาย (Civilization / Unconscious: Lost and Collapse)

ในผลงานชุดที่ 3 ยังคงสะท้อนความสะเทือนใจส่วนตัวในช่วงเวลาที่สังคมเศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังจะล่มสลายในปี พ.ศ.2540 และยังยึดโยงแนวคิดความทรงจำร่วมของคนในสังคมและความทรงจำระดับปัจเจกบุคคลเช่นผลงานงาน 2 ชุดที่ผ่านมา แต่ผลงานชุดนี้ได้ถูกพัฒนาในการประกอบสร้างและนำเสนอชิ้นงานให้มีความคมคายลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะได้รับข้อเสนอแนะและคำวิจารณ์จากคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิต่อชิ้นงาน รวมไปถึงการพูดคุยกับผู้ชมในการรับชมผลงานเมื่อออกแสดง ซึ่งผลงานลำดับที่ 3 ชิ้นนี้เป็นชิ้นที่นำผลงานที่ผ่านมานำมาประกอบสร้างใหม่ ให้การจัดวางมีลักษณะที่สื่อความหมายถึงกันในพื้นที่ศิลปะที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิม และได้แบ่งเนื้อหาของการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

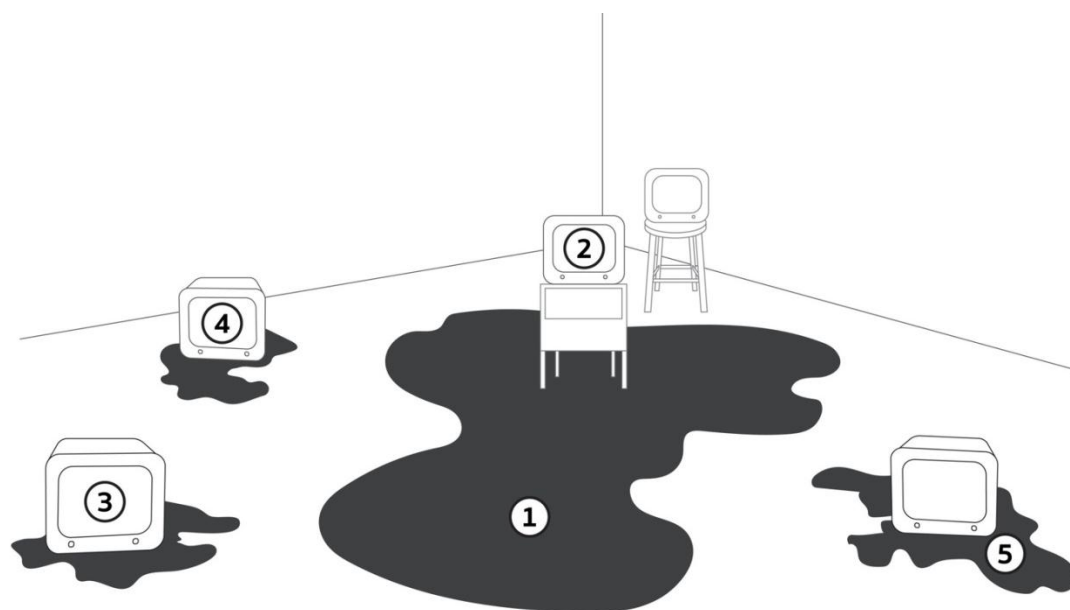
- เนื้อหาส่วนที่ 1 พื้นที่ของความทรงจำ
- เนื้อหาส่วนที่ 2 ข้อมูลประวัติศาสตร์
- เนื้อหาส่วนที่ 3 สะท้อนอนาคต

ภาพที่ 105 ภาพแผนผังแสดงการจัดวางชิ้นงาน

4.3.1 วิเคราะห์พื้นที่ความทรงจำกับแนวคิดความทรงจำ

ในพื้นที่ความทรงจำเป็นส่วนแรกของนิทรรศการที่ผู้ชมจะได้พบเห็น ส่วนของพื้นที่ทางความทรงจำนั้นจะถูกทำให้เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะมืด แต่จะเห็นแสงของ TV และแสงจากวัสดุสะท้อนจากชิ้นงาน พื้นที่ความทรงจำถูกสร้างให้เป็นพื้นที่จำเพาะ เป็นพื้นที่ที่สะท้อนมาจากความเจ็บปวดในความทรงจำ ซึ่งภายในพื้นที่ถูกประกอบสร้างจากอ่างน้ำรอยปลวกที่ส่องสะท้อนภาพยนตร์ที่สร้างมาจากชีวิตคู่ที่ล่มสลายของพ่อกับแม่ ซึ่งตัวภาพยนตร์ถูกนำมาจากผลงานชุดแรก “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: กาลล่มสลาย” มาปรับปรุงสื่อความหมายร่วมกับวัสดุที่เป็นเฟอร์นิเจอร์เก่า ภาพโฆษณาที่ถูกตัดต่อเพื่อสื่อความสะเทือนใจใหม่ อะคริลิคที่ส่องสะท้อนภาพจาก TV พร้อมด้วยเสียงสัมภาษณ์แม่และพ่อในช่วงเวลาที่ชีวิตครอบครัวล่มสลายและเสียงข่าวเศรษฐกิจโฆษณาจากช่วงเศรษฐกิจล่มสลายปี พ.ศ.2540 ทั้งหมดถูกพัฒนาอารมณ์และการสื่อความหมายด้วยการสร้างบรรยากาศให้คนดูเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายองค์ประกอบได้จากแผนภาพต่อไป

ภาพที่ 106 แผนภาพภาพการจัดวางจริงในพื้นที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณภูมิ, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content1),
 ใฝ่ยาว, น้ำ, อะคริลิค, เฟอร์นิเจอร์ไม้, TV14” 6 channels, 2562

ตารางที่ 13 ตารางแสดงรายละเอียดของการจัดวางและการวิเคราะห์แนวคิดความทรงจำใน
 ผลงานชุด ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย

การนำเสนอ		ความทรงจำระดับ ปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ตำแหน่ง	ภาพ		
ตำแหน่งที่ 1.1,2 TV บนเฟอร์นิเจอร์เก่า ถูกวางอยู่บนอ่างน้ำ ที่มีรูปทรงเป็น ร่องรอยในความทรงจำ	 ภาพที่ 107 ภาพผลงานชุดที่ 3#1	เป็นวัตถุที่หวนระลึกถึง ช่วงเวลาที่ครอบครัวล่มสลาย เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับดอกเบญจที่เพิ่มพูนและปลวกกำลังกัดกินบ้าน	ช่วงเวลาที่เศรษฐกิจล่มสลาย เป็นร่องรอยในประวัติศาสตร์จากปี พ.ศ.2540
ตำแหน่งที่ 1.3 TV ฉายภาพโฆษณาเก่าที่ถูกนำมาตัดต่อเพื่อสร้าง ความหมายใหม่	 ภาพที่ 108 ภาพผลงานชุดที่ 3#2	เป็นภาพความสะเทือนใจของยุคสมัย ขณะที่สภาพครอบครัวของข้าพเจ้ากำลังล่มสลาย	โศกนาฏกรรมของคนในสังคมหลังจากเหตุการณ์เงินบาทลอยตัว

การนำเสนอ		ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำร่วม
ตำแหน่ง	ภาพ		
ตำแหน่งที่ 1.4 ภาพ TV แตกเป็นเสี่ยง ๆ	 <p>ภาพที่ 109 ภาพผลงานชุดที่ 3#3</p>	ความสมบูรณ์ของครอบครัวถูกทำลาย ขณะที่เศรษฐกิจพังทลาย	โศกนาถกรรมของคนในสังคมหลังจากเหตุการณ์เงินบาทลอยตัว
ตำแหน่งที่ 1.5 อะคาลิคลี่ดำตัดรูปสะท้อนภาพ	 <p>ภาพที่ 110 ภาพผลงานชุดที่ 3#4</p>	ภาพสะท้อนของความสะเทือนใจส่วนตัว	ภาพสะท้อนของโศกนาถกรรมในภาวะเศรษฐกิจล่มสลาย

4.3.2 วิเคราะห์พื้นที่แสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับแนวคิดความทรงจำ

การแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการจัดวางวัตถุทางประวัติศาสตร์นั้นมีการรวบรวมวัตถุและวัสดุจากผลงาน 2 ชุดแรกมาสร้างความหมายใหม่บนพื้นที่ใหม่ ซึ่งผลงานได้พัฒนาให้ผู้ชมสามารถสัมผัสวัตถุและวัสดุได้งานขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาจากรายละเอียดการจัดวางและการวิเคราะห์ดังนี้

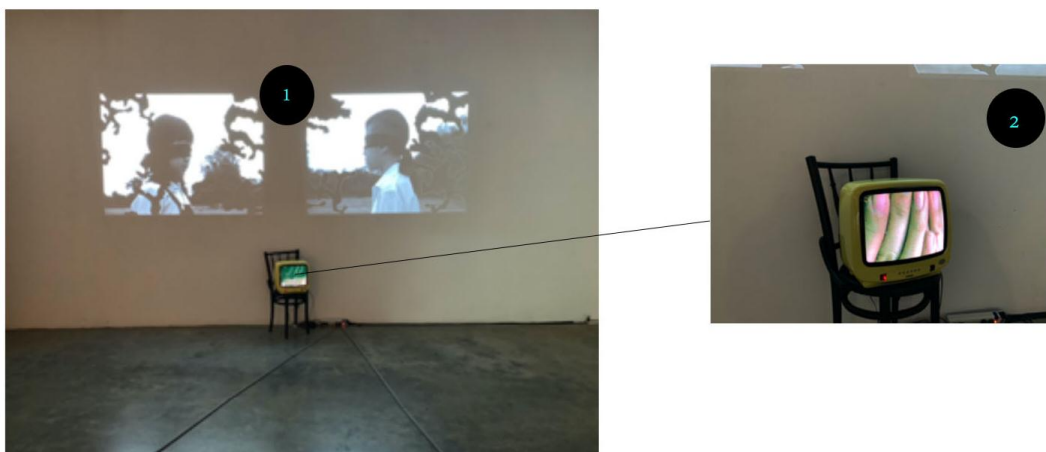

ภาพที่ 111 ภาพแสดงรายละเอียดชิ้นงาน พิสูจน์ สุวรรณภักดี, “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content2), เฟอร์นิเจอร์ไม้, ไม้, TV14”, เครื่องเล่นเทปคาสเซ็ท, เทปคาสเซ็ท 50 ม้วน, 2562

- ตำแหน่งที่ 2.1 เทปคาสเซ็ทรูปฟอกกับแม่ถูกแขวนบนพื้นที่สีขาวกลางห้อง ซึ่งเป็นผนังอีกด้านของห้องความทรงจำ
- ตำแหน่งที่ 2.2 เครื่องเล่นเทปถูกจัดวางร่วมกับนิตยสารเก่าที่มีรอยปลวก เพื่อให้ผู้ชมสามารถหยิบข้อมูลมาฟังและพิจารณาวัสดุจากอดีตได้
- ตำแหน่งที่ 2.3 โฉนดที่มีรอยปลวกถูกวางทับด้วยหนังสือแต่งงานที่เลิกพิมพ์ไปแล้ว เป็นการประชดประชันด้วยการเปรียบเทียบเปรยกันของวัสดุ 2 สิ่ง
- ตำแหน่งที่ 2.4 ภาพข่าวและภาพโฆษณาในช่วงปี พ.ศ.2540
- ตำแหน่งที่ 2.5 เฟอร์นิเจอร์เก่าที่ถูกจัดวางไว้ที่สว่างมากกว่าผลงานชิ้นแรก เพื่อให้เห็นพื้นผิวความเก่าของไม้ ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้ชม

การจัดวางในส่วนข้อมูลประวัติศาสตร์นี้ถูกวางในอยู่ตรงข้ามกับเนื้อหาส่วนสุดท้าย คือพื้นที่ที่สะท้อนอนาคต ซึ่งเมื่อทั้ง 2 ส่วนอยู่ตรงข้ามกันอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปะทะกันของความ

สะท้อนใจของคน 2 รุ่นที่ส่งต่อความสะท้อนใจต่อกันด้วยต้นเหตุของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์เศรษฐกิจล่มสลายครั้งใหญ่ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 ซึ่งผลงานเนื้อหาส่วนที่ 3 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 112 ภาพแสดงการจัดวาง

พิสนท์ สุวรรณภักดี, “ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก: สูญและล่มสลาย”(content3), Projection 2 Channels, แก้วไม้, TV14”, 2562

ซึ่งเนื้อหาของชิ้นงานในด้านนี้จะแสดงให้เห็นถึงการจัดวางและการเลือกสื่อในการใช้ฉายชิ้นงานภาพยนตร์ที่แตกต่างกันเพื่อสะท้อนนัยยะทางบาดแผลของคน 2 รุ่นกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เดียวกัน โดยการจัดวางวางให้ภาพตัวละครเด็ก 2 คนที่ปลวกกำลังกินภาพขณะที่ตัวละครผู้ปิดตาเพื่อสะท้อนความมีดมนจากความสะท้อนใจ(ภาพที่1) โดยมีภาพดวงตาร่องให้จากตัวละครแม่ระยะใกล้ถูกวางไว้ระหว่างภาพลูกชายลูกสาว และถูกวางไว้บนเก้าอี้เก่า(ภาพที่ 2) เพื่อสื่อถึงภาพอนาคตครอบครัวที่เหลือเพียงแม่กับลูกๆ

4.4 ชุดที่ 4 ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก: เงาสะท้อนกาล (Civilization / Unconscious: A Reflection of the Time)

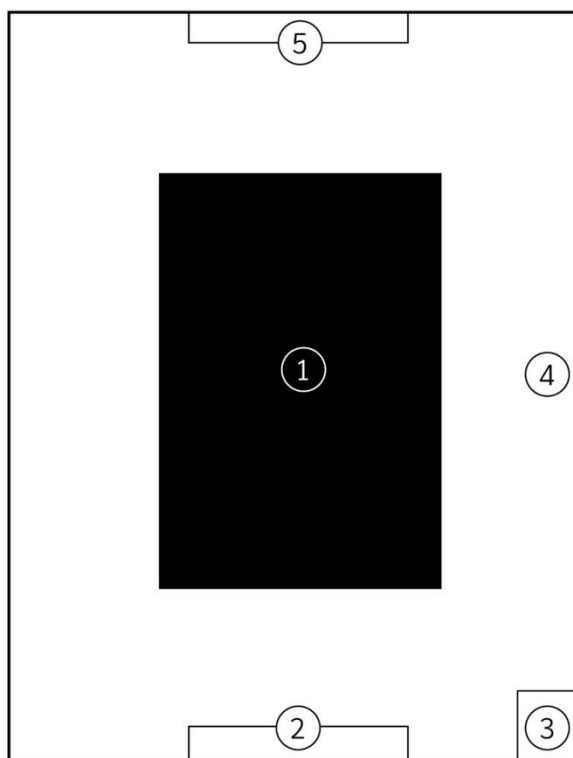
“เงาสะท้อนกาล” ผลงานชุดศิลปะลำดับที่ 4 ของผลงานศิลปะชุด “ศิวิไลซ์ / ไร้สำนึก” ซึ่งถูกพัฒนาต่อเนื่องมาจากแนวความคิดหลักที่มาจากความสะท้อนใจส่วนตัวบนรอยสะท้อนใจของประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2540 ข้าพเจ้าได้เดินทางไปในประวัติศาสตร์ของตนเอง ย้อนไปสู่ความแตกสลายของครอบครัว เหตุการณ์พาหนะให้นึกถึงจุดเริ่มต้นของความรักของพ่อกับแม่ช่วงต้นปี พ.ศ.2520 อิทธิพลของดนตรีโฟล์คซอง

จากวงชาตรีสร้างความรักหนุ่มสาว แต่เวลาผันแปรผ่านกระแสของสังคม ความเป็นสมัยนิยมที่นำความคิดยุคสมัย ความฟุ้งเฟ้อ พาชีวิตก้าวกระโดด และล่องดิ่งลงแม่น้ำอันดำมืด แว่วเสียงสะท้อนจากหลากหลายเหตุการณ์หลังการประกาศเงินบาทลอยตัว ความล่มสลายแผ่ขยายวงกว้าง โศกนาฏกรรมจากรายใหญ่สู่รายย่อย ในความทรงจำข้าพเจ้าแว่วเสียงปลวกที่ค่อยๆกัดกลืนบ้าน กัดแทะในความสงบเงียบของบ้านที่สร้างไม่เสร็จสมบูรณ์ ingsing ที่เหลืออยู่กลายเป็นเพียงพื้นที่ทางความทรงจำที่ได้สูญหายบนความสัมพันธ์ที่เลือนออกไป แม้เวลาผ่านไปข้าพเจ้ายังคงแว่วยินเสียงของปลวกเหล่านั้น

ผลงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก ถูกประกอบสร้างด้วยความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกที่บอกเล่าผ่านความสะเทือนใจด้วยการจัดวางวัตถุและวัสดุที่ถูกเลือกจากรูปลักษณะของอดีต พื้นที่ความทรงจำบนพื้นที่ศิลปะถูกเชื่อมต่อด้วยจินตนาการและบทสนทนาของอดีตและปัจจุบัน เศษเสี้ยวอดีตในรอยประวัติศาสตร์ได้ถูกเติมเต็มด้วยสัญลักษณ์ทางความทรงจำ การนี้ยกย่องประกอบประวัติศาสตร์ จินตนาการ และความรู้สึก รื้อสร้างอดีตใหม่ในห้วงเวลาปัจจุบันบนบริบทที่แตกต่าง เพื่อชี้ชวนให้ผู้ชมทวนระลึกถึงหรือครุ่นคิดมองสภาวะการณ์ปัจจุบันและอนาคตที่ยังคาดเดาไม่ได้ ซึ่งผลงานชุดนี้ถูกแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนเนื้อหา ดังต่อไปนี้

- เนื้อหาส่วนที่ 1 พื้นที่ความสะเทือนใจในความทรงจำ
- เนื้อหาส่วนที่ 2 ข้อมูลความสะเทือนใจของประวัติศาสตร์ส่วนตนและประวัติศาสตร์ส่วนรวม
- เนื้อหาส่วนที่ 3 ภาพสะท้อนความสะเทือนใจในปัจจุบันในผลงานภาพยนตร์ 2 จอ The Reflections

โดยในการจัดวางเนื้อหาทั้ง 3 ส่วนถูกจัดวางอยู่บนพื้นที่ 8 x 12 เมตร ซึ่งพื้นที่ความทรงจำถูกจัดวางไว้ตรงกลาง สามารถพิจารณาได้จากแผนผังของชิ้นงานได้ดังต่อไปนี้

1.ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาลContent#1,2563, เทคนิค Mixed Media,เฟอริไนเจอร์,TV14”, ไม้, ผ้ายาง, น้ำ, ขนาดแปรผันตามพื้นที่

2.ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาลContent#2,2562, เทคนิค Mixed Media,เฟอริไนเจอร์, เครื่องเล่น Cassette Tape, Cassette Tape, ไม้,กระดาษฉลุ, นิตยสาร, ขนาดแปรผันตามพื้นที่

3.ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาลContent#1(2),2563, เทคนิค Mixed Media,อะคริลิกสีดำตัดรูป,TV14”,Video HD 3 นาที, loop,ขนาดแปรผันตามพื้นที่

4.ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาลContent#2(2),2563, กระดาษฉลุสาย, พิมพ์ดิจิทัล, 290 x 100 cm.

5.ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาล“The Reflections”, 2563, Video Installation 2 Channels, ขาว-ดำ, เสียง, 8 นาที, loop, 2K

<https://pisons.wixsite.com/civiluncons/timeline>

ภาพที่ 113 แผนผังแสดงการจัดวางผลงาน ศิลปิน / ไร้นาม: เงาสะท้อนกาล

4.4.1 เนื้อหาส่วนที่ 1 พื้นที่ความสะท้อนใจในความทรงจำ

พื้นที่ความทรงจำในผลงาน “เงาสะท้อนกาล” เป็นผลงานลำดับที่ 4 ที่ถูกพัฒนามาจากผลงานลำดับก่อนหน้า ที่ยึดโยงแนวคิดความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งในครั้งนี้ ผลงานได้พัฒนาทางความคิดและรูปแบบนำเสนอ การจัดวางเพื่อที่ผู้ชมจะได้เผชิญหน้ากับอดีต ปัจจุบันและอนาคต ด้วยการจัดวางพื้นที่ความสะท้อนใจในความทรงจำไว้กลางห้องนิทรรศการ ห้องสีด้าหม่นมืดทั้งภายในและภายนอกนำเสนอความสะท้อนใจของการล่มสลายในชีวิตคู่ของพ่อกับแม่บนความฟุ้งเฟ้อฟุ้งฝันแห่งยุคเงินบาทลอยตัว เงาสะท้อนน้ำที่เข้มข้น ร้อยรอยที่ถูกสะท้อนออกมาขณะเสียงปลวกค่อยๆกัดกิน ภาพของเฟอริไนเจอร์สีด้าสะท้อนอารมณ์ร่วมไปกับ TV สีด้าที่ถูกวางอยู่ในความมืด

ภาพที่ 114 ภาพภายนอกของผลงาน
 ศิลปะ / ไร่สำนึก: เสาสะท้อนกาล Content#1, 2563, Mixed Media,
 เฟอร์นิเจอร์, TV14", Video 7 Channels ไม้, ฝ้ายาง, น้ำ, ขนาดแปรผันตามพื้นที่ (1)

ภาพที่ 115 ภาพภายในของผลงาน ศิลปะ / ไร่สำนึก: เสาสะท้อนกาล Content#1, 2563,
 Mixed Media,เฟอร์นิเจอร์, TV14", Video 7 Channels ไม้, ฝ้ายาง, น้ำ, ขนาดแปรผันตามพื้นที่ (1)

ภาพที่ 116 คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เงาสะท้อนกาล Content#1(2), 2563,
Mixed Media, อะคริลิกสีดำตัดรูป, TV14", Video HD 3 นาที, loop, ขนาดแปรผันตามพื้นที่ (3)

ลักษณะการจัดวางในส่วนแรกนี้แสดงภาพของความทรงจำที่มีดมน และถูกจัดวางพื้นที่ใน 2 ส่วน ส่วนที่เป็นห้องมืดจะมีภาพของภาพยนตร์ความสะเทือนใจที่สร้างมาจากความสะเทือนใจของพ่อกับแม่และภาพความสะเทือนใจของคนในสังคมถูกวางอยู่ในร่องรอยปลวกบนพื้นห้องที่เต็มไปด้วยน้ำคอยส่องสะท้อนผู้ชมในช่วงเวลาปัจจุบัน (ภาพที่ 1) และภายนอกกล่องด้านขวาคือภาพยนตร์ที่เป็นภาพแทนของลูกสาวลูกชายที่ติดอยู่ในร่องรอยปลวกซึ่งถูกทำมาจากวัสดุอะคริลิกสีดำที่สามารถส่องสะท้อนตัวละครและผู้ชมในขณะเดียวกัน (ภาพที่ 3)

4.4.2 เนื้อหาส่วนที่ 2 ข้อมูลความสะเทือนใจของประวัติศาสตร์ส่วนตนและประวัติศาสตร์ส่วนรวม

ภายนอกของห้องแห่งความทรงจำ พื้นที่ของข้อมูลถูกจัดวางด้วยตู้กระจกเก่าถูกประกอบด้วยหลากหลายข้อมูลแห่งยุคสมัย เทปคาสเซ็ทที่หน้าปกเป็นรูปพ่อกับแม่ ภายในแทบเสียบบรรจุความทรงจำร่วมและปัจเจกไว้ ประกอบกับวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ถ่ายทอดความสะเทือนใจส่วนตัว เมื่อเดินวนหลังนิทรรศการก็จะพบกับความสะเทือนใจของคนร่วมสมัยถูกปะติดบนร่องรอยสัญญาณของความสะเทือนใจส่วนตัว

ภาพที่ 117 คิวไลซ์ / ไร่สำนึก: เสาสะท้อนกาล Content#2, 2562,
Mixed Media, เฟอร์นิเจอร์, เครื่องเล่น Cassette Tape,
Cassette Tape, ไม้, กระดาษจล, นิตยสาร, ขนาดแปรผันตามพื้นที่

วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ส่วนตัวและส่วนรวมผ่านเนื้อหาในเทปคาสเซ็ท

เนื้อหาภายในเทปคาสเซ็ทถูกบันทึกในเทปเปล่า 50 ม้วน โดยมีเนื้อหาแตกต่างกัน 12 เนื้อหา โดยประกอบด้วย 1)เสียงสัมภาษณ์แม่ 2)เสียงสัมภาษณ์พ่อ 3)เสียงข่าววิเคราะห์เศรษฐกิจ พ.ศ.2530-2540 4) เสียงตัดต่อจากโฆษณาช่วง พ.ศ.2540 5-12) เป็นเทปบันทึกอัลบั้มเพลงจาก ช่วงชีวิตรักของพ่อกับแม่จากปี พ.ศ.2520-2540 ซึ่งเนื้อหาสามารถแบ่ง Timeline ผ่านการ วิเคราะห์ความทรงจำร่วมและความทรงจำส่วนตัว ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ตารางแสดงเนื้อหาในเทพาคาสเซ็ทโดยเรียงช่วงเวลาตามเวลาของเหตุการณ์

เวลา (ปี พ.ศ.)	ความทรงจำส่วนตัว	ความทรงจำร่วม
2520	แม่เรียนอยู่โรงเรียนสตรีพัทลุง พ่อเรียนอยู่โรงเรียนเทคนิคพัทลุง ได้รู้จักกันเพราะแม่เดินขึ้นรถต้องผ่านรั้ว ร.ร. เทคนิคทุกวันก็ได้รู้จักคุยกันเนื่องจากว่าเดินผ่านทุกวัน	
2522		เกิดวิกฤติการณ์ตลาดหุ้นในฮ่องกง ส่งผลกระทบไปทั่วภูมิภาค รวมทั้งตลาดหุ้นไทย
2526	พ่อกับแม่จดทะเบียน พ่อก็ไปทำงานชลประทานที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	เริ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีครบวงจรในช่วงนี้ ต่อเนื่องจากการค้นพบก๊าซธรรมชาติตั้งแต่ปี 2516 ธุรกิจดั้งเดิมของไทยเข้าร่วมอย่างคึกคัก เข้าสู่โมเดลการสร้างความมั่งคั่งใหม่
2527	ครอบครัวกำเนิดลูกชาย พ่อกลับมาทำงานที่ จ.พัทลุง	- ในปลายยุค พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีการลดค่าเงินบาทซึ่งเป็นระยะปรับตัวสั้นๆของธุรกิจไทย ก่อนจะดำเนินต่อไปสู่ภาวะปกติ - สุชาติ ชวางกูร ออกผลงานชุด "ไกลรัก" ซึ่งเป็นชุดที่มีผลงานเพลงที่สร้างชื่อให้เขา อย่าง เหมันต์ที่ผ่านพ้นไปและไกลรัก
2528	มาอยู่ที่บ้านห้องแถวของปู่กับย่า แม่ก็ดูแลลูกกับเพาะเห็ดกับปู่ พ่อก็ทำน้ำอ้อยและเป็นช่างไฟฟ้าโรงไม่หิน ช่วงหลังขายไม่ดีเลยเลิกขาย	ผลงานชุดที่ 15 ชุดสุดท้ายของวง วงงจำหน่ายเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528 ชื่อชุด อธิษฐานรัก และคอนเสิร์ตครั้งสุดท้ายของพวกเขาได้จัดขึ้นที่รายการโลกดนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2528
2530	แม่เริ่มประกอบอาชีพเป็นครูที่ศูนย์เด็กเล็กฯ	- ในเอเชียในช่วงทศวรรษที่ 2530 อัตราการเติบโตของการปล่อยกู้ที่สูงและการปล่อยหนี้ของสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่ธนาคาร เช่น บริษัทหลักทรัพย์และเงินทุนหลักทรัพย์ ส่งผลให้ปริมาณของการปล่อยกู้สูง และปล่อยกู้จำนวนมากลงไปสู่การลงทุนเพื่อเก็งกำไร - เวลคัม ไทยแลนด์ (อังกฤษ: Welcome to Thailand) เป็นสตูดิโออัลบั้มชุดที่ 8 ของวงคาราบาว ภายใต้สังกัดแว่วหวาน ออกจำหน่ายในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2530 หลังจากได้ออกอัลบั้ม อเมริโกย และ ประชาธิปไตย ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงส่วนหนึ่งนั้นมาจากเรื่องการเมือง ทำให้บางบท

เวลา (ปี พ.ศ.)	ความทรงจำส่วนตัว	ความทรงจำร่วม
		เพลงไม่สามารถออกอากาศทางสื่อต่าง ๆ ได้ แต่ในอัลบั้มชุดนี้ได้ลดโทนของเนื้อหาให้เบาบางลง เข้าใจง่าย และมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น เข้ากับบรรยากาศปีทองเที่ยวไทย เป็นอัลบั้มชุดที่ 2 ที่สามารถทำยอดขายได้เกิน 1 ล้านตลับ แต่ยังเป็นรองจากอัลบั้ม เมด อิน ไทยแลนด์
2531		<ul style="list-style-type: none"> - นโยบาย “เปลี่ยนจากสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ยุคชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี สะท้อน ความเชื่อมั่นว่า ในภูมิภาคนี้ไม่เป็นไปตามทฤษฎีโดนมินิ ขณะที่สงครามในกัมพูชาค่อย ๆ สงบลง - เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงเป็นประวัติการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยจากการขยายตัวของ เศรษฐกิจโลกและการค้าโลกที่ขยายตัวส่งผลให้การส่งออกขยายตัวในเกณฑ์สูง - ขบวนการธุรกิจญี่ปุ่นเข้ามาเมืองไทยอย่างต่อเนื่อง บางกรณีถือโอกาสเข้าครอบงำเข้าแทนที่หุ้นส่วนไทย ส่วนแผนการร่วมทุนอย่างขนานใหญ่กับเครือซีเมนต์ไทย ดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง รวมทั้งมีเป้าหมายใหญ่ เพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งรัฐกำลังสนับสนุนอย่างเต็มที่ - เอกชนกิจเข้าจดทะเบียนในตลาดหุ้น กิจการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากธุรกิจค้าหุ้นในฐานะมีเครือข่ายกิจการหลักทรัพย์ที่ใหญ่ที่สุดในตลาดหุ้นไทย สร้างฐานธุรกิจเงินทุนที่มีพลังมากกว่าธนาคารขนาดเล็กในเวลานั้นสู่อสังหาริมทรัพย์และอุตสาหกรรมเป็นขั้นๆ ล้วนมาจากยุทธศาสตร์อินโพลโดเน การเทคโอเวอร์กิจการต่าง ๆ อย่างครึกโครมและต่อเนื่อง กลายเป็นโมเดลอันน่าทึ่ง
2532		เศรษฐกิจไทยโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีมาก ทั้งด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลงทุน ฐานะทางการเงินระหว่างประเทศ และฐานะการคลังโดยเป็น ผลจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
2533		- อัลบั้มชุดที่ 10 ดอกไม้ของน้ำใจ เป็นอัลบั้มชุดสุดท้าย ในนาม สาว สาว สาว มีเพลงที่เป็นที่รู้จักอย่าง ดอกไม้ของน้ำใจ , มีแต่เสียใจ , ไม้รู้ใจ เป็นต้น อัลบั้มชุดนี้ฉีกความเป็น สาว สาว สาว จากเดิมออกไปอย่างสิ้นเชิง เสื้อผ้าหน้า

เวลา (ปี พ.ศ.)	ความทรงจำส่วนตัว	ความทรงจำร่วม
		<p>ผมทันสมัยมากกว่าเก่า แนวเพลงที่ชัดเจน โดยทั้งสามตกลงกันว่าอัลบั้มชุดนี้จะเป็นชุดสุดท้ายของสาวสาวสาว และขึ้นแสดงบนเวที 7 สีคอนเสิร์ตเป็นครั้งสุดท้ายโดยไม่มีการเล่นข่าวใด ๆ</p> <p>- ทักษิณ ชินวัตร ค้นพบและพัฒนาระบบสัมปทานสื่อสารยุคใหม่ช่วงปี 2533-2534 เส้นทางสะสมความมั่งคั่งของเขาสัมพันธ์กับยุคสื่อสารกำลังขยายตัวทั่วโลก กับกลไกตลาดหุ้นซึ่งทำงานอย่างเต็มที่ กลายเป็นคนจุดกระแสใหม่ แม้แต่ซีพี ผู้มุ่งมั่นในธุรกิจเกษตร ยังตัดสินใจร่วมเดินทางสายนี้ด้วย</p>
2534	ครอบครัวให้กำเนิดลูกสาว แม่เริ่มเป็นโรคไต ภาวะค่าใช้จ่ายสูงขึ้น	<p>- เศรษฐกิจไทยชะลอตัวแต่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นเล็กน้อยส่วนหนึ่งเป็นเพราะ ผลจากการดำเนินนโยบายการเงินการคลังอย่างระมัดระวัง</p> <p>- เบิร์ด ธงชัย แมคอินไตย์ "นักร้องที่มียอดจำหน่ายเทปขายดีที่สุด" อัลบั้ม "บูมเมอแรง" ยอดจำหน่าย 2 ล้านตลับ</p>
2535		<p>- ทะเลใจ เป็นเพลงที่แต่งและร้องโดย ยืนยง โอภากุล หรือ แอ๊ด คาราบาว อยู่ในอัลบั้ม พฤษภา ซึ่งเป็นอัลบั้มพิเศษที่ออกพร้อมกับ อี๊ด ยั่งยืน โอภากุล พี่ชายฝาแฝด หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. 2535</p> <p>- การโจมตีค่าเงินในสหภาพยุโรป</p>
2536	ครอบครัวตัดสินใจกู้เงินด้วยการจำนองที่ดินบ้าน เพื่อมาเปิดโรงเชือดไก่ ขายไก่สด แล้วชีวิตความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น	<p>เศรษฐกิจโลกชะลอตัวแต่เศรษฐกิจไทยปรับตัวดีขึ้นกว่าปีก่อนทั้งนี้มีการใช้จ่ายในประเทศเป็นตัว กระตุ้นที่สำคัญ</p>
2537		การโจมตีค่าเงินในเม็กซิโก
2538		<p>เศรษฐกิจไทยยังคงขยายตัวในเกณฑ์สูง แต่แรงกดดันต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าปีก่อนมากโดยเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและความผันผวนในตลาดการเงินโลก</p>
2539		<p>- นักลงทุนต่างประเทศเริ่มรู้สึกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยเริ่มเกิดปัญหา และเริ่มขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ในต้นปี พ.ศ.2540</p> <p>- เกิดปัญหาภัยธรรมชาติกรุงเทพมหานครพายุฉะเชิงเทรา และปัญหาเข้าสู่จุดสูงสุด เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยออกคำสั่งให้มีการ</p>

เวลา (ปี พ.ศ.)	ความทรงจำส่วนตัว	ความทรงจำร่วม
		หยุดดำเนินกิจการในบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 16 แห่ง
2540	ธุรกิจขายไก่สดขาดทุน ช่วงที่เศรษฐกิจฟองสบู่ ลูกค้าก็ค้างเงินมากทำให้หมุนเงินไม่ทัน แม่ก็เลยเซ็งร้าน เงินหมด มีดอกเบีย้เพิ่ม ปัญหาครอบครัวก็เริ่มมากขึ้น พ่อตกงาน ในที่สุดครอบครัวก็แตกแยก	<ul style="list-style-type: none"> - คุลปัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงต่อเนื่องสองปีส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันการเงิน และความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยก่อให้เกิดการเก็งกำไรค่าเงินบาทอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ทางกรจึงต้องเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบลอยตัวในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 - เศรษฐกิจไทยประสบปัญหาวิกฤตอย่างรุนแรงโดยอัตราการค้าเติบโตติดลบโดยการทรุดตัวดังกล่าวเกิดจากปัญหาโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานในประเทศ และวิกฤตการณ์การเงินในภูมิภาคเป็นสำคัญ - อัลบั้มเส้นทางสายปลาแดก ของ คาราบาว ในอัลบั้มชุดนี้จัดทำขึ้นท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย พ.ศ. 2540 โดยรัฐบาลขณะนั้นมีนโยบายให้คนไทยช่วยกันประหยัดพลังงาน และใช้สินค้าที่ผลิตโดยคนไทย ทางวงคาราบาวจึงมีแนวคิดที่จะจัดทำบทเพลง เมด อิน ไทยแลนด์ ขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องในโอกาสครบรอบ 12 ปีของเพลงนี้
2541	แม่แยกกันอยู่กับพ่อ โดยไปเป็นครูที่ จ.ตรัง	<ul style="list-style-type: none"> - เดือนมกราคม ค่าเงินบาทอ่อนตัวลง 50 บาท ต่อดอลลาร์ - บิลลี่ อาสา เป็นสตูดิโออัลบั้มลำดับที่ 6 ของ บิลลี่ โอแกน สังกัด โรงปมดนตรี อัลบั้มนี้มีเนื้อหาที่สะท้อนมาจากยุคเงินบาทลอยตัวในประเทศไทย พ.ศ. 2540 อย่างเช่นเพลง น้ำใจลูกจ้าง และ Webcome (to Amazing Thailand) we have good good
2542	พ่อยังหางานทำไม่ได้ จดหมายแจ้งยึดทรัพย์สินที่เป็นที่บ้านมาทุกเดือน	
2543	แม่ก็ได้หย่าขาดจากพ่อและได้เปลี่ยนชื่อสกุล	

เนื้อหาในส่วนของข้อมูลยังมีอีกส่วนอยู่ด้านหลังของชิ้นงานกล่องความทรงจำ ซึ่งในส่วนนี้ได้คัดลอกภาพหัวข่าวในช่วงปี พ.ศ. 2540 มาพิมพ์บนกระดาษปรู๊ฟและขีดให้ใกล้เคียงกระดาษหนังสือพิมพ์ที่สุด อีกทั้งแปะบนกระดาษแข็งตัดรูปเป็นร่องรอยปลวกขนาดใหญ่

ภาพที่ 118 ศิลปิน / ไร่สำนึก: เงาสะท้อนกาล Content#2(2), 2563, กระดาษขลุ่ย, พิมพ์ดิจิทัล, 290 x 100 cm.

ในเนื้อหาส่วนนี้ในนิทรรศการยังสามารถสแกน QR code จากสื่อเก่าไปสู่สื่อใหม่ในปัจจุบันเป็นการส่งต่อความทรงจำผ่านเทคโนโลยี เพื่อไปดูแผนภาพเนื้อหาของชิ้นงานที่เปิดให้เห็นความเป็นมาและความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 119 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2522 - 2527

ภาพที่ 120 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2528 – 2531

ภาพที่ 121 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2534 - 2537

ภาพที่ 122 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2539 - 2540

ภาพที่ 123 แผนภาพแสดงข้อมูลชิ้นงาน 2540 - 2543

ด้วยชิ้นงานที่ถูกประกอบด้วยเนื้อหาและบริบทที่หลากหลาย เมื่อผู้ชมได้พิจารณา แผนภาพเหล่านี้ที่โรเรียงปีและหมายเหตุเรื่องราว ผู้ชมก็จะสามารถเชื่อมโยงชิ้นงานและสามารถ เข้าใจชิ้นงานได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.4.3 เนื้อหาส่วนที่ 3 ภาพสะท้อนความสะท้อนใจในปัจจุบันในผลงาน ภาพยนตร์ 2 จอ The Reflections

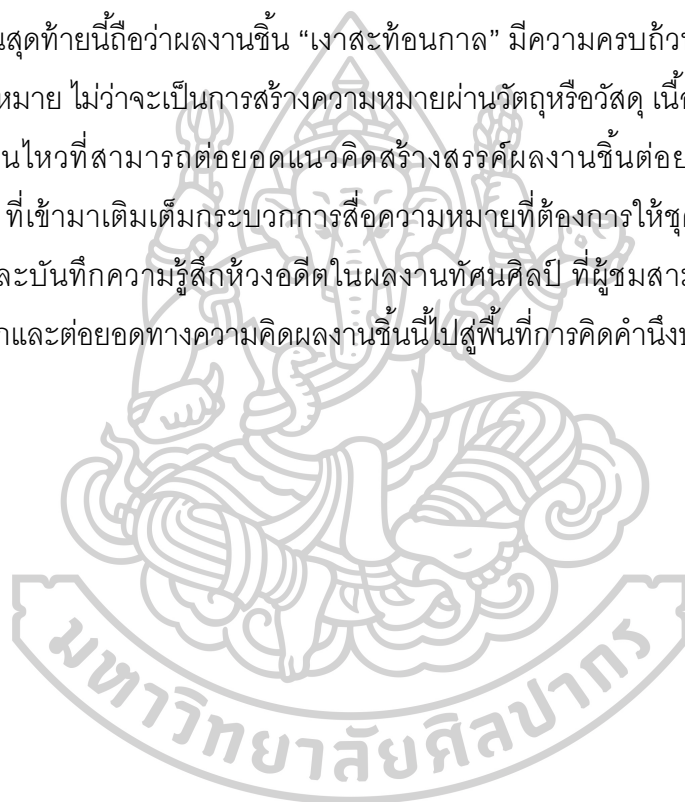
ในส่วนสุดท้ายของนิทรรศการคือภาพยนตร์ขนาดสั้นที่ประกอบขึ้นจากความสะท้อนใจส่วนตัวในรูปแบบการอ่านบทภาพยนตร์และเสียงสัมภาษณ์ของบุคคลที่ถือกำเนิดขึ้นหลังเหตุการณ์ความสะท้อนใจแห่งยุคสมัย เพื่อนำเสนอบทสนทนาของอดีตและปัจจุบัน

ภาพที่ 124 ภาพนิ่ง สีวีไลซ์ / ไร่สำนึก: เงาสะท้อนกาล "The Reflections", 2563,
Video Installation 2 Channels, ขาว-ดำ, เสียง, 8 นาที, loop, 2K

4.5 บทสรุปการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานชุด คิวไลซ์ / ไร้สำนึก จากผลงานทั้ง 4 ชิ้นในการพัฒนาและการศึกษา ชั้นที่ 4 คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: เงาสะท้อนกาล (Civilization / Unconscious: A Reflection of the Time) ถือเป็นชิ้นที่สมบูรณ์ที่สุดและยังเป็นชิ้นที่ใช้ในการสอบวิทยานิพนธ์ ผลงาน “คิวไลซ์ / ไร้สำนึก: เงาสะท้อนกาล” นั้นมีเป้าประสงค์เพื่อนำให้ผู้ชมติดอยู่ในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ชั่วขณะ เพื่อให้ผู้ชมนำกลับไปพิจารณาถึงความทรงจำร่วมและความทรงจำของตนเอง เพื่อประกอบสร้างประวัติศาสตร์ส่วนตนในปัจจุบัน และครุ่นคิดถึงอนาคตของเหตุการณ์ที่ยังมาไม่ถึง ซึ่งในการพัฒนางานชิ้นสุดท้ายนี้ถือว่าผลงานชิ้น “เงาสะท้อนกาล” มีความครบถ้วนในกระบวนการศึกษา และสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความหมายผ่านวัตถุหรือวัสดุ เนื้อหาของชิ้นงาน รวมไปถึงภาพเคลื่อนไหวที่สามารถต่อยอดแนวคิดสร้างสรรค์ผลงานชิ้นต่อยอดอย่างผลงาน “The Reflections” ที่เข้ามาเติมเต็มกระบวนการสื่อความหมายที่ต้องการให้ชุดความทรงจำชุดนี้เป็นกรณีศึกษาและบันทึกความรู้สึกห้วงอดีตในผลงานทัศนศิลป์ ที่ผู้ชมสามารถหยิบยกมาขบคิดเรียนรู้หรือรู้สึกและต่อยอดทางความคิดผลงานชิ้นนี้ไปสู่พื้นที่การคิดคำนึงปัจจุบันและอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก เป็นการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากการขุดค้นความสะเทือนใจส่วนตัวและเหตุการณ์ความสะเทือนใจของผู้คนในสังคมในอดีตอย่าง เหตุการณ์วิกฤติเงินบาทลอยตัว หรือเรียกว่ายุคเศรษฐกิจล่มสลายครั้งยิ่งใหญ่ของเมืองไทย บาดแผลที่กระจายไปทั่วประเทศไทยและยังส่งผลจนถึงวันนี้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จะหยิบ เหตุการณ์นี้มานำเสนอในปัจจุบันเพื่อให้ผู้ชมหยิบความสะเทือนใจของตนเองหรือความรู้สึกใครรู้ มาประกอบสร้างเหตุการณ์ความทรงจำเพื่อเรียนรู้ปัจจุบันและอนาคต การประกอบสร้างผลงาน ทัศนศิลป์ชุดนี้ยังได้หยิบเอาแนวคิดความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจกมาร่วมศึกษา เพื่อค้นหาคำศัพท์ของวัตถุสำเร็จรูป วัสดุเก็บตก ภาพเคลื่อนไหวเชิงศิลปะและการจัดวางในพื้นที่ ทางศิลปะต่อเนื่องที่เกี่ยวกับความทรงจำให้มีศักยภาพมากที่สุด กับผลงานสร้างสรรค์ 4 ชุด ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้กระบวนการทางทัศนศิลป์ในแนวคิดของข้าพเจ้าอย่างถ่องแท้ อีกทั้งยังได้ขุด ค้นไปทำความรู้จักตัวตนในด้านที่ไม่เจอมานานผ่านการขุดค้นอดีต จากผลสำเร็จทางวิชาการ ศิลปะจึงสามารถสรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีและแนวความคิด

แนวความคิดและทฤษฎีของผลงานศิลปะจัดวางชุด ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก ถ่ายทอดเนื้อหาที่ ประกอบสร้างด้วยแนวคิดทางความทรงจำทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยความทรงจำใน 2 ระดับ คือ ความทรงจำระดับปัจเจกและ ความทรงจำร่วมในสังคม เพราะผลงานชิ้นนี้สะท้อนภาพของสังคม ในช่วงเศรษฐกิจล่มสลายครั้งใหญ่ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งต่อเกี่ยวเนื่องกันอยู่ เป็นความสะเทือนใจระดับปัจเจกที่ถูกแรงกระเพื่อมมาจากความทรงจำในกระแสหลัก

โดยชิ้นงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก นั้นเป็นผลงานจัดวางที่ประกอบด้วยวัตถุและวัสดุจากความทรงจำที่ประกอบขึ้นมาใหม่ อีกทั้งการหยิบยืมสื่อโฆษณาจากอดีต รวมไปถึงการสร้างภาพยนตร์ที่ สะท้อนมาจากความทรงจำ เพื่อประกอบสร้างเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนความทรงจำทั้ง 2 ระดับ ในการศึกษาวิจัยจึงนำแนวคิดวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกที่ปรากฏในงานศิลปะเชิงแนวคิด โดย มาร์แชล ดูซงปี ในการศึกษาและนำเสนอ เขากล่าวว่า “การจัดวางและตั้งชื่อให้แก่วัตถุต้องทำให้

เกิด “ความคิดใหม่” และ “ความหมายใหม่” การผันตัวจากศิลปินในฐานะผู้สร้างมาเป็นศิลปินในฐานะผู้เลือก”

ในการสร้างสรรค์ผลงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก นั้นในแง่ของแนวคิดและทฤษฎีได้นำแนวคิดความทรงจำในลักษณะของความทรงจำของสังคม ของ แอสทริด แอลริล ในแง่ของการถ่ายทอดเนื้อหาของชิ้นงานผนวกรวมกับการถ่ายทอดผ่านวัตถุและวัสดุจากแนวคิดการใช้วัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตก โดย มาร์แชล ดูซงปี และในขั้นตอนวิเคราะห์ผลงานนั้น จะนำทั้ง 2 แนวคิดกับองค์ประกอบของผลงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก มาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงวิชาการด้วยการใช้เครื่องมือวิธีการอ่านความหมายแบบภาษาศาสตร์โครงสร้าง (Structural Linguistics) เพื่อแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ของชิ้นงานในท้ายสุด

5.2 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานชุด ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก ริเริ่มกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความสะเทือนใจส่วนตัวบนช่วงเวลาวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งที่ถูกหยิบยกมาพูดถึงอยู่บ่อยในสื่อต่าง ๆ ข้าพเจ้าเห็นแง่มุมของประวัติศาสตร์บางอย่างที่สามารถเชื่อมโยงกับความสะเทือนใจของตนเองได้และข้าพเจ้ามีความสนใจในการใช้สื่อที่หลากหลายและการจัดวางในผลงานศิลปะร่วมสมัย จึงเกิดคำถามสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานจากแนวคิดนี้ออกเป็นผลงานทางทัศนศิลป์ คือ การประกอบสร้างอดีตด้วยการจัดวางทางทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยสื่อที่หลากหลาย และวัตถุจากอดีตนั้นสร้างประสบการณ์ร่วมหรือการคิดต่อยอดทางความคิดของผู้ชมต่อชิ้นงานอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร จึงนำไปสู่การสร้างงานที่อยู่บนแนวคิดความทรงจำร่วมและความทรงจำระดับปัจเจก เพื่อที่ผู้ชมจะนำความรู้สึกความทรงจำมาประกอบสร้างร่วมกันบนพื้นที่ทางศิลปะ ตลอดจนการศึกษาและทดลองกระบวนการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตลอด 3 ปี สามารถสรุปแนวทางพัฒนาการงานสร้างสรรค์ได้ดังต่อไปนี้

จากการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 ระยะเริ่มแรกทำให้ค้นพบแนวทางในการประกอบสร้างเป็นผลงานทัศนศิลป์ด้วยวัสดุและวัตถุจากอดีต อีกทั้งยังได้เรียนรู้การจัดวางและการสื่อความหมายด้วยภาพเคลื่อนไหวเพื่อประกอบสร้างตามแนวคิดความทรงจำ ซึ่งการเรียนรู้ที่สำคัญแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) รู้จักกลวิธีเล่นแร่แปรธาตุวัตถุทางประวัติศาสตร์ให้เป็นลักษณะทางสัญลักษณ์ที่สามารถตีความได้หลากหลายผ่านการจัดวางประกอบสร้างบนบริบท

ทางศิลปะ 2) การหยิบสื่อมาใช้สามารถสร้างความหมายได้หลากหลาย 3) ความงามเกินจากแนวคิดที่ผ่านการไตร่ตรองให้ออกมาอย่างดีเพื่อการสร้างผลงานศิลปะที่ดี

การสร้างสรรคผลงานในระยาะที่ 2 เป็นระยาะที่ข้าพเจ้าลงลึกไปในความรู้สึก เข้าไปอยู่ในรายละเอียดต่าง ๆ ของอดีตทั้งบรรยากาศ การจดจำกลิ่นและเสียง จนเป็นที่มาของเสียงปลวกจากความทรงจำที่ถูกแปรเปลี่ยนเป็นองค์ประกอบหลักในการประกอบสร้างทางทัศนศิลป์จนถึงผลงานวิทยานิพนธ์ การค้นพบแกนหลักของการสร้างวัตถุทางศิลปะทำให้ชิ้นงานมีมิติมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากผลงานในระยาะแรกที่มีการจัดวางและเล่าอย่างตรงไปตรงมา สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้ในระยาะนี้คือ การสร้างวัตถุทางศิลปะจากแนวคิด การหาวัสดุลักษณะต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมาย และอย่างสุดท้าย คือการเรียนรู้ที่จะสร้างบรรยากาศและอารมณ์ร่วมกับผู้ชม

การสร้างสรรคผลงานในระยาะที่ 3 เป็นระยาะที่นำแนวคิดที่ได้เรียนรู้มาจากระยาะที่ 1 และระยาะที่ 2 มาประกอบสร้าง การลองผิดลองถูกในการใช้วัสดุต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลกับผู้ชมจากแนวคิดของผลงาน คือการสร้างวัตถุทางศิลปะที่ให้อารมณ์ความรู้สึกและส่องสะท้อนได้ดี เพื่อการสะท้อนแนวคิดความทรงจำในการประกอบสร้างในปัจจุบัน ในระยาะนี้ได้ค้นพบประเด็นหลักอีกประเด็น คือการค้นพบแนวคิดของการวิเคราะห์ศักยภาพของวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกกับแนวคิดของความทรงจำ ทำให้เรียนรู้ว่าควรจัดวางวัตถุหรือวัสดุอย่างไรต้องการสื่อความหมายแบบไหนจึงจะส่งผลกับผู้ชมมากที่สุด

ระยาะสุดท้ายการสร้างสรรคผลงานในระยาะที่ 4 ผลงานวิทยานิพนธ์ที่เกิดจากการฝึกฝนเรียนรู้ลองผิดลองถูกในการสร้างวัตถุทางทัศนศิลป์หลักที่ต้องมีฟังก์ชันที่หลายหลายตามแนวคิด อย่างเช่นต้องปรากฏเป็นร่องรอยปลวก มีการสะท้อนและให้อารมณ์กับชิ้นงาน จากการแก้แบบและทดลองกับวัสดุ ก็ได้ค้นพบการฉลุพื้นเป็นมุมมองเดียวกันกับปลวกตอนกัดกินไม้ การสร้างพื้นที่ทางความทรงจำเป็นร่องรอยลึกลงไปให้ผลทางความรู้สึกเป็นอย่างมาก อีกทั้งการใช้น้ำและพัดลมเป็นองค์ประกอบก็ให้ความรู้สึกนิ่งจนแต่เคลื่อนไหวได้อย่างที่รู้สึก อีกทั้งการจัดวางที่ออกแบบให้แยกส่วนของพื้นที่ศิลปะและพื้นที่ทางศิลปะที่แยกออกจากกัน ด้วยการกำหนดให้กล่องสีดำขนาดใหญ่อยู่กลางห้องรายล้อมไปด้วยพื้นที่ทางศิลปะสีขาว อีกทั้งยังได้ต่อยอดแนวคิดของชิ้นงานไปสู่ความสะเทือนใจของคนที่เกิดหลังปี พ.ศ.2540 ที่ทุกข์ทรมานจากการสูญเสียพื้นที่ทางความทรงจำไม่ต่างกัน โดยในการพัฒนาผลงานระยาะสุดท้ายนี้เป็นผลสำเร็จทางความคิดทางทัศนศิลป์ด้วยผลงานที่มีการประกอบสร้างแนวคิดทางความทรงจำที่ประกอบด้วยเนื้อหาจากอดีตปัจจุบัน และยึดโยงไปถึงอนาคต จากความสะเทือนใจในประวัติศาสตร์เพียงแค่เหตุการณ์เดียว

5.3 ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ในการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก นั้นสามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้จากผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

5.3.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกในการประกอบสร้างเพื่อแนวคิดความทรงจำ

ในผลงาน ศิวีไลซ์ / ไร่สำนึก มีการหยิบยืมวัตถุที่มีรูปทรงจากอดีตเพื่อมาประกอบสร้างและชี้ชวนให้ผู้ชมทวนระลึกถึง โดยสามารถจำแนกวัสดุต่าง ๆ ที่มีศักยภาพทางความทรงจำได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกในการประกอบสร้างเพื่อแนวคิดความทรงจำ

ลำดับ	วัตถุ/วัสดุ	วัตถุสำเร็จรูป	วัสดุเก็บตก
1.	TV14"	มีลักษณะเป็นวัตถุสำเร็จรูปที่มีศักยภาพทางความทรงจำร่วมทางสังคมและส่วนตัวสามารถเป็นตัวแทนของวัตถุเพื่อรำลึกอดีตได้	
2.	เครื่องเล่นเทปและเครื่องเสียง	มีศักยภาพเช่นเดียวกับ TV	
3.	เฟอร์นิเจอร์และเก้าอี้ไม้เก่า	มีศักยภาพเช่นเดียวกับ TV	
4.	เทปคาสเซ็ท	โดยตัวมันเองคือวัตถุสำเร็จรูป แต่เมื่อเราเริ่มบันทึกมันจะเปลี่ยนบริบททันที	เมื่อบันทึกจะมีลักษณะเป็นวัสดุเก็บตก และศักยภาพของความทรงจำร่วมหรือปัจเจกนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ถูกบันทึก
5.	นิตยสารเก่า		โดยตัวมันเองเป็นวัตถุสำเร็จรูป แต่ในผลงานชิ้นนี้นำมาจัดรวมปลวกจึงเป็นวัสดุเก็บตกและมีศักยภาพทางความทรงจำในระดับปัจเจกไปโดยปริยาย
6.	โหนดที่ดิน		ในที่นี้เป็นโหนดที่ถูกเลือกมาจำเพาะ และถูกจัดรวมปลวกมีลักษณะของวัสดุเก็บตกอย่าง

ลำดับ	วัตถุ/วัสดุ	วัตถุสำเร็จรูป	วัสดุเก็บตก
			ครบถ้วน อีกทั้งยังมีศักยภาพทางความทรงจำระดับปัจเจกโดยสมบูรณ์

5.3.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของภาพเคลื่อนไหวกับแนวคิดความทรงจำ

ในผลงาน คิวไลซ์ / ไร่สำนึก มีการประกอบสร้างภาพเคลื่อนไหวด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ ภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จากความสะเทือนใจในความทรงจำ และภาพยนตร์โฆษณา ภาพข่าว จากปี พ.ศ.2540 นั้นมีศักยภาพต่อแนวคิดความทรงจำอย่างไร

ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์การวิเคราะห์ศักยภาพของภาพเคลื่อนไหวกับแนวคิดความทรงจำ

ลำดับ	ลักษณะภาพเคลื่อนไหว	ความทรงจำระดับปัจเจก	ความทรงจำระดับสังคม
1.	ภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จากความสะเทือนใจในความทรงจำ	มีลักษณะสะท้อนความทรงจำระดับปัจเจกโดยสมบูรณ์ หากคนทั่วไปมาชมก็มองเป็นแค่ภาพยนตร์เมโทรดราม่าเรื่องหนึ่ง	
2.	ภาพยนตร์โฆษณา ภาพข่าว จากปี พ.ศ.2540		มีลักษณะสะท้อนความทรงจำระดับสังคมมากกว่าระดับปัจเจก เพราะถ้าคนเติบโตในยุคเดียวกันก็จะรู้จักแม้จะเห็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งของโฆษณาชุดนั้นก็ตาม

จากการวิเคราะห์ข้างต้นลักษณะของวัตถุหรือวัสดุมีความลื่นไหลในแง่ของประเด็นความทรงจำมากกว่างานภาพเคลื่อนไหว ถ้าเป็นภาพยนตร์ส่วนตัวก็ตีความได้เลยว่าเป็นความทรงจำระดับปัจเจกโดยสมบูรณ์ แต่การจะมีศักยภาพทางความทรงจำส่วนใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทและการนำไปปรับใช้ของศิลปินแต่ละคนมากกว่า

5.4 ผลสัมฤทธิ์การศึกษา

หลังจากพัฒนาผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก” ตลอด 3 ปีการศึกษาผ่านแนวคิดทฤษฎีและงานสร้างสรรค์ ที่ค่อยๆ พัฒนาองค์ความรู้ทางทัศนศิลป์ จากขั้นตอนแบบร่างสู่การแสดงต่อสาธารณชน การสนทนาและข้อชี้แนะทั้งจากอาจารย์ คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกับผู้ชม จนนำมาสู่เล่มสรุปวิจัยทางทัศนศิลป์ในขั้นตอนสุดท้ายนี้ จากการศึกษาที่สำเร็จทุกกระบวนการแล้วนั้น ข้าพเจ้าได้ประจักษ์ทางความคิดเป็นผลสัมฤทธิ์ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

5.4.1 ผู้ชมเกิดบทสนทนายาระหว่างอดีตกับปัจจุบันผ่านการชม การฟังและการมีปฏิสัมพันธ์กับผลงานทัศนศิลป์ที่สร้างบรรยากาศทางความทรงจำ

5.4.2 การค้นพบแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถนำเสนอด้วยศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปวัสดุเก็บตก เสียงและภาพเคลื่อนไหวในแง่ของการถ่ายทอดความเป็นประวัติศาสตร์ของสื่อที่นำเสนอลักษณะของความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวมได้

5.4.3 สามารถสร้างผลงานทัศนศิลป์ที่ทำให้ผู้ชมติดอยู่ในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ชั่วขณะ เกิดการนำกลับไปพิจารณาถึงความทรงจำร่วมและความทรงจำของตนเองด้วยการพิจารณาวัตถุและสื่อต่าง ๆ ผ่านช่วงเวลาประวัติศาสตร์ที่นำเสนอ เป็นการประกอบสร้างทางประวัติศาสตร์ส่วนตัวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

5.5 ปัญหาและข้อเสนอนะในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงาน “ศิริไลซ์ / ไร่สำนึก” เป็นผลงานจัดวางที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความทรงจำซึ่งมีความเป็นส่วนตัวสูง อีกทั้งยังใช้การประกอบสร้างวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกนำมาใช้ในลักษณะของศิลปะเชิงแนวคิด รวมไปถึงการใช้สื่อที่หลากหลาย อาจจะทำให้ผู้ชมเข้าถึงผลงานได้ยาก การเผยแพร่แนวคิดไม่ว่าจะเป็นการปะติด หรือการสร้าง Infographic ในการอธิบายแนวคิดที่มาหรือการสืบค้นอย่างเป็นลำดับก็จะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ในแง่การสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะที่มีการผสมข้ามสื่อหลากหลายและการพื้นที่เฉพาะ ต้องใช้ความแม่นยำในการวัดขนาดและสร้างแบบ รวมไปถึงทุนสร้างที่อาจจะมากกว่าผลงาน

ศิลปะทั่วไป ดังนั้นการจะทำศิลปะในลักษณะนี้จึงต้องวางแผนทั้งการสร้างงานและการหาเงินทุนให้ดี เพื่อให้ชิ้นงานสำเร็จได้ทันกำหนด

และสุดท้ายผลงานศิลปะในลักษณะจัดวางหรือเชิงแนวคิดเป็นการใช้ความรู้หลายศาสตร์เพื่อประกอบสร้างชิ้นงาน การค้นคว้าข้อมูลจึงเป็นส่วนสำคัญและใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานเพื่อสร้างแนวคิดและบริบทให้ลงตัว สำหรับเล่มวิทยานิพนธ์และผลงานสร้างสรรค์ “ศิลป์ไลซ์ / ไร่สำนึก” ชุดนี้จะจุดประกายความคิดศิลปินรุ่นใหม่แค่เพียงเสี้ยวก็ถือว่าข้าพเจ้าประสบความสำเร็จพอแล้ว

รายการอ้างอิง

- Abramovic, M. (1997a). *Balkan Baroque*. New York: The Museum of Modern Art.
- Abramovic, M. (1997b). *Balkan Baroque I*. London: Lisson Gallery.
- Abramovic, M. (2016). *Walk Through Walls : Marina Abramovic a Memoir* (1 ed.). New York: The Crown Publishing Group.
- Antliff, A. (2014). *Joseph Beuys*. London: Phaidon.
- Beecroft, V. (2003). *The Very Best of Vanessa Beecroft*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/slideshow/2016/05/19/t-magazine/the-very-best-of-vanessa-beecroft/s/19tmag-beecroft-slide-JYNC.html>
- Beecroft, V. (2009). *The Very Best of Vanessa Beecroft*. Retrieved from <https://www.artribune.com/wp-content/uploads/2013/05/Vanessa-Beecroft.png>
- Duchamp, M. (2019). *Readymade*. Retrieved from <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/r/readymade.html>
- Erlil, A. (2011). *Memory in Culture* (1 ed.). New York: PALGRAVE MACMILLAN.
- Gordon, D. (1993). *Douglas Gordon: back and forth and forth and back*.
- Gordon, D. (1994). *Something between my mouth and your ear Deutsche Bank*.
- Gordon, D. (2002). *Douglas Gordon / organized by Russell Ferguson ; essays by Michael Darling [and others]. ; interview by David Sylvester*. Los Angeles: Museum of Contemporary Art.
- Manit Sriwanichpoom. (1997a). *Pink Man Begins # 5* (10 ed.).
- Manit Sriwanichpoom. (1997b). *This Bloodless War # 3* (5 ed.).
- Maranzano, A. (1997). *Marina Abramovic. Balkan Baroque. Performance-installation*.
- Tan, F. (Writer). (1997). *May You Live in Interesting Times: pismowidok*.
- Technics, V. (2019). *Technics FM Stereo Receiver SA-120: Vintage Technics*.
- teepublic. (2019). *Technics M205* Retrieved from <https://www.teepublic.com/sticker/3794832-technics-m205>
- Ute Klophaus. (1965a). *From the Action by Joseph Beuys 'Explaining pictures to a dead hare'*, (Vol. 31.0 x 20.5 cm): Art Gallery of New South Wales.

Ute Klophaus. (1965b). Joseph Beuys in the Action 'Explaining pictures to a dead hare',
(Vol. 30.7 x 20.5 cm): Art Gallery of New South Wales.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2554). สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์.
ข่าวสด. (2561). ความโหดร้าย 6 ตุลา ยาม 'คนไทย' เช่นฆ่ากันเอง ทุกคนที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม 'ไม่ใช่' 'คน'.

Retrieved from https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1651741

ซิลเวีย มาร์ติน. (2552). วิดีโออาร์ต (Video Art) (ส. วาร์นาโด., Trans.). กรุงเทพฯ: เดอะเกรทไฟน์อาร์ท
ณัฐนลิน น้อยไม้. (2548). สงครามไร้เลือด (2540) (Vol. 2, pp. 8-15,). กรุงเทพฯ: Natnalin.

นัทธนี ประสานนาม. (2557). Memory in Culture. วารสารมนุษยศาสตร์, 21(2), 298-301.

เป็นเอก รัตนเรือง (Writer). (2540). ฝันบ้าคาราโอเกะ. ไทย.

เป็นเอก รัตนเรือง (Writer). (2542). เรื่องตลก 69. ไทย.

เป็นเอก รัตนเรือง. (2557). ชั้นครู 3 *One Stand-Up Filmmaker* เป็นเอก รัตนเรือง (1 Ed.). นครปฐม:
สถาบันหนังไทย หอภาพยนตร์(องค์การมหาชน).

ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2562). *INSIDE ART, OUTSIDE ART* ข้างนอก ข้างใน อะไร (แม่ง) ก็ศิลปะ (1
ed.). กรุงเทพฯ: แซลมอน.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2540a). เงินบาทลอยตัว: หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2540b). พาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14411 วันอาทิตย์ที่ 6

กรกฎาคม พ.ศ.2540. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2540c). พาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ 14417 วันเสาร์ที่ 12 กรกฎาคม

พ.ศ.2540. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

อนิชา สุวิชากรพงศ์ (Writer). (2559). ดาวคะนอง (By Time it Get Dark).

อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล. (2009). Primitive. Retrieved from

<https://pirellihangarbiccoca.org/en/exhibition/apichatpong-weerasethakul-primitive/>

อริญชัย รุ่งแจ้ง. (2017a). 85 ปีปฏิวัติสยาม: การตีความ “ประชาธิปไตยไทย” ณ เวทีศิลปะโลก.

Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/features-40370631>

อริญชัย รุ่งแจ้ง. (2017b). 246247596248914102516... And then there were none. Retrieved
from

<https://www.facebook.com/WURKON/photos/pcb.1743986915905219/1743985762572001/?type=3&theater&rdc=1&rdr>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พิศนธ์ สุวรรณภักดี
วัน เดือน ปี เกิด	12/12/2527
สถานที่เกิด	ร.พ.พัทลุง
วุฒิการศึกษา	ป.ตรี: นิเทศศาสตรบัณฑิต: นศ.บ. / B.A.(Communication Arts) ป.โท: นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต: นศ.ม. / M.A.(Communication Arts)
ที่อยู่ปัจจุบัน	239/69 ละออเพลส503 ลาดพร้าว1 ถ.ลาดพร้าว แขวงจอมพล เขต จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
ผลงานตีพิมพ์	"ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกต่อความทรงจำระดับปัจเจก กับความทรงจำร่วมของคนในสังคม กรณีศึกษาจากผลงานของ โจเซฟ บอยส์ และ มารีนา อบราโมวิก The potential of ready-made and found object on individual and collective memory in a case study works of Joseph Beuys and Marina Abramovic" ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะปีที่ 12 ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม 2562 Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906 - 3431